

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

לפי דעת חכמינו... סוכה פרק ראשון סוכה

רבינו תנאל... סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

סוכה פרק ראשון סוכה

R. Simon

25

1

Handwritten notes and symbols

Handwritten notes and symbols

שהוא דרך בני אדם להקפיד פליסא אמרס בפרק כל הסוליס אומר שכן הוא לבני אהרן... פהאלו עד לרובו דקורסו כדמ וזהו הנימל חלמח בצכר לה חינו חונן עכ"ל.

אפילו לה חוצץ. האבר והבשר המדולדלים חוצצין: ג בית הסתרים באשה חוצץ עד שתדיר תהילה.

ומסבילס עמאים ואם הדיח ידינו זמיו ספוריס ר"ס אומר ירפה כדי שנתנו בהם המים ומשמע לרבינו דמ"ק סגר דלל מהיו רפיון ידים: יב המפשלה בנה וכו'.

יד ואלו שאין חוצצין כאלס וכו'. משנה פ"ט דמקואות. ודע דליחא בחוספתא רבי יונקן בן יוסף אומר ציפורין שפירשה רובה הרי זו אינה חוצצת ודבינו סמס דבריו ללפון...

טו שתי שערות או יתר וכו'. בפרק מיוקק (דף ס"ו) אמר רבה בר בר חנה יומא לחס קשורה חוצצת ג' אינו חוצצת פתיס חינו יודע וכו' אמר חזן לנו אלל חתה ופסק כר"י. ומ"ס וכו' סיהיס מקסיד עליו וכו'.

טז תקנת עזרא היא וכו'. בס"פ מרובה (דף פ"ב). ומ"ס ואם חפשר לה לחוף בלילה וכו'. בפרק מיוקק (דף ס"ח) פלח רבין בגמרה קדיש חשה לה מחוף בע"ס והטעם צמ"ס וחמה על ענמן היקר חשה חופפת ציוס וטובלת בלילה וזהו בעין חייק לחסיפה טעילה וליכא וכו' והלכתא חשה חופפת ציוס וטובלת בלילה והלכתא חשה לא מחוף חלל בלילה חלל קדיש הלכתא חלכתא ל"ק הא דחפשי הא דלחא חפשי ונראה מדברי רבנו שהוא סובר דלחא חפשי חלפת ליהא לפסיקא דפסק חמס מרימר כרב חסדא וכדמפרין רב יימר חלל לעולם לא חפשיין בין יום דחפיסה ליום דטעילה יחד מיום אחד ומפרש רבנו הא דחפשי הא דלחא חפשי דהיינו לומר דסיכא דח"א לחוף חלל טעילה מפני החק כגון ש"א לחוף מיס חמין חליל טעילה מפני שזולאים בשירא או מפרקים ציוס וכוונתו בזה או מפני החולי כלומר שיש לה חולי שהמים חמין מוקיין לה צמט החטורוס החולי יודעים שגליל טעילה היא העונה דכיון דח"א לעשות ח"א יכולה להקדים

שהזיעה שם תמיד והאבק מתקבץ וחוצץ. בד"א כנשואה אבל בפנייה היאיל ואינה מקפדת אינו חוצץ: ד האגד שעל גבי המכה. והקשקשין שעל גבי השבר.

ז שיער ר"ט אומר אינו חוצץ בפ"ב דמקואות. ומ"ס ד"ל כנשואה וכו'. מוספתא:

ח חץ החתוך בלדס וכו'. משנה רפ"ט דמקואות וזכה עלה ג"ז. ומ"ס חלל חוסי שיער. שם והע"ג דבכס רבי יהודה היא טעויה אמרין בד"ל כמה חשה מדוריס לו חממיס: ו ומ"ס חופין שבוטל וכו' חלל חנקיס שגלולר וכו'. ריש פרק כמה חשה: ז שיער שעל הלב וכו' וכן קלקלי חזקן וכו'.

ט חץ חתוך בלדס וכו'. משנה רפ"ט דמקואות וזכה עלה ג"ז. ומ"ס חלל חוסי שיער. שם והע"ג דבכס רבי יהודה היא טעויה אמרין בד"ל כמה חשה מדוריס לו חממיס: ו ומ"ס חופין שבוטל וכו' חלל חנקיס שגלולר וכו'. ריש פרק כמה חשה: ז שיער שעל הלב וכו' וכן קלקלי חזקן וכו'.

י לא יסבול אדם וכו'. משנה פ"ט דמקואות. ומ"ס ואם עכל אינו חוצץ. מוספתא פ"ח דמקואות:

יא האוחז בלדס ובכלים וכו'. משנה פ"ח דמקואות האוחז בלדס ובכלים ומסבילס:

יב נדה שנתנה שיערה בפיה או שקפצה ידה או שקרצה בשפתותיה או שנמצא עצם בין שיניה כאילו לא טבלה. וכן שאר כל הטמאים. נתנה מעות בפיה וירדה ומבלה מהרה מטומאת הנדה והרי היא טמאה על גב רוקה ונמצאת ראשון לטומאה כמי שנגע ברוק הנדה. וכן הדין בזב: יד ואלו שאין חוצצין באדם. קלקלי הראש ובית השחי ובית הסתרים שבאיש. ולפלוג שבעין. וגלד שהעלתה המכה. ולכלוכי צואה שעל בשרו. וצואה שתחת הציפורן. וציפורן המדולדלת. *וכשות הקטן והוא השיער הדק שעל בשרו. כל אלו אינן חוצצין: טו שתי שערות או יתר שהיו קשורין כאחת קשר אחד אינן חוצצין מפני שתיהן רוב שיער קשור נימא נימא בפ"ע בזה הורו הנאונים.

ויראה לי ששערן של אדם כגופו הוא חשוב לענין טבילה ואינו כגוף בפני עצמו כדי שנאמר רוב השיער אלא אע"פ שכל שיער ראשו קשור נימא נימא אם אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה אא"כ נצטרף לחוצץ אחר על גופו ונמצא הכל רוב גופו כמו שביארנו. ואחד הנדה ואחד שאר הטמאין שיש בראשן שיער: טז תקנת עזרא היא שתהיה אשה חופפת את שיערה ואח"כ תטבול. ואם אפשר לה לחוף בלילה ולטבול מיד תיכף לחפיפה

השגת הראב"ד *יראה לי ששערן של אדם כגופו הוא חשוב לענין טבילה ואינו כגוף בפני עצמו כדי שנאמר רוב השיער אלא אע"פ שכל שיער ראשו קשור נימא נימא אם אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה אא"כ נצטרף לחוצץ אחר על גופו ונמצא הכל רוב גופו כמו שביארנו. ואחד הנדה ואחד שאר הטמאין שיש בראשן שיער: טז תקנת עזרא היא שתהיה אשה חופפת את שיערה ואח"כ תטבול. ואם אפשר לה לחוף בלילה ולטבול מיד תיכף לחפיפה

השגת הראב"ד *יראה לי ששערן של אדם כגופו הוא חשוב לענין טבילה ואינו כגוף בפני עצמו כדי שנאמר רוב השיער אלא אע"פ שכל שיער ראשו קשור נימא נימא אם אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה אא"כ נצטרף לחוצץ אחר על גופו ונמצא הכל רוב גופו כמו שביארנו. ואחד הנדה ואחד שאר הטמאין שיש בראשן שיער: טז תקנת עזרא היא שתהיה אשה חופפת את שיערה ואח"כ תטבול. ואם אפשר לה לחוף בלילה ולטבול מיד תיכף לחפיפה

משנה למלך לא החמירו אלא כמחצה ששכחה לטון אחד מיד אחר. כעובל קורס סניה עם נעלה חלל אם לא מלאה כי אם עד למחר חזן רחיו להחמיר חלל חוציא לנו על נעילה ואפי' אם לא נוקה לנעלה באותו הילול הדבר. מוכרס ור"י טעילה אחרים אם לא נחלף שום לכוין החמין עכ"ל. עוד כתב שם חשכ טעבול ובכחה מליטול אחד מזונכריס ומלאה לכוין חסדיו יכולה לענול כשכח יע"ס:

פ"ב יד ואלו שאין חוצצין כאלס וכו'. משנה פ"ט דמקואות. ודע דליחא בחוספתא רבי יונקן בן יוסף אומר ציפורין שפירשה רובה הרי זו אינה חוצצת ודבינו סמס דבריו ללפון...

משנה למלך לא החמירו אלא כמחצה ששכחה לטון אחד מיד אחר. כעובל קורס סניה עם נעלה חלל אם לא מלאה כי אם עד למחר חזן רחיו להחמיר חלל חוציא לנו על נעילה ואפי' אם לא נוקה לנעלה באותו הילול הדבר. מוכרס ור"י טעילה אחרים אם לא נחלף שום לכוין החמין עכ"ל. עוד כתב שם חשכ טעבול ובכחה מליטול אחד מזונכריס ומלאה לכוין חסדיו יכולה לענול כשכח יע"ס:

פ"ב יד ואלו שאין חוצצין כאלס וכו'. משנה פ"ט דמקואות. ודע דליחא בחוספתא רבי יונקן בן יוסף אומר ציפורין שפירשה רובה הרי זו אינה חוצצת ודבינו סמס דבריו ללפון...

פ"ב יד ואלו שאין חוצצין כאלס וכו'. משנה פ"ט דמקואות. ודע דליחא בחוספתא רבי יונקן בן יוסף אומר ציפורין שפירשה רובה הרי זו אינה חוצצת ודבינו סמס דבריו ללפון...

3

בסביבות הקרחה משגי צדדיו, ר"ל למורה ולמערב, נחלקו בה בית שמאי ובית הלל, שלדעת בית שמאי אין קרוי שדה אלא בשמנה אמות, וכל שאינו קרוי שדה בטל הוא אצל הכרם, ונקרא תחום הכרם, ואסור לכתחלה אף בהרחקת ארבע אמות, אבל כשקרחתה בעשרים וארבע אמות שכשתטול מהם ארבע אמות משני צדדיו ר"ל למורתה ולמערבה לעבודת הכרם, שהיו רגילים לחרוש בשוורים, נשתיירו שש עשרה שמנה למורה ושמנה למערב, והרי הוא שדה, ואינו בטל לגבי כרם, ועל הדרך הנה אתה מפרשה, אם נשתייר שלם בגפניו בכל ד' סביבותיו, ולכית הלל ארבע אמות חשוב שדה ודינו בקרחת שש עשרה, שכשתטול ארבע לכל רוח לעבודת הכרם נשתיירו שמנה ארבע לכאן וארבע לכאן, תורע בהן אחר שהניח לכרם כדי עבודתו, הא פחות מיכן אסור לכתחלה, הא בדיעבד הואיל והרחיק ארבע אמות לכל רוח לא קדש, אעפ"י שהוא בתחום הכרם⁹⁵, והלכה כבית הלל.

היתה קרחה זו שלא באמצע הכרם, אלא בין הכרם לגדר, והוא הנקרא מחול הכרם, ואף הוא צריך ד' אמות לצד הכרם לעבודת הכרם, וארבע לצד הגדר, שאין דרך לזרוע ולנטוע בה, אלא שאדם מניח לילך סביבותיה ולהעמיד שם בקר וכליו, וכל שיש שדה באמצע שהוא שמנה לבית שמאי, וארבע לבית הלל זורע, והנה שאמרו בית שמאי אומרים שש עשרה, ובית הלל אומרים שנים עשר, והלכה כבית הלל, ואם היתה הקרחה בין הכרם לגדר, אלא שיש בסביבותיה גפנים לשלש רוחות, ר"ל לצד מזרחה ומערבה וצפונה והגדר לצד הדרום, אתה משער שישתיירו ד' אמות לכל רוח, ד' אמות שדה, ונמצאת משער בהן שש עשרה על שש עשרה, שכשתטול ארבע לכל צד ישתיירו שמנה ארבע לכאן וארבע לכאן, שאין אתה צריך ליתן ארבע לכל צד אלא מצד הגדר ובצד שכנגדו.

95 כ"ב הרמב"ם בה' כלאים פ"ו ה"א ע"פ כלאים ספ"ז: אלו אוסרין ולא מקדישין מותר חרבן הכרם.
96 כקושיית התוס' ד"ה כרבנן, ועי' רשב"א וריטב"א.
97 יחזקאל מג' יג' 98 ע' רש"י ד"ה וזה גב.
99 מנחות צ"ב, 100 כשיטת הרמב"ם בה' בית

הסובב עד שטח המערכה בבת ששה, ולא נאמר טובב לחמשה אלא בכניסתו, ומה שנאמר בכתוב על הקרנות ורת האחד, אין הענין שיעור הקרן ורת שהוא חצי אמה, אלא שיעור אמה בין בגבהו בין ברחבו, ומה שאמר עליו ורת האחד, פירושו, כשתחלוק הקרן מרחבו ליהשב אמצעיתו ברוח זה ואמצעיתו ברוח זה הוא ורת לכל רוח, שהורת חצי אמה¹⁰², וכן אמה על אמה שבמזבח הזהב היתה של חמשה, ועליו נאמר חה גב המזבח.

זה שכתוב בתורה¹⁰³ לענין ארץ ישראל ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש, אעפ"י שנדרש במס' ברכות (מא), לומר שכל הקודם במקרא קודם לברכה, יש בו רמז לענין אחר לשיעורין, חטה לבית המנוגע, שעורה לעצם כשעורה, גפן לכדי רביעית יין לנייר, תאנה לכנורגרת להוצאת שבת, רמון לטהרת כלי בעלי בתים, זית לרוב שיעורין של תורה, דבש לשיעור כוחבת הגסה ביום הכפורים, וכבר ביארנו פירטי עניניהם במסכת ברכות פרק כיצד מברכין.

[ד' ע"ב] כבר ידעת ששערו חכמים במי מקוה אמה על אמה ברום שלש אמות, הוא שיעורו של אדם בינוני¹⁰⁴ אמה על אמה לעביו, ושלש אמות לקומתו, וכל הטובל צריך שלא יהא דבר הוצץ בינו לבין המים, וכל שחצץ איזה דבר בינו לבין המים לא עלתה לו טבילה, ומדברי תורה אין חציצה אלא בשחופה רוב האדם או רוב הכלי, וכן שיהא מקפיד על חציצתו ליטלה, הא כל שבמיעוטו אעפ"י שמקפיד עליה, או אף ברובו

ועי' במידות פ"ג שרבנו כ' בשיטה אחרת, 102 ע' רש"י כאן שפי' כן ולהלן כא' א ברש"י ד"ה והשמים.
103 דברים ת' 104 ע' תוס' הניגה י"א א פסחים ק"ב.
105 הובא ברמב"ם ה' מקואות פ"ב ה"טז והסכים להם הראב"ד בהשגות, ועי' האשכול ח"א ה' מקואות ע' 150 ות"ג אסף שנת תרפ"ט ע' 12, ורבנו הוסיף כאן בביאור דכל אבר נידון ברובו, מיהו בשאר פוסקים ל"מ כן, 106 הרמב"ם שם, וברשב"א כאן משמע דס"ל כמותו, 107 רש"י ד"ה רובו, וכן בסוכה ו' ב' יבמות ע"א ונה"ט כ"ב, ועי' ריטב"א כאן, 108 אפשר דביאור ד"ר ולגירסת הספרים אלא כי איצטרך הלכתא לרובו וכי' הדר לגמרי ממאי דקאמר

אם אינו מקפיד עליה, אינה חוצצת, ומדברי סופרים לחוץ אף במיעוטו אם הוא מקפיד, או אף בשאינו מקפיד אם הוא ברובו, הא אם אינו מקפיד ובמיעוטו עלתה לו טבילה, אלא שלכתחלה הצריכו לדקדק בכך.

7 היתה נימא אחת קשורה בה, הואיל ושערה אחת קשרה מהודק ביותר, הרי הוא חוצץ אם היא מקפרת עליו, הא שתי שערות נקשרות בקשר אחד אינן חוצצות, מפני שאין קשרן מהודק ונמצאו המים באין בהם, ואם אינו מקפיד על קשריהן אף בקשורים אחד אחד עלתה לו טבילה, עד שיהו רוב שערות קשורין אחד אחד, כך כתבו הגאונים¹⁰⁵, מפני שהם מפרשים רוב, רוב שערו, וכן בשאר מקומות רוב האבר, וגדולי המחברים¹⁰⁶ מכשירין אף ברוב שער וקשר אחד אחד, מפני שהשער נידון כגוף, ואפי' רוב שערות נקשרין אחד אחד, הואיל ורוב הגוף בלא חציצה כשר, אלא אם כן מצטרף עמהן חציצה אחרת לרוב הגוף, ומחלוקת זו תלויה בביאור הסוגיא, והוא שגדולי הרבנים¹⁰⁷ אין גורסין בזה כי אצטרך הלכתא לרובו ומיעוטו, אלא כך הם גורסין¹⁰⁸ אלא לרובו ומיעוטו, ומפרשים רובו רוב שער, והם מפרשים דבר תורה הלכה למשה מסיני, ואעפ"י שלמעלה¹⁰⁹ הוא קורא הלכות סיני דרבנן, פעמים קורא אותה דבר תורה פעמים דברי סופרים, כמו שכתבנו למעלה, ונראה לדבריהם שמן התורה לא היה שער חוצץ אלא בכלול, ואתאי הלכתא לרוב שער¹¹⁰ וגנורו על מיעוטו המקפיד, והוא שאמרו בפרק הערל [ע"ח], לענין גופו שמן התורה אעפ"י שברובו שאינו מקפיד אינו חוצץ, כולו

הלכתא לשערו וקאי ארוב גופו של האדם, ויסקרת הרמב"ם והסכים לו רבנו בנדה סו' ב, אבל לגירסת רש"י אתא הלכתא לרוב שער, ומשום דס"ל לרש"י דחציצת השער הוא דין מיוחד מריבוי דאת ואינו תלוי בחציצת הגוף ומח"ת הרי"א דדוקא כולו הוי חציצה ואפילו אינו מקפיד ואתאי הלכתא להחמיר דחוצץ אפילו ברובו ודוקא במקפיד, וצ"ל דלא נאמרה ההלכה דוקא בשערו אלא ההלכה נאמרה בסתמא דכ"מ שיש דין חציצה לא בעי אלא רובו, ורש"י נקט שערו וה"ה לגופו ועי' ר"ן בשבועות פ"ב דגרים נמי ברש"י בנירסא אחרת, 109 ע' לעיל ב' א ב"ה והמשנה, 110 רבנו כיון לישב בזה קושיית התוס' והראשונים כאן

באר הגולה
עם ציונים מהש"ך

קצח א. [מכריס מקולות
א. ו; רב"ז בעל הנפש ריש
שער העבילה; רב"ז אורח
הבית נים 1 שער 1, א; א;
רב"ש הלכות מקולות סימן
טו; מרדכי שנוטח רמז
משנה; פ"ג עין רמז רמ.
ג מהא] בתורה כהנים
פרשת אמור [פרשה ד]
פרק ד' [הלכה ו] יליף לה
הכי מדכחי ויקרא כג.
ו-1 כי אם רמז שבת
במים וכל השמש וטור,
מה ביאת שמשו כולו
כאחת אף ביאתו נמים
כולו כאחת:
ג. מיתרל דרב יחזק
וכו' עירובין דף ד' ע"ב
גדה דף ס"ו ע"ב [ונוסח
א. א. כשיתח החופות
עירובין וקובה שם ד"ה דבר;
רב"ש מילין פ"ח סוף סימן
טו; רמב"ם מקולות א. יב;
כ"ז עמוד קטו ד"ה ומ"ש
ואפילו כעת הרשב"א שם
לג, א]:
ג. הרב"ש שם בפסקיו
[הלכות מקולות סימן טו]
בשם הרב"ז [נעלי
הנפש שער העבילה סימן ג
הלכה ו; ר"ן שנוטח א. א;
ד"ה דבר תורה] וכן כתב
הרב"ז א.
הבית והקל נים 1 שער 1
לג, אן ושאר פוסקים
[רמז יומם נמי כו ח"ה
רמז, ג]:
ג. הרשב"א שם;
רבינו ירוחם שם;
ג. גמרא שם;
ד. משנה שנת דף כ"ז
ע"א ובריש פרק ט'
דמקולות:
ד. משנה שנת שם;
ה. חופות שם [ע"ב]
[ע"א ד"ה מה] [עין]
כ"ז עמוד קטו ד"ה
ואלן] וכן כתב הרב"ש
[שם פ"ו סימן א]:
ה. שם [משמעות הגמרא
[שם]:
ו. מיתרל דרב הגוף
וכדמפרש רב יוסף
עמו, שם;
ז. בריתא
וכדמפרש רבינו שם,
רש"י [שם ד"ה כקולא]:
ח. בעל דרב הגוף
מרב שם [שנה מ, א]
ונפשטה, טור [עמוד קפא]
בשם הרב"ז [נעלי הנפש
שער העבילה סימן ג
הלכה ג]:
ט. שם כמשנה ברית
פרק ט' דמקולות
וכרני יהודה וכדאיתא
שם בשנה מ, ג] בגמרא
דמודים תנאים לרבי
יהודה נחומי שער:
י. כרני יומן שם גדה
דף ק"ז ע"ב [רמב"ם
מקולות כ טו; מ"ז לאין
קיל למ, ד]:

קפו שפתי כהן

יורה דעה קצח הלכות נדה

טורי זהב

קצח א לפעמים כו'. כיון דליכא וימנא דמקפדת, חוץ
לעולם אף על פי לרוב פעמים אינה מקפדת, כ"ח [עמוד
קטו ד"ה ומ"ש רבינו]: **ב** כיון שדרך כו'. וזכאל לרוב בני אדם
אין מקפידים והיא מקפדת, כמז כ"ז [עמוד קטו ד"ה ומ"ש או אפילו]
בשם הרמב"ם [מקולות ג טו] וטור
דמוץ, וכן פסק הב"ח [עמוד קפח
דיבור ראשון]. וכן כתב דרכי משה
[ואת א] ולקמן בסימן זה כתבתי
דברי המרדכי שכתב בהדיא דמוץ,
עכ"ל, ונראה דהיינו ג המרדכי
[שנוטח סוף רמז משמח] דלקמן סעיף
י"ד בהג"ה: **ג** שאינה מהרדקן.
שלא תהא חונקת עלמה:
ד קמלא האל"ו באנ"ד בלשון
אשכנו: **ה** ה' חוץ כו'. לרפו
מרפי עובא ולא מהדקי שפיר,
ועייל מיא תוחייהו, הרב"ז [נעלי
הנפש שער העבילה סימן ג הלכה ג].
וקצת קשה דבאורח חיים ריש סימן
ש"ג כתב סתם אס הס מעשה
ארנה מותר שאין לריך להסירה
בשעת טבילה, ולא מחלק בין
עשויה תלולים מעשה רשת או לא,
משמע דסניחא ליה כהחולקים על
הרב"ז. ויש ליישב: **ו** ואם היו
כו'. נראה דקאי גם אסעיף שלפני
זה, וכן הוא בטור [עמוד קפ"א]
ובעטרת זהב [לנוט סעיף ד]. וכן
נראה מנאר מדברי הרב באורח
חיים ריש סימן ש"ג:

סימון קצח

דיני טבילה וחציצתה. וכו' מ"ח סעיפים:

א צריכה שתטבול (א) כל גופה בפעם אחת
[א] לפיכך צריך שלא יהיה עליה שום דבר
החוצץ ו אפילו כל שהוא (ב) [ב] אם דרך בני
אדם א לפעמים להקפיד עליו חוצץ אפילו אם
אינה מקפדת עליו עתה (ג) או אפילו אינה
מקפדת עליו לעולם (ג) ב כיון שדרך (ה) רוב בני
אדם להקפיד עליו חוצץ (ד) ואם הוא חופה
רוב הגוף אפילו אין דרך בני אדם להקפיד בכך
חוצץ: הגה (ו) (ז) (ח) ולכתחלה לא מטבול אפילו בדברים
שאין חוץ גזירה אטו דברים החולצין:
ב י אלו הדברים (ח) שחוצצין (ה) חוטי (ז) צמר
וחוטי פשתן ורצועות שכורבין בהם השער
בראש י לא תטבול בהם עד שתורפם (ו) ואם הם
בתוך קליעת שערה אינו מועיל בהם רפיון
י ואם הם כרוכים בשאר מקומות בגוף לא
תטבול בהם עד שתורפם י חוץ מאם הם כרוכים
בצואר שאינם חוצצין לפי ג שאינה (א) מהרדקן
אבל ד קמלא שהיא רצועה חלקה ורחבה
שכורכת סביב צוארה חוצצת מפני שהונקת
עצמה בחווק כרי שיהיה בשרה בולט ותראה
בעלת בשר (א) ומתוך שהרצועה חלקה ורחבה אינה מויקתה:
ג א אם החוטי האלו ה (ב) חלולין עשוי מעשה רשת אינם חוצצין:
ד א חוטי (ה) שער אינם חוצצין: הגה (ז) (ז) ואם היו (ו) מוהבנות (ו) חולצין
דמקפדת עליהם שלא מטנפס וכן אס היו מטנפס חלה מקפדת עליהם שלא מחללך
מהן נמים וחולצין:
ה א שתי שערות או יותר שהיו קשורים כאחד קשר אחד אינם חוצצין:
המים, כיון דליכא וימנא דמקפדת חוץ לעולם, על כן אין לריך כאן שיהיה כן על רובה: (ו) חוטי שער. פירוש, שכרוכים סביב
השערות ולא מהדקים בהם, על כן אינם חולצין. ויחבאר בסמוך [פ"ק ט]: (ז) ואם היו מוהבבות. לוא מקפדת עליהם להסירם,
וכשאינה מסירה הוה חליטה. וכן במטנפסות מקפדת להסירם: (ח) שתי שערות כו'. בטור כתוב דין זה בסימן זה שמי פעמים.
האחד כאן [עמוד קפא], והשני [עמוד ק"ד] שכתב (ראש) [רוב] השער שנקשר ימא כו'. וכוונתו, שמלניו דין זה גם בגמרא שמי פעמים,
האחד בפרק במה אשה [שנה מ, ג] הכל מודים בשער שאינו חוץ, פירוש אס כרכה שער ראשה בשער דעלמא דאינו חוץ לפי שאינו
מיהדק היטב. והשני, בפרק במה דנה [סו, א] מביאו כ"ז [עמוד קפא ד"ה ומ"ש ד"ה] דנימא אחת חולצת, שמים איני יודע, בשה אינו
חולצות, וההיא מיירי לענין שערות האשה שאלו נקשרו רובן אחת אחת או חוץ דוקא, ומוה מיירי ההיא דלקמן בטור, וכן
מיירי מדבוק שער דעלמא על שער. ופקא מיניה בין הנך מרחי, דכאן כל דהוה חליטה אפילו במיעוט הוה חליטה, כמו חוטי צמר
דסעיף ג' וכמו שכתבתי שם [פ"ק ט]. ולהכי לא כתב כאן הטור דנעינן שיהא הרוב שער כן כמו שכתב לקמן. אבל לקמן דמיירי
בשערות עלמה שנקשרו, לריך דוקא רוב, דבלאו הכי אינה מקפדת. והכ"ז [עמוד קפג ד"ה הא] כתב על דברי הטור דכאן דמיירי במקפדת
[ואו שם] הרבה כו'. והוא שלא נדקדוק, כי אין זה שייך כאן אלא לקמן, מטעם שזכרתי. אבל דלא לענין המנין הס ששים, דכמו
שלענין שער עלמה חלוי הדבר היאך נקשרו השערות אס אחת אחת או שמים שמים, הכי נמי כן הוא אס כרכה חד שער על שער
חוץ, והיינו אפילו אס כרכה הרבה שערות סביב, זה שלא במקום זה, וכל כריכה הוה חד שער, מהטעם דמהדק שפיר, אבל אס
על כל כריכה לקחה שמי שערות או יותר לא הוה חליטה. והוה שכתב הטור כאן במה דברים אמורים בזמן שהם של שמי שערות,
פירוש כל כריכה, כמו שכתבתי. ודברים אלו מכוונים גם ברין [שנה מ, א ד"ה מודים] שהביא כ"ז [עמוד קפא ד"ה ומ"ש ד"ה] ו"ל,
מודים בחוטי שער שאינם חולצין, פירוש דוקא בראשי הנות הוא שאין שער חוץ לפי שאי אפשר להדקו יפה, אבל לקשור ימא אחת
בעלמה או ימא בחברתה מהדקות הן, דהא אמרינן בפרק במה דנה [סו, א] דנימא אחת קשורה חולצת כו', ואפילו לכרך חוטי
שער אלו בשערותיה נמי שרי לפי שאי אפשר לחוטי שער הללו שלא יהיו יותר מנימא אחת כו', עכ"ל, הרי דכתב גם כן דדין הראשון
מיירי בכריכה סביב שער, ולקשור ימא אחת מיירי משערה עלמה. ומה שכתב או ימא אחת בחברתה, זה מיקרי נמי ימא אחת,

קצח סעיף א רוב בני אדם כו'. או שהיא מקפדת בכך: סעיף ב מהרדקן. מהקמן [כ"ז]: סוף סעיף ג [אינם חוצצין]. רש מפמירס אס היו מטנפסות או מהבנות
מפני שמקפדת להסירם:

יורה דעה קצח הלכות גדה

מחצית השקל

קצח (מפיה א) צריכה כ"ל גופה כ"ל עיני ט"ז ס"ק א' וצ"ע: לפיכך צריך כ"ל ר"ל, אם לא היתה צריכה לטבול כל גופה בפעם אחת היה הדין אם נמצא דבר חוצץ על ידה אינה צריכה לחזור ולטבול רק את ידה, אבל מאחר שצריכה לטבול כל גופה בפעם אחת לפיכך צריך כ"ל: וזה הוא חופה רוב הגוף. עיני ט"ז ס"ק ד': (מ"א) לפעמים כ"ל דאיכא זימנא דמקפדת כ"ל, וגם דרך בני אדם לפעמים להקפיד, חוצץ לעולם כ"ל, ועיני ט"ז ס"ק ב' דמה שכתב המחבר אם דרך בני אדם להקפיד עליו חוצץ, יש לומר אע"פ שאין רוב בני אדם מקפידין רק המעוט מקפידין לפעמים, וזו האשה גם כן רגילה להקפיד על זה בפעם אחרת, אע"פ שרוב פעמים אינה מקפדת וגם עכשיו אינה מקפדת, חוצץ, שכן משמע מלשוננו דכתב בסמוך כיון שדרך רוב בני אדם כ"ל, וכאן לא כתב לשון רוב, רק אם דרך בני אדם: (מ"ב) כיון כ"ל דלפעמים מפיה י"ד בהגיה. שהמחבר כתב שם טיט כשהוא לח אינו חוצץ שהרי הוא נמחה במים, וכתב על זה בהגיה (והוא מהמרדכי) מיהו אם היא מקפדת אפילו בדבר לח חוצץ, אלא אם על גב דרוכ בני אדם אינם מקפידים כטיט לח, כיון שהיא מקפדת חוצץ. ולפי זה יש כאן ג' חלוקים דבכל חדר חוצץ. שאם דרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו ולפי מה שכתב ה"ט"ז ס"ק ב) אפילו הם רק המעוט וגם היא לפעמים מקפדת, אף על פי שרוב פעמים אינה מקפדת וגם עתה אינה מקפדת, חוצץ. והב', אם היא אינה מקפדת ורוב בני אדם מקפידין. והג', אם רוב בני אדם אינם מקפידין

קפז

ציזונים צרמ"א עם ציזונים מהש"ך
קצח (א) הגהות שערי דורה נלמדת מה סימן י"ג ד"ה מושיין:
(ב) טור (עמדת קפ"קט):

הגהות והערות

קצח (א) ע"ש נלמדת מהסיק דמשמע מתוך דבריו כפי שז"ל נבאר הגולה אולם יתכן לז"ל נבאר הגולה קאי על מה שמכאן הש"ס את"כ "או אפילו כי כיון שדרך רוב כ"ל" זה אלא בפירוש נבשר"א שם:
(ב) לזה טור מ"י הגהות והערות אוה י"א:
(ג) נעריבין שם "אח כל נשוי" ויקרא טו, ט"ו ונקודה שם "אלה נשוי" ויקרא י"ג ט"ז:
(ד) מוקף ע"פ הדין:
(ה) עיני ט"ז להגן ס"ק ב' ושי"ך ס"ק לה:
(ו) כפי הנראה טונמו למה שכתב לקמן ס"ק י"ג בשם ה"מ:

ביאור הגר"א

דזה פלוגתייהו. וכן כתב בחרות הבית (שם לב. כז.) [ד] והגה' ולכתחלה כ"ל עיני בסוף פרק ד' דבכא קמא פ"ב א' ובתוספות שם ד"ה ושמהא כ"ל: [ה] נפיח בן ואם הם בתוך כ"ל, הרא"ש ריש פרק י"ו דשבח סימן א', וכן משמע לשינוא דמתניתין (שם נו. א) כ"ל: [ו] ואם הם כ"ל, גמרא שם השתא רך כ"ל, ודוקא בעזרא שאינה חנוקת כ"ל: [ז] ומתוך כ"ל, רש"י שם (ע"ב ד"ה בקטלא): [ח] ונפיח ג' אם החזיתו כ"ל, כן פירש הראב"ד ובעל הנפש שער הטבילה סימן ג הלכה ב', ועיני באורח חיים סימן ש"ג נפיח א' ומה שכתבתי שם (מ"ק ד): [ט] נפיח ד' הגוף ואם היו כ"ל, כפירוש רבותיו ברש"י שם ושם נו, א ד"ה או וי"ן ועיני כ"ל (עמדת קפ"ד ר"ה ורבינו), וכפירוש הרא"ש ושם סימן ב' בשם יש מפרשים דטניפן כ"ל, ורש"י פירש דטניפן כפשוטו, והוה שכתב (רימ"א) וכן כ"ל:

באר היטב

קצח (א) רוב, והיכא דרוכ בני אדם אין מקפידין והיא מקפדת, כתב ז"ל בשם הרמז"ם דמוזק, וכן פסק הג"ח ודברי משה, [ש"ך ס"ק ז]. וכתב הג"ח [ס"ק ז] אצל אל היא אינה מקפדת לעולם וכן מקלת בני אדם מקפידין, או לא היו חליצה: (ב) צמר. לפי שנקפדת להסירן כשעת הטיפה או החליצה שכינסו שם המים, וכיון דליכא זימנא דמקפדת מוזק לעולם, ט"ז [ס"ק ה]: (ג) מהדרק. שלא מהא מוקפת עלמה, [ש"ך ס"ק ז]. וקטלא הוא שקרין האל"ז נאני"ד נלשון אשכנז, [שם ס"ק ד]: (ד) חלוזין. כתב הש"ך [ס"ק ה] קשה קלת, דבאורח חיים סימן ש"ג ספקי א' כתב קסת חמץ (ע"ב מה' חליצה מותר, שאין צריך להסירן בשעת טבילה, ולא מחלק בין עשירם חלולין מעשה רשע או לאו, ויש לישב, עכ"ל: (ה) שער. פירושו, שכרכים קצבי השערות ולא מהדוקין בהם, על כן אינם חולצין, ט"ז [ס"ק ו]: (ו) מוזהבות. או מטונפים, דלא מקפדת עליהן להסירן, [ש"ך ס"ק ו]. וכתב הש"ך [ס"ק ו] דגנה"ה ז' קאי גם אקטף הקודש, וכן הוא נצטרך ולנוש, וכן נראה מצד מדרגי הרב נאורח חיים סימן ש"ג, עכ"ל:

פתחי תשובה

קצח (א) לפעמים, עיני בשו"ת זכרון יוסף חלק יורה דעה סימן י"ד ר"ה ויעיין שכתב דמכל מקום כענין דוקא שמקפדת לעתים מוזמנות, כאותה שכתב ה"ט"ז ס"ק כ"ג דטבעת מהדוקה באצבע חוצץ משום רמסרתו בשעת לישא, דהרי אם מיקלע לה עינה ללוש כמה פעמים היום או מחר מסירתו. אבל אם אינה מקפדת רק פעם אחת לזמן מרובה, לא. ומה שכתבו בשו"ע אפילו אינה מקפדת עליו עתה כ"ל, אין פירושו אלא שמקפדת עליו לבסוף לזמן רחוק, אלא פירושו שאינה מקפדת עתה בשעת טבילה מכל מקום מקפדת בימים שקודם ושללאחר הטבילה, ע"ש. ועיני מה שכתבתי לקמן ס"ק (י"ב) [טז] בשם: [ג] ולכתחלה לא שטבול, עיני מה שכתבתי לקמן ס"ק (י"א) [טז] בשם שיבת ציון: (ג) שחוצצין. עיני בתשובה פני אריה סימן י"ב שנשאל על אשה שנושאת סמנו באונה לשאוב הוזהמא, ששכחה ליטול הספוג בשעת טבילה, וכתב שלא ידע בזה הלכה ברורה, על כן תטבול שנית בלא ברכה, ע"ש: (ד) חוצצין מקפדת עליהם, [כתב בספר לבושי שרד] והושי רינים) אות קצ"ו וז"ל, ואף על גב דמיא עיילי בהו ומה זייק מה שמקפדת להסירם, כבר כתב הב"י (עמדת קפ"ד ר"ה ורבינו) דהטור פסק כרבותיו של רש"י

[הובא ברש"י שם נו, א ד"ה הא נפין] דנהגו רינים דסעף א' דרוכ או מקפיד חוצץ מיירי אף דעילי מיא כ"ל, ולפי זה הני רינים דסעף ג' ד' דאין חוצץ מיירי דוקא כמיעוט, אבל כשמכסה רוב השערות אף על גב דאינה מקפדת ומיא עיילי אפילו הכי חוצץ, ולפי זה קצח קשה מההיא דסעף ה' דמבאר רבב' שערות או יוחר אין חוצץ אף במקפיד או רוב משום דלא מיהר. וצריך לומר דדוקא ברבר שאינה מגופה, כהך דסעף ג' ד', אמרינן דבמקפיד או רוב חוצץ אף אי עיילי מיא, מה שאין כן שערות העצמה דהוה גופה אין מקום לומר שחוצץ אלא אי לא עיילי מיא, אך כל זה הוא לדעת הב"י, אכן הדרישה (אח"א) ופרישה (אח"א ו) חולק ודעת רש"י עיקר, והך דינא דמוזהבות אין הטעם משום חציצה אלא משום דמירחא ולא טבלה שפיר, ע"ש, ולדבריו הך דסעף ג' ד' אין חוצץ אף ברוב, כיון דמיא עיילי, ונראה לי עיקר כהדרישה ופרישה ולא כהב"י, דהכי מוכח מהמרדכי [שמעתי דמי המשכן] כריכרא דכוסתילתא כ"ל [גוה טו, א]. ועוד ראה, מדין דסעף כ"ג השרירם והגומים כ"ל, ועוד ראה ברורה, מסעף מ' או קשרת בגו רפי כ"ל (ועוד ראה, מסעף מ"ז נדה שטבלה בבגדיה מותרת אף שהוא רוב ואפשר נמי מקפיד, וחידוש בענייני זה הרב ז"ל שלא הוכיר זה). לכן העיקר כדעת הדרישה ופרישה, והכי נקטינן להלכה דכל היכא דעילי מיא אפילו רוב ומקפיד שרי. ומדינא אפילו לכתחלה טובלת בהם, ולא גורנין רפויין אטו שאין רפויין אלא מקום שמצינו בו, כגון אתוה חברתה ח, וכן בנומי האוחן בית דטריחא לה להסירן, אבל בשאר דוכתי לא גורנין, אך מאחר דיש מי שמחמיר בכל הרפויין להסירם, יש להנהוג לכתחלה להחמיר ככולם ולהסירם, אבל אם כבר טבלה וראי דאין להחמיר כלל, ודלא כספר בית הלל [ס"ק ג] (הובא לקמן ס"ק י"ג, ע"ש). וכתב עוד, מאחר דהוכחתי דטעמא דמוזהבות אינו רק משום דמירחא, אם כן יש לומר דהוא רק לכתחלה, כמבואר בסעף י"א דטעמא דמירחא אינו פוסל הטבילה בדיעבר כ"ל, וצ"ע בזה להלכה, עד כאן דבריו, ע"ש. שוב ראימי בסדרי

אוצר מפרשים

קצח (א) וי"ע ס"ק א' צריכה לטבול כל גופה בפעם אחת, ודרכו התוצץ הוא קפידא בלאו הכי לפני עצמו, אך ר"ל דאם לא היתה צריכה לטבול בפעם אחת כל גופה אף אם היה על אבר אחד דבר החוצץ לא היתה אותה הטבילה פסולה כלל, אלא היתה מעברה אחר הטבילה הרב החוצץ מעל אותו האבר שהיה בו, וטובלת אח"כ אותו האבר לכ"ל. לזה אמר דצריכה לטבול כל גופה בפעם אחת, לפיכך צריך שלא יהיה עליה דבר החוצץ כלל אף על אבר אחד, דאם לא כן לא עלתה הטבילה כלל, ואף על [שאר] גופה שלא

זיל צנענהו. פי' לשון גדוי הוא גבי ת"ח שמגדין אותו בצנעה ואומרים לו הכבד ושב בביתך.²³⁶ לאו המנוגא שמך אלא קרנוגא שמך. למה דפרשי²³⁷ דקרנוגא הוא יושב קרנות, קשה קצת מה ענין קרנוגא אצל המנוגא, ונ"ל כי המנוגא לשון יתד נאמן בבית המדרש והוא הפך קרנוגא²³⁸, ובשם אחד מגדולי הדור שיחיה²³⁹ שמעתי שמפרש קרנוגא כלומר דג קר בלא טעם, והוא הפך חם נונא שר"ל דג חם ומבושל ומוטעם, והיינו דאמר ליה דרך מליצה לאו המנוגא שמך אלא קרנוגא שמך, ואין לדג הזה טעם בחיך. דתנן כ"ד ראשי איברים שכאדם כלם אינו מטמאין משום מחיה. פי' שיעור בהרת הוא כגריס, ומחיה בכעדרה מנוצרת בתוך הגריס, ושניהם מצטרפים לכגריס כדאיאתא בנגעים²⁴⁰, והגריס יש בו שמנה²⁴¹ עדשות והעדישה ארבע שעורות²⁴², ואינו מטמא אלא כשהוא במקום שאפשר לראותו כלו כאחד, כדכתיב²⁴³ לכל מראה עיני הבהן²⁴⁴,

ולפיכך במקומות אלו השנויים כאן שהם עגולים והנגע משתפע מן הצדדין אינו נראה בראייה אחת, ולפי אינם מטמאין משום מחיה, וה"ה דשאר נגעים נמי אם אינם נראים בראייה אחת אינו מטמאין, דקרא דדרשינן לכל מראה עיני הבהן דאכלהו²⁴⁵ שדינן ליה, כדאמר' התם²⁴⁶ סומא באחת מעיניו אינו רואה את הנגעים דכתיב לכל מראה עיני הבהן, ודרשינן ליה בכל הנגעים, והא דנקט תנא מחיה, משום דאידי דשיעורא דנגע גדול כגריס והמחיה בנתים, מטמא אינה נראית בראייה אחת אלא במקום פשוט, אבל שאר נגעים כיון ששעורם כגריס²⁴⁷, אפשר שיהא ראש אצבעו רחב כגריס ונראה כאחת²⁴⁸, והא דלא מני הכא השפתים, משום דההיא בר מהאי טעמא נמי אינה מטמאה, שאי אפשר לשיעור מחיה שלא יתפשט כלפי פנים והוא לה טומאת סתרים ואינו מטמא.

דמקום הראוי לכא²⁴⁹ מים בעינן. אומר רבי גר"ו → דהא מדרבנן בעלמא²⁵⁰, הואיל ולעינן טומאה

שכי' דרק לגבי עבר כיון דגלי קרא דהוי גלוי, גלי, אבל לגבי טומאה דלא גלי, אדרבה שן הוי טמון יותר מלשון. 236 כדאיאתא במועד קטן יו, א. וכן פירש"י ב"ה זיל צנענהו, ובערוך ערך צנע כתב: פי' לך געור ופגע בהך, וע' מהרי"ט. 237 ב"ה קרנוגא, 238 ופי' זה מסכים עם פירש"י דקרנוגא הוא יושב קרנות. 239 בנדפס ליאת תבה זו, ובתור"ה המנוגא הובא פי' זה בשם ר"ח, וע' בגליון הש"ס מ"ש בשם הערוך. 240 כ"מ בפ"ד מ"ו, וע' ברמב"ם פ"ג מהל' טומאת צרעת ה"א ובכ"מ טס, וראה להלן דערה 248. 241 נדפס: "ל: תשע, שכן מפורש במשנה שם פ"ו מ"א: מקום הגריס תשע עדשות, מקום עדשה ארבע שעורות. 242 שערות, ראה בהערה הקודמת. 243 ויקרא יג, יב. 244 כ"כ ורש"י ב"ה אין מטמאין, וכ"כ הרמב"ן ורבנו במהדו"ב, אבל הרמב"ם פ"ג מהל' טומאה צרעת ה"ח למיה מקרא דוראהו הבהן, וכ"כ הרע"ב בנגעים פ"ו מ"ו, אמנם בתוס' הרא"ש כתב דחנא רידן סבר דדרשי' לה מלכל מראה וכו', ע"ש. 245 [צ"ל: אכלהו]. 246 נגעים פ"ב מ"ג. 247 בנדפס נוסף כאן: בלכד מחיה, חודאי ט"ס הוא, ונמלאכת שלמה נגעים פ"ו מ"ז בהתיקו דברי רבנו, כתב: בלא מחיה, וכנראה תיקון כך מדעתו. 248 מלשון רבנו נראה דכוונתו דכיון דהמחיה מפסקת בתוך הבהרת (דהא צריכה להיות המחיה בתוך הנגע), אין העין שולטת בכל הנגע כאחת אא"כ המקום ישר לגמרי, אבל לא כשהוא עגול כמו ראשי אצבעות. משא"כ שאר נגעים, אפי' אין המקום ישר העין שולט בו כאחת, כיון שאין בו הפסק בינותים, וכ"כ הכ"מ בפ"ג מהל' טומאת צרעת ה"ה בדעת הרמב"ם,

וכן פירש המלאכת שלמה נגעים פ"ו מ"ז את דברי רבנו, ומה שהוכיח רבנו כאן שיעור הנגע שהוא כגריס, אינו משום דמחיה היא חוץ מהגריס, אלא דמשום דקאי אראש אצבע, צריך הוא לומר ששיעורו כגריס, לבאר מדוע אין הוא נראה כולו כאחת, דאילו הוה שיעורו פחות מכגריס, אין מקום כלל לדון בחסרון דאינו נראה כולו כאחת, אמנם בר"ץ כתב דבמחיה בעינן דליהוי המחיה חוץ משעור הנגע שהוא לבדו כגריס, וכ"מ ברמב"ן ומהדו"ב לרבנו, וצ"ע במלאכת שלמה שם שהשהה דעת הר"ן לדעת רבנו. והראב"ד בהשגותיו על הרמב"ם שם כתב דרוב ראשי אצבעות אין שעורן כגריס, ולכן בכל הנגעים אין יכול לראות כולו כאחת, הא דהוכיח תנא מחיה, משום דאי' שיהיה שער לבן או פסיון בראשי אצבעות, ובתוס' הרא"ש כ" דמשום דהאי תנא דריש לה מלכל מראה וכו' וקרא זה בפרשת מחיה כתיב, וע"ש תרוץ נוסף, וע"ש מהרי"ט ורש"י כאן, ובערוך השלחן נגעים סוף ט"ו פד. 249 לפנינו נוסף: בו, 250 כ"כ הרמב"ן (גם הוא מהטעם שכי' רבנו), אבל בתוס' סדריה ל' הראוי משמע וסברי דהוי מה"ח, דכזה א"ש גם קרא דמרכינן אפי' בית הסתרים וגם קרא דמפעטין ליה, ע"ש, וכן הוכיחו בעלי מפרשי הים בהגהות הבלוש (נדפסו כש"ם וילנא) מדברי תוס' בכמה וכמה מקומות, וכ"כ המאירי, והרשב"א הביא שתי הדעות, וכן רבנו במהדו"ב, ע"ש בהערה 255, וגם בחי' רבנו לחולין פג, ב. משמע דהוי מה"ח, שכי' שם: ומיהו ראוי לבילה בעינן וכו' שכן דין תורה בכל המקום כדאשכחן גבי הליצה וכו' ולעינן (טבילתן) (טבילתן) [טבילתן] אמרינן נהי דביאת מים לא בעי, מקום ראוי לבוא מים בעינן, אמנם רבים

דינו כגלוי מן התורה, שויה רבנן לענין טהרה נמי כגלוי, מיהו רחיצה וביאת מים לא בעי, דהא כתיב ורחץ את כל בשרו מה בשרו מאבראי אף כל מאבראי²⁵¹. מדברי זירא דאמר רבי זירא כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו רשאינו ראוי לבילה כילה מעכבת בו. האי מימרא איתא במנחות²⁵², משום דאמרינן התם אין מביאין ששים ואחד עשרון בכלי אחד מפני שאין נבלליו, פי' לפי שאין כלי שרת במקדש מחזיק יותר מששים עשרונים, גם שמן של מנחות הראוי לבילה אין בו אלא כדי לבילת ששים עשרונים, ולפיכך אם היו מביאין בכלי אחד ס"א עשרונים לא היו יכולים ליבלל, הוינן בה וכו' אין נבלליו מאי הוי, והתניא אם לא בלל כשר, ואהדרינן כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, כגון ששים עשרונים שאפשר לבלולו, וכל שאינו ראוי לבילה כגון ס"א עשרון בילה מעכבת בו, וכו' חיימא ומאי האי דאקשינן התם התניא אם לא בלל כשר, דהתם הוא בדיעבד אבל לכתחילה צריך לבלול ומצוה היא, וא"כ שפיר תנן במתניתין שאין מביאין לכתחלה ס"א עשרונים בכלי אחד אלא בבי' כלים כדי לקיים לכתחילה מצות בלילה²⁵², ואיכא למימר דמתניתין מיירי במי שהתנדב להביא ס"א עשרונים בכלי א', שא"א לו להביאם בבי' כלים, וקתני שאין מביאין אותו בכלי אחד, ופטור מלהביאם כיון שאין נבללים²⁵³,

מהאחרונים סמכ על שיטת רבנו כאן והוי מדרבנן, ע' פ"ת י"ד ס' קצח ס"ק טז. 251 קג, ב. 252 כ"ה בתוס' בסוגיון ובמנחות ית, ב. ד"ה כי אין, ובמקומות נוספים. 253 כ"כ בתוס' הנ"ל, אלא שהם לא כתבו שגדר בפירוש בכלי אחד, ומשמע מדבריהם דכיון דנדר להביא קרבן גדול של ששים ואחד עשרונים, הוי כאלו נדר להביא בכלי אחד, כיון שהתנדב למנחה אחת, והדברים מפורשים יותר בתוס' יבמות קד, ב. ד"ה דאמר, וכן בתוס' הרא"ש כאן, וכ"כ רבנו בחי' לבבא בתרא פא, ב. ולחולין פג, ב. אבל רבנו כאן סבר דבאמר מנחה לבד לא סגי, דאן מתקיים נדרו גם בשני כלים, ולכן העמיד הסוגיא בגדר בפירוש בכלי אחד. 254 מנחות יט, א—ב. 255 ויקרא ב, ה. שם ז, י. ובפרשת הגושאים בכל נשיא ועוד. 256 כ"ה בתוס' כאן ובמנחות ית, ב. ד"ה ואמר ר' זירא ובעוד מקומות. 257 הנ"ל, אך לא כתבו התרוץ דהלמ"מ דאינו מעכב, אלא התרוץ דכיון דאפקה בלשון סיפור, וכן רבנו בחי' לבבא בתרא שם וחולין שם כתב רק תרוץ זה, 258 וכ"כ הכ"מ בפ"ה מהל' עבדים ה"ד בדעת הרי"ף (ממה שהביא גם דברי רבי וכן

ולהכי פרכינן כיון שאינו מעכב אמאי פטרינן ליה, ומדהר"י משום דרבי זירא, והא דאמרינן דכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, לא חקשי לן למאי דאמר' התם²⁵⁴ שכל פרשה שנאמרה וגשנית לא נשנית אלא לעכב, ובלילה חזינן דאהר"ר קרא כמה זימני²⁵⁵ ואפ"ה אינו מעכב²⁵⁶, דהכי גמירי לה הלכה למשה מסיני דבילה אינה מעכבת, וגלי בה רחמנא נמי דלא אפקה לבילה בלשון עשה אלא בלשון ספור, כן פירשו בתוספות²⁵⁷.

[כה, ב] כתנאי. פי' אפלוגחא דבן עזאי ור' קאי, והלכתא כרבי מחברו²⁵⁸.

בהמה גסה נקנית במסירה. פירש"י ז"ל²⁵⁹ במסירי דוקא ולא במשיכה, לפי שאין דרכה להנהיגה במשיכה, ולא נהירא דאם כן ל"ר מאיר פיל בנכסי הגר ומציאה במה יקנה, דמסירה ליכא במציאה ונכסי הגר דליכא דמטר ליה, כדאיאתא בפרק אלו מציאות²⁶⁰, ולית לה קנין אלא בהגבהה בחבילי זמורד, ואם כן אדמתמיהינן עלה בגמרא ל"ר שמעון פיל בנכסי חברו במה יקנה, נתמה עלה לרבי מאיר במציאה ונכסי הגר²⁶¹, ומאי דקאמר לפי שאין דרכה במשיכה הא לא איריא, דאנן בעייני קניות לא אולינן בתר אורחיהו לחוד, תדע שהרי הגבהה היא גדולה שבכולם וקונה אפי' בדברי' כבדים מאד כדמוכח בפ' הספינה²⁶²,

עזאי. אבל הרמב"ם שם המאירי פסקו דאינו יוצא לחרות בסרוס ובלשון, וע' בעצמות יוסף שכ' שהרמב"ם נסתפק אם הלכה כרבי או כרבנן, ומשו"ה פסק לחומרא דאינו יוצא לחרות, והנה לפי מה שמבואר בסוגיא לעיל דרבי מוסיף אדבן עזאי, א"כ אם הלכתא כותיה, הלכה נמי כבן עזאי, היינו דבין בלשון בין בסירוס יוצא לחרות, והא דהלכתא כר' הוא גם לגבי רבנן, ולפי"ז צ"ע דהא קי"ל הלכה כרבי מחברו ולא מחבריו (כ"מ בערוזין מו, ב. ויותר מפורש בכתובות כא, א. וכן סבר שמואל כפסחים נו, א. וע' בבא בתרא קכד, א—ב. שנהלקו בזה אמוראים, אך בתוס' שם ד"ה מספא, הקשו דהא קי"ל דאין הלכה כר' נגד חבריה, ע"ש מה שתירצו, וע' בדברי רבנו שם). 259 ב"ה נקנית במסירה, וכ"ד ר"ת (הובא בתוס') ורבנו היונותן. 260 בפ"ק דבבא מציעות ת, ב. 261 כ"ה בתור"ה בהמה (השגו), רשב"א ורבנו במהדו"ב, ותוס' ורשב"א תירצו דבמקת וממכר דאפשר במסירה, קני דוקא במסירה, ובהפקד דל"ש מסירה תיקנו משיכה, וע' במהדו"ב בהע' 264, 265. 262 בבא בתרא פו, א. וכ"כ הרשב"ם שם ותור"ה לצדדין קתני, וכ"כ רבנו

הדושי הרמב"ן השלם

10137

כספו הוא, הילכך זכה ליה [ל]נפשיה בנפשיה, [ו]אי משום דמודה, אנן לאו בי דינא אנן והודאה חוץ לבית דין היא. ועוד דהא קיימא לן בבבא קמא (ע"ה, ה) מודה ואחר כך באו עדים חייב כ"ד הילכך כיון דאי איכא סמוכין (אינון מחייבין בלא סמוכין נמי לית ליה) [מחייבין ליה, אנן נמי לא יהיבין ליה] רשותא לאשתעבודי ביה כלום [ומשמתינן ליה] עד דיכתוב ליה גיטא דחירותא.

ומיהו אפילו למאן דאמר אינו צריך גט שחרור, הני מילי בזמן דאיכא סמוכין, אבל כי ליכא סמוכין [נ"א - אבל האידנא] הא לא יצא לחירות על פי סמוכין [נ"א - על פי בית דין]. דב[ה]עמדה בדין הוא שיוצא לחירות ולא משעת חבלה כדאיתא בבבא קמא (ע"ה, ה). הילכך כי ליכא סמוכין [נ"א - הילכך האידנא] ודאי צריך גט שחרור לדברי הכל, ואין אנו צריכין להכריע.

7 ← נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לביאת [נ"א - לבוא בו] מים בעינן כדר' זירא. איכא למידק בשלמא לדר' זירא ראוי לבילה בעינן דכתיב (ויקרא ז, י) בלולה, אלא הכא מנא ליה כלל דבעינן ראוי לבוא בו מים. ויש מפרשים [ראוי] לבוא בו מים בעינן מדרבנן, שאף על פי שלא הצריכו חכמים שיהא צריך לבוא בו מים, הצריכו שיהא ראוי לכך כשם שמצינו בתורה (ס) שהחמיר בראוי לבילה יותר מן הבילה עצמה, ותקון רבנן כעין דאורייתא. ואפשר דהואיל ומצינו לענין טומאה שהוא גלוי, אף לענין טבילה גלוי הוא שצריך שיהא ראוי לבוא בו מים.

ע"ב. מתני' בהמה גסה נקנית במסירה. פרש"י ז"ל ולא במשיכה דאין דרכה בכך להוליכה לפניו.

ואפשר לפרש במסירה וכל שכן במשיכה. ואף על גב דקסבר רבי מאיר ודאי בהמה גסה אין דרכה לימשך ומשום הכי נקנית במסירה, והרי (ה"פ) (ה"ג - הגר"ז) ספינה נקנית במסירה בבבא בתרא (ע"ה, ה), מכל מקום כיון שדין משיכה לקנות קונה היא בכלן. ולא אמרו אין דרכם אלא לומר שלא הצריכוהו [דוקא, ולמעט - הגר"ז] לשלא כדרכן, כדאמרינן התם (פ"ו, ה), לא שנו אלא (ב) דברים שאין דרכן להגביה, אבל דברים שדרכן להגביה, בהגבהה (הוא ולא במשיכה) [אין, במשיכה לא. ולא שאין הגבהה קונה [בדברים] (כ) שאין דרכן להגביה, אלא מעתה פיל [במציאה ובנכסי הגר] במה יקנה לתנא דידן.

וחכמים אומרים במשיכה, פי' ולא במסירה, שדרכן למשוך, ואינה נקנית במסירה, שכל הדברים הראויין למשיכה אינם נקנים במסירה, כשם שאמרו (ס"ט פ"ו, ה) במשיכה, לא שנו אלא דברים שאין דרכן להגביהן אבל דברים שדרכם להגביהן בהגבהה אין במשיכה לא.

והוי יודע שבכל מקום שהזכירו חכמים מסירה, אינו אלא ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם, ובכל מקום שהזכירו משיכה אינה אלא בסימטא ובחצר של שניהם. נמצאת אומר שלדברי רבי מאיר שאמר במסירה, ברשות

הרבים ובחצר שאינה של שניהם, ולדברי האומר במשיכה, אינה נקנית עד שימשכנה מרשות הרבים לסימטא, וכיון דקיימא לן כדברי האומר זו וזו במשיכה, אין לך דבר שנקנית במסירה אלא ספינה וכיוצא בה [שהם] מן הדברים שאינן נמשכין אלא על ידי טורח גדול, והיא שתהא עומדת ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם. וכן דעת רבינו הגדול הר"ף ודעת הר' שמואל ורבינו ספרד האחרונים. ולא כדברי האומר שמסירה קונה בסימטא ובחצר של שניהם. והרבה (סברו ואמרו) [סברות נאמרו] בה בפרק הספינה. ושם (ע"ה, ה) ד"ה ח' פירשנו.

ולפי דעת זו שכתבנו, אפילו פירש [לון] ואמר קנה במסירה דבר הנקנה במשיכה או בסימטא שאין מסירה קונה בה, אינו קונה, שלא מסרו חכמים דיני ההקנאות למוכרים, ולא אמרו [לקמן כ"ו, ה) אי פריש פריש אלא בדבר (שדרכו) [שדינו] לקנות, כגון כסף במקום שכותבין את השטר שדינו לקנות בכל מקום, אלא לפי שנהגו לכתוב ולא סמכה אדעתיהו עד שיכתובו, אמרו שצריך כתיבה. הילכך אי פריש פריש. וכן מה שאמרו בבבא בתרא (פ"ה, ה) גבי כליו של לוקח (במקום) [ברשות] מוכר דאי אמר ליה קני קנה, מפני שהדין נותן [ש]בכל מקום שיהא לו רשות להניח, יקנה לו כליו, וכיון שאמר לו קני יש לו רשות להניח ולקנות הוא לפיכך קנה. אבל האומר קנה במסירה כדבר שאין בו להקנותו במסירה, אינו מועיל כלום, אלא שמונעו מלקנות במשיכה שהרי הקפיד, דקיי"ל כמאן דאמר קפידא (כ"ג ע"ה, ז). ושמעתין (מוכחא דק"ל) [דיקא, דקאמרינן] פיל לרבי שמעון במה יקנה, והוצרכנו לומר בחליפין, ולא אמרו בשפירש ואמר במסירה או במשיכה. וכבר הארכתי לכתוב בזה דעת הראשונים בפרק הספינה.

והא דתנן ושאינ להם אחריות אינן נקנין אלא במשיכה, לאו למעוטי מסירה והגבהה, אלא הכי קאמר, אין נקנין בכסף ולא [ב]שטר ולא בחזקה אלא במשיכה, והוא הדין במסירה והגבהה כדקתני ברישא. ואפשר ששנה משיכה, מפני שכולם לא תקנום אלא מחמת משיכה למאן דאמר [לקמן כ"ו, ה) או קנה מיד עמיתך (ויקרא כ"ה, יד) דבר הנקנה מיד ליד היינו משיכה, שההגבהה אם אינו מושכה לרשותו ומחזירה למקומה אין אני קורא בה מיד עמיתך שעדיין ביד עמיתך הוא. ולמאן דאמר (כ"ג מ"ו, ז) כדי שלא יאמר לו נשרפו חטיך בעלייה נמי, עיקר התקנה משיכה היא למושכה [נ"א - כמי שמושכה] לרשותו, אף על פי שתקנו הגבהה, משום שמשעה שהגביהה על מנת לימשך היא, וכן המסירה משעת שנמסרה לידו דרכו למושכה ותחילת משיכה הוא. נמצאת אומר שמשכה בנין אב לכולם, לפיכך שנו כאן משיכה.

ולפי דעת רבינו (הגדול) [הגאון] (כ"ה) ז"ל יפה שנו [כאן] משיכה ולא מסירה, (שאינו) [שאינה] קונה אלא במפרש, וכששנו משיכה אין צריך לומר הגבהה. וכבר כתבתי דעתו בפרק הספינה (כ"ג ע"ה, ח) ד"ה ויא).

דף כו ע"א. אי נמי בחבילי זמורות. פירש רש"י ז"ל בשגבוהין מן הארץ שלשה [טפחים] ומעלה[ון] עליהן, דהגבהה

(כ"ד) פי' היכי דפוטר עצמו מכלום. כ"ה) הוא רבינו האי גאון ז"ל בספר המקח. מביאו בכ"ב.

היכא דחזינן דלא הגליד, אפילו אחר שלשה ימים למה יחוק, דהא אין הכרח מגמרא שאחר שלשה ימים בודאי יגליד אלא דאפשר דאף אחר שלשה ימים לא יגליד, וכן כתב הסמ"ע (תו"מ) סימן רכ"ד [ס"ק ח] ובסימן רל"ב [ס"ק כג]:

לכן נראה לי כוונת הראב"ד דסבירא ליה דאין ללמוד כלל מהא דמתח, דשאני מכה שהוא כחלל הגוף שהוא אינו מגליד עד לאחר שלשה ימים, אבל מכה שהיא בחוץ אפשר שיגליד אף תוך שלשה ימים, דאין טבע המכות שוין, משום הכי כתב הראב"ד דשריטות אפילו תוך שלשה ימים מגליד וחוצץ. ולא דמי לריבדא דכוסילתא דשאני ריבדא דכוסילתא, דמחוק שהיא שופעת דם כל שלשה ימים דאף על פי שמגליד למעלה מכל מקום למטה לת הוא ואינו חוצץ, דומיא דלפלוג שבתוך העין למאן דסבירא ליה דאפילו יבש נמי אינו חוצץ גם כן מהאי טעמא היא לפי שדמעות העין מלחחות תמיד במקום דבוקו, וכמו שכתב הבית יוסף (עמוד קפג ד"ה אבל) לדעת הרא"ש ז"ל [הלכות מקואות סימן כה], אבל בעלמא כיון דחזינן שהוא מגליד חייץ ואין חילוק בין תוך שלשה ימים, או אחר שלשה ימים אלא שכתב כן אליבא דהרמב"ם ז"ל, דאי סבירא ליה דאין חילוק בין מכה שבחלל הגוף או חוץ להגוף דלעולם אינו מגליד תוך שלשה ימים, אם כן מה צריך להזכיר שלשה ימים הא כמגליד תלינן מלתא והוי ליה לחלק בין אם הוגלד או לאו, דהא הוא דבר הנראה לעינים לראות אם הגליד או לאו, וממילא דתוך שלשה ימים דאי אפשר להגליד לדעתו לא חייץ, ואי דסבירא ליה נמי שאפשר שיגליד אפילו תוך שלשה ימים, ועל כרחך דשאני ליה מכה שבחוץ ממכה שבפנים וכנ"ל, כל שכן דקשה מנ"ל להקל תוך שלשה ימים, ואי דסבירא ליה דדמיה מכה שבחוץ למכה שבפנים שאי אפשר להגליד תוך שלשה ימים, אם כן מה צורך להזכיר שלשה ימים, אלא הוי ליה לומר אם הגליד חוצץ ואם לאו אינה חוצצת, וממה נפשך קשיא להרמב"ם. ובשלמא בגמרא התם גבי מחט בבית הכסות נחן סימן שלשה ימים לפי שלא ידעין מתי נקבו בית הכסות, אבל לענין הגליד שנראה לעינים לא היה לו לחלות בשלשה ימים אלא אם הגליד או לאו. אבל הראב"ד אליבא דנפשיה סבירא ליה דאין ללמוד מכה שבחוץ ממכה שבפנים, דמכה שבחוץ מגליד אפילו תוך שלשה ימים וחייץ, והכי סבירא ליה גם להרמב"ם בשאר מכות אלא גבי שריטות סבר הכי לחלק בין תוך שלשה ימים לאחר שלשה ימים, לפי דסבירא ליה דריבדא דכוסילתא היינו שריטות וכמו שכתב בבית יוסף ובכסף משנה, משום הכי לעיל גבי גלד שחוץ למכה כתב סתם דחייץ ולא חילק בין תוך שלשה ימים לאחר שלשה ימים, אלא סתם וכתב דחייץ דמשמע כל שהוא מגליד חייץ אפילו תוך שלשה ימים, כנ"ל:

מה שהקשה הבית יוסף (עמוד קפו דיבור ראשון) על הסמ"ג [לאוין קיא לה, ג] שמביא ראה דגרסין בגמרא ולית הלכתא וכו', מהא דתנן (מקואות פ"ט משנה ב) ואלו חוצצין בית הסתרים באשה, והא מסקינן דלא בעינן ביאת מים בבית הסתרים, אלא על כרחך דיש חילוק בין לטהרות ובין לבעלה, והקשה על זה דהא מכל מה שאינו בעינן ראוי לביאת מים, לפי זה שפיר תנן דבית הסתרים חוצץ והיינו אם נדבק שם דבר החוצץ, ע"כ. וקושיא זו קשה גם כן על התוספות שם בסוגיא (נדה סז, א ד"ה פתחה) שמביאים ראה זו ממתינתין דאלו חוצצין בשם ר"ת, וכן הרגיש בזה מוה"ר שמואל קייידנובר על הבי"ו [תפארת שמואל סימן קצח ד"ה בית הסתרים משמע] שלמה הקשה זו על הסמ"ג ולא הקשה כן על התוספות, וכן הקשה בספר תפארת למשה [על הבי"ו ד"ה ואדוני אבי הרא"ש], וכתב דיש לומר דכוונת ר"ת לפי סלקא דעתך דמקשה דלא אסיק אכתי הא דנהי דביאת מים לא בעינן ראוי לביאת מים בעינן, למה לא הקשה אהא דתנן דבית הסתרים ובית הקמטים א"צ לביאת מים אמתינתין דבית הסתרים באשה חוצץ, על כרחך דסבירא ליה דיש לחלק בין לטהרות ובין לבעלה:

מיהו בעיקר קושיית הבית יוסף י"ל כמו שכתב ברש"ל בביאורו לסמ"ג [עמודי שלמה ל"ת קיא לה, ג] דסבירא ליה לר"ת והסמ"ג דהא דתנן בית הסתרים חוצץ לא קאי אהא דתנן ברישא דמתניתין קילקי שבשער כמו שפירש הר"ש [מקואות פרק ט משנה ב] והטור

[עמוד קפב], וגם לא סבירא ליה לר"ת לפרש כפירוש הרמב"ם בפרק ב' דהלכות מקואות [הלכה ג] דמפרש לה דבית הסתרים חוצץ לענין שצריכה שתדיח במים קודם הטבילה מפני הזיעה והאבק שמתקבץ שם, אלא הם מפרשים הא דבית הסתרים חוצץ ר"ל בית הסתרים עצמן חוצצין כל זמן שלא נפתחו דלתות בית הסתרים כדי שיבואו המים לחלל פיהם, וצ"ל נמי דסבירא להו דלמאי דמסקינן דבית הסתרים לא בעי ביאת מים א"צ נמי שתפתח פיה, ודלא כמו שכתבו התוספות [שם] ד"ה פתחה עיניה ביותר. אלא דקשיא דמי הכריחם לפירוש זה, וכבר הקשה מוהרש"ל שם כן. אחר זמן ראיתי שגם בספר תפארת למשה [ד"ה כבי"ו דף רכ"ז ע"כ] כתב גם כן כמו שכתבו מוהרש"ל בביאור דברי הר"ת והסמ"ג:

ומה שכתב מוהרש"א ז"ל בחדושי בתוספות שם אהא דקשיא ליה דמה מקשה הש"ס התם מהא דבית הסתרים והקמטים א"צ שיבא בהן, דלמא הא מיירי באיש, ותירץ דדוקא בבית הסתרים הוא דאיכא לאפלוגי בין איש ובין אשה לפי שהיא מקפדת יותר מאיש, מה שאין כן בקמטים אין סברא לחלק, ע"כ. לא ידעתי מה הועיל בתירוץ, דהא למאי דלא אסיק דראוי לביאת מים בעינן, נהי דקפדה מאי הוי, ולא שייך קפידא אלא בדבר החוצץ דכי קפדה הוי מעוטו המקפיד עליו דחייץ, וכיון דסלקא דעתך דאף ראוי לביאת מים לא בעינן כי איכא נמי דבר החוצץ מאי הוי דלענין מה יחוק כיון שאינו צריך ראוי לביאת מים, וקושיית מהרש"א יש ליישב ואין להאריך כאן:

→ ומדי עברי עין עיוני ראיתי בספר שו"ת זכרון יוסף דברים אשר לא יתכנו בעיני, ז"ל בחלק י"ד סימן י" ודקדק דאין מרבינן מכל בשרו בית הסתרים שיהיו ראויין לביאת מים, וכי גרעי בית הסתרים דלא הוי אפילו על ידי צירופם יחד רק מיעוט הגוף דקיי"ל מהלכתא דדוקא רובו המקפיד עליו חוצץ ולא מיעוטו המקפיד. אכן נראה לי לומר דראוי לביאת מים לאחד וחציצה לחוד, דודאי הטעם דרובו שאינו מקפיד ומיעוטו המקפיד שאינו חוצץ מן התורה, משום דאותו דבר החוצץ כיון דאינה רובו או דאינו מקפיד עליו מיחשב כגופו ובשרו ממש, וכיון דהוי גופו ממש הרי יש כאן ביאת מים על גופה ממש, מה שאין כן בקרצה שפתותיה או קפצה ידיה וכהאי גוונא, דלאו משום חציצה אתינן עליה אלא משום שאין המים ראויין לבוא לתוכן, ואמטי להכי לא עלתה לה טבילה, אף על גב דלא הוה אלא מעוטו, דלא שייך לענין זה לומר דהוי כגופה וכבשרה חשיב, דאדרבה כיון דפנימית פיה ושיניה ולשוניה וכהאי גוונא ודאי גופה הוי ואין המים יכולין לבוא עליהן מפאת קריצת שפתותיה וכהאי גוונא משום הכי לא עלתה לה טבילה, אלא דרבנן גזרו על מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד ואחמירו רבנן אפילו בספיקו כגון לא עיינה וטבלה וכו', דאם נתיר ספק זה יבא נמי להתיר בספק רובו ומקפיד עליו וכו', וכן אם ספק אם קרצה שפתותיה וכו' ודאי דהוי ספק דאורייתא, מה שאין כן אם לא קרצה שפתותיה רק שמסופקת אם היה בפיה או בשניה וכהאי גוונא דבר החוצץ או לאו עלתה לה הטבילה, כיון דמן התורה אפילו היה שם דבר החוצץ אינו פוסל אטו רובו ומקפיד, דבבית הסתרים לעולם לא יהיה בהם רוב הגוף אפילו על ידי צירופם יחד ומכל שכן כל אחד ואחד לעצמו. ויתישב לפי זה קושיית הש"ך סימן זה ס"ק ל"ב והט"ו בסימן קצ"ט ס"ק י"א. והשתא דאתינן להכי יש לומר דלא נקט נפקותא ראוי לביאת מים בעינן גבי בעיא אותו מקום בית הסתרים הוא או בלוע הוא בש"ס דף מ"ב [ע"ב] וכו', עכ"ד:

→ וכ"כ דבריו אין נכונים, דמה שכתב בקרצה שפתותיה או קפצה ידיה לאו משום חציצה אתינן עליה אלא משום שאין המים ראוי לבוא לתוכן וכו', הנה הבין דהטעם של קרצה שפתותיה דלא עלתה לה טבילה משום דעל ידי קריצת שפתותיה זה בזה אי אפשר ליכנס המים לתוך הפה, ונהי דביאת מים לא בעינן בבית הסתרים, ראוי לביאת מים בעינן ובאמת שכן פירש הר"ש שם בפ"ח דמסכת מקואות [משנה ה], וכן כתבו התוספות במכילתין דף ס"ו ע"א ד"ה פתחה עיניה וכו', אבל עוד פירש פירוש אחר דקרצה הוא דוחק

ועוד לפי מה שכתב בבית יוסף סוף סימן זה [עמוד ר"ה וכתב עוד] דרבי יוסי ברבי יהודה פליג וסבירא ליה דאפילו ראוי לביאת מים לא בעינן, נוחא לש"ס למעבד נפקא מינה לכולי עלמא:

ומה שכתב בספר הנ"ל דלמה לי תרי מעוטי בשרו וידו למעוטי בית הסתרים דהא מחדא נפקא ליה, ולכך ר"ל דחדא ממעט בלוע וחדא ממעט לבית הסתרים, ואי לא הווי כתיב אלא חד מעוטא הווי מוקמינן למיסתבר טפי דהיינו לבלוע, ליחא, דבלוע ידעינן ממילא מסברא למעוטי וכמו שכתבתי בשם הר"ש. ומה שהקשה תרי מעוטי למה לי, עיין בחוספות יו"ט פרק (ט') [ח] דמסכתא מקואות [משנה ה], ובספר מעדני מלך פרק התינוקת [מעדני יו"ט אות ג על הרא"ש הלכות מקואות סימן כה] שעמד בוה וכתב דמן בשרו ליכא למעט בית הסתרים אי לאו דכתיב ידו, ועיין שם:

ומה שדחק עוד בספר הנ"ל בטעם הדבר דקיימא לן לקמן סימן זה סעיף כ"ה שאם לא בדקה לבית הסתרים שלה קודם טבילה ואחר טבילה לא נמצא דבר חוצץ דעלתה לה טבילה, מה שאין כן בבדיקת הגוף, וכן בהיא דסעיף כ"ו דמקלינן בבית הסתרים יותר משאר הגוף אף על גב דמן התורה ראוי לביאת מים בעינן, עיי"ש. נראה לי הטעם דכיון דאינו אלא מעוטה ואינו חוצץ אלא מדרבנן, וחזינן דהתורה הקילה בבית הסתרים יותר משאר הגוף דבעי דוקא לביאת מים ממש מה שאין כן בבית הסתרים דאינו בעי אלא ראוי לביאת מים, אף חכמים בגוויותיהם הקילו בבית הסתרים יותר משאר הגוף לענין דינים אלו המוכרים שם הם אמרו והם אמרו, נראה לי:

(כד) (סעיף י) שעל המכה. עיין באורח חיים סימן קס"א [סעיף א] לענין נטילת ידים שכתבו האחרונים ז"ל דמירי דוקא במקפיד עליו, ועיין במעדני מלך [מעדני יו"ט] פרק כל הכשר [חולין פ"ח אות פ על הרא"ש סימן יח] שכתב גם כן כן, אבל בפרק התינוקת [מעדני יו"ט אות ג על הרא"ש הלכות מקואות סימן כו] כתב דלענין טבילה נראה מדברי הטור [עמוד קפז] דסבירא ליה דמסתמא קפדי עליו, אף על גב דמדברי הטור בהלכות נטילת ידים [סימן קסא עמוד קכו] מבאר דסבירא ליה דמן הסתם לא קפדי על הרטיה מכל מקום לענין טבילה החמיר עיין שם:

(כה) (סעיף יא) ואם אינו נראה. כתב הש"ך בס"ק ט"ו ואם אינו נראה כו', בכ"י נסתפק בפירוש אינו נראה, ונראה לחומרא דהיינו כל שהוא שוה לבשר קרי נראה, וכשהוא משוקע הווי אינו נראה, ומשמע כל שהוא משוקע שאינו שוה לבשר אף על פי שנראה העץ מונח בבשר הפנימי, שתחוב בו אינו נראה מיקרי, כיון שאינו נראה שוה לבשר, וכן כתב העטרת זהב [לבוש] עכ"ל. מה שכתב בית יוסף נסתפק בפירוש אינו נראה, אף על גב שהבית יוסף כתב ספיקו על פירוש נראה, אם מיקרי נראה אף כשהוא משוקע בבשר כל זמן שהוא נראה מונח בבשר הפנימי, או נימא דלא נקרא נראה אלא בשוה לבשר אבל לא כשהוא משוקע עיי"ש, מכל מקום כתב הש"ך שפיר דנסתפק נמי כאינו נראה, דכיון דנסתפק בנראה הוא הדין דאוחו ספק הוא בפירוש אינו נראה, דאי נימא דנראה לא מיקרי אלא בשוה לבשר ממילא מה שהוא משוקע בבשר קרי אינו נראה אף על פי שנראה העץ מונח בפנים בבשר, ואי נימא דנראה מיקרי אף במשוקע בבשר כל זמן שהוא נראה שמונח בבשר בפנים ממילא אינו נראה מיקרי שהוא משוקע כל כך עד שאין העץ נראה לעין כלל. וזה פשוט ודלא כספר תפארת למשה שהשיג על הש"ך כזה:

אך מה שכתב הש"ך ונראה לחומרא וכו', אין לו מובן, דאדרבה הא קולא הוא, דהא לפי ספקו של הבית יוסף יש לומר אף שהוא משוקע ואינו שוה לבשר כל זמן שהוא נראה מיקרי נראה וחיין, וע"כ טעות סופר יש כאן וצריך להגיה ובמקום ונראה לחומרא צריך לומר ונראה לקולא דהיינו וכו', וטעמו כיון דמיעוטו ומקפיד עליו לא חיין אלא מדרבנן, לכן פסק להקל. אבל הב"ח [עמוד קפז ד"ה והאין] פסק להחמיר כנראה מספר התרומה [סימן קה] והסמ"ג [לארין קיא לט, א] והמרדכי [שבועות סוף רמז תשמז] דלעולם חיין אלא אם כן דמשוקע בעומק ואינו נראה כלל, עיי"ש. מיהו נראה כיון דמילי דרבנן ניהו יש

שדוחקת שפתותיה ביותר, ולהאי פירוש הטעם משום דמתכסה בשר החיצון, ולפירוש זה הסכים הרא"ש [כפי המשנה שם] וכמו שכתב הרב ב"י סימן זה [עמוד קצו דיבור ראשון] ד"ה נתנה שיערה בפיה. וזה לשון הראב"ד בספר בעלי הגנפוש בשער הטבילה [סימן ב הלכה ג], מכאן למדנו שאין האשה צריכה לפתוח פיה בשעת הטבילה, דהאי קפצה ידיה קרצה שפתותיה דמהדקא להו קאמר, ומשום חתוך השפתים הנראה שהוא מסתתר בקריצתה, ואם תאמר שמה בסתימת השפתים הקפידה המשנה האמר רבא נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לביאת וכו', ואם איתא דבעינן פה פתוח ממש הא בעינן נמי ביאת מים בתוך הפה וכו', עכ"ל. וכן פירש הרע"ב שם, ולפי זה הא דאמרין דבית הסתרים בעינן ראוי לביאת מים, ע"כ לענין חציצה איתמר שלא יהא שם דבר החוצץ, והדרא קושייתו לדוכתיה דהא בית הסתרים מיעוט הגוף הוא ואינו חוצץ מן התורה אפילו במקפיד עליו:

← **ובאמת הקושיא מעיקרא ליחא,** דכבר כתב הרמב"ם ז"ל בפרק ב' מהלכות מקואות [הלכה טו] לתרץ לפי שיטתו דסבירא ליה דאין השערות נידונין לעצמן, הא דקיימא לן שיערה אחת קשורה דחוצצת, ע"כ דמירי בכהאי גוונא כשנצרף לשאר חוצץ שבגוף, שעל ידי השערות הקשורים כל אחד בפני עצמו נמצא חוצץ ברוב הגוף, דאם לא כן אי אפשר לאשכוחי שיהיה בשערות חציצה מן התורה, דהא השערות מיעוט הגוף הן על כרחך דמירי בכהאי גוונא עיין שם. לפי זה גם הכא י"ל כן, הא דבעי בית הסתרים ראוי לביאת מים שלא יהא בהן דבר החוצץ, ואפילו מן התורה מעכב אם יש בהן דבר החוצץ מירי בכהאי גוונא שעל ידי הצירוף של בית הסתרים עם החוצץ שבשאר הגוף הוא רוב הגוף, וכן כתב הרמב"ן בחדושי פרק התינוקת [סו, א] דקרצה שפתותיה מעכבת ביאת המים במקום הגלוי, עיין שם. ולפי זה הווי קרצה שפתותיה דומיא דקפצה ידיה ונתנה שיערה בפיה דתני ברישא דקרצה שפתותיה, דכולה חד טעמא הוא שאין המים באים במקום הגלוי:

ולפי זה מה שכתב בספר הנ"ל לתרץ אהא דקשיא אמאי דמבעי ליה להש"ס במכילתין דף מ"ב ע"ב אותו מקום של אשה בלוע הווי או בית הסתרים הווי, למאי נפקא מינה כגון שתחבה לה חברתה כוית נבלה וכו'. אמאי לא אמר דנפקא מינה לענין חציצה, דבית הסתרים בעינן ראוי לביאת מים מה שאין כן בבלועה, ותירץ דניתא ליה להש"ס למעבד נפקא מינה בדאורייתא, מה שאין כן אי הווי עביד נפקא מינה לענין חציצה לא הווי נפקא מינה אלא מדרבנן, דהא בית הסתרים אינו אלא מיעוט הגוף. ולפי מה שכתבתי נסתר זה, דהא איכא נפקא מינה בדאורייתא איכא דמשלים לרוב הגוף:

מיהו לפי מה שכתב בספר משנה למלך בפרק א' דהלכות מקואות [הלכה י] בשם הריטב"א בפרק קמא דקדושין [כה, א ד"ה דתנן] שכתב בשם רבו, דהא דבעינן בית הסתרים ראוי לביאת מים אינו אלא מדרבנן בעלמא, הואיל ולענין טומאה דינו כגלוי מן התורה שוניהו רבנן לענין טהרה נמי כגלוי, לא קשה מידי, דניתא למעבד נפקא מינה מן התורה וכמו שכתבתי לעיל. ואף לדעת התוספות במסכת קדושין דף כ"ה נד"ה כל הראוי לטבילה [ובמכילתין דף ס"ו ע"ב נד"ה כל הראוי לטבילה] ובמנחות דף י"ח ע"ב נד"ה ואמר ר' זירא דמדאורייתא היא, מדכתיב כל בשרו מרבינן אפילו לבית הסתרים, מכל מקום הא דבית הסתרים חוצץ אינו אלא באשה נשואה אבל לא בפנויה, לפי שאינה מקפדת בבית הסתרים שלה, לכך עביד נפקא מינה שהוא נפקא מינה בין בנשואה בין בפנויה, מה שאין כן בחציצה לא היה נפקא מינה אלא בנשואה, וכמו שכתבו הפוסקים ז"ל:

ועוד יש לומר דהא דמרבינן מן כל בשרו לבית הסתרים אבל לא לבלועה, היינו טעמא לפי דבית הסתרים מיסתבר טפי לרבווי לפי שהיא כגלוי לענין טומאה, וכן כתב הר"ש בסוף מסכתא מקואות [פרק י משנה ח] גבי חץ שתחוב בבשרו, דכיון דבלוע לא מטמא ולא מיטמא, לכך אינו חוצץ, הלכך עביד הש"ס נפקא מינה בעיקר הדין לענין טומאה דמינה ממילא ידעינן דנפקא מינה לענין חציצה, דהא בהא חליא:

טהרה. הלכות מקואות פ"א פ"ב

ומ"ב וגד (דף מ"ב ע"ב) : ומ"ט ואעפ"כ לריבוי להיום לאויים וכו'. בפ"ק קידושין (דף כ"ה). ומ"ט לפיכך אמרו החמים וכו'. בפרק טענות : האשה סובלת וכו'. בפרק טענות (דף ס"ו) אמר ר"ל האשה לא תטבול אלא כדרך גדילהה כדתן גבי ראיית נגעים אשה נראית כאורגת וכמניקה אח גבה :

קיבול היו נכסלים מלפניו הפילו נמים הנמשכים מן הכלי וכדקתן מעיין שהעבירו ע"ג הטוקט פכול והשחא פכלי זה חין לו בית קיבול אונו נפסל ומ"מ. גזר שלא יסבלו על הכלי פלמו אע"פ שאין לו בית קיבול גזירה אהו כלי שיש לו בית קיבול ובמים הנמשכים ממנו נמי נזרו קצת והאמרו דלא יטהרו אלא באשבורן כמקוה

יא אשה אינה עובדת בנמל וכו'. בפרק טענות והטעם שנתן רבינו כחב ה"ף צ"ק בפרק שני דשעוועה והתוספות והרמ"ם כתבוהו בפרק טענות בשם ר"ח ורבינו חס. ומ"ט ואם הקיף לה מפני וכו'. כך פירשו התוספות והרמ"ם בפרק טענות דהיא דלזוה דשמואל עבד מפני לנתיב ביומי חשתי לפ"ת ור"ל. ומ"ט ולא תטבול על גבי כלי חרס או סל וכו'. ג"ז בפרק טענות (דף ס"ו ע"ב) אמר רבא אשה לא תעמוד ע"ג כלי חרס ותטבול סבר רב כהנא לומר עממא מאי משום גזירת מרחלאות פירוש שדרך מרחלאות שלהם ליכא ע"ג איתכחאה דדמי לכלי חרס ואהו לומר טבילה עולה בהן הא ע"ג טבילה ע"ג כלומר ע"ג בקעת ענה ח"ל רב חנן טעמיה דהא עממא מאי משום דבעימא טבילה נמי בעימא ויכ"ט בעימא שלא הפול ולא טבילה שיר :

במים איברים הנראים בלבד. ואף על פי כן צריכין להיות ראויין שיבואו בהן המים ולא יהיה דבר חוצץ לפיכך אמרו החכמים לעולם ילמוד אדם בתוך ביתו שתהיה אשה מדיחה בין קמטיה במים ואחר כך תטבול והאשה טובלת כדרך גדילתה כאורגת וכמניקה את בנה : יא אשה אינה טובלת בנמל מפני שמתביישת מבני העיר ואינה טובלת כהוגן. ואם הקיף לה מפני וכיוצא בו כדי להצניעה טובלת בנמל. ולא תטבול על גבי כלי חרס או סל וכיוצא בהן מפני שמפחדת ולא תעלה לה טבילה : יב אחד האדם או הכלים לא יהיה דבר חוצץ בינם ובין המים. ואם היה דבר חוצץ בינם ובין המים כגון שהיה בצק או מיט שדבק על בשר האדם או על גוף הכלי היו טמא כשהיה ולא עלתה להן טבילה. דבר תורה אם היה דבר החוצץ חופה את רוב האדם או רוב הכלי לא עלתה להן טבילה והוא שיקפיד עליו ורוצה להעבירו. אבל אם אינו מקפיד עליו ולא שם אותו על לב בין עבר בין לא עבר אינו חוצץ ואע"פ שחופה את רובו. וכן אם היה חופה מיעוטו אינו חוצץ אע"פ שהוא מקפיד עליו. מדברי סופרים שכל דבר החוצץ אם היה מקפיד עליו לא עלתה לו טבילה אע"פ שהוא על מיעוטו גזירה משום רובו. וכל דבר החוצץ אם היה חופה את רובו לא עלתה לו טבילה אע"פ שאינו מקפיד עליו גזירה משום רובו המקפיד עליו. נמצאת אימר שאם היה על בשר האדם או על גוף הכלי דבר מדברים החוצצין כגון בצק וזפת וכיוצא בהן אפילו טיפה כחדל והוא מקפיד עליו לא עלתה לו טבילה. ואם אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה. אא"כ היה חופה רוב הכלי או רוב האדם כמו שביארנו :

הכל אם לא היו כל מי המעיין עוברין על הכלי ליכא למיגזר כלל דהא אפילו כלי שיש לו בית קיבול כיון שקנה מהמים אינם עובדים עליו לא פסק דין מעיין מהמים הנמשכים וכדקתן גבי מעיין שהעבירו על השוקת העבירו ע"ג שפה כל שקוף כבד הילך כשהוא כלי שאין לו בית קיבול כספסל וכיוצא בו אי נמי כלי שיש לו בית קיבול אלא שאין המים עובדים מהוסב כי אם אחריו כגון שהוא כפוי על פיו מותר לטבול על גביו והוא רבא לומר דהיכא דכלי חרס מונח בקרקעית המעיין ואין כל המים עובדים עליו דוראי מדיחא מותרת לעמוד על גביו ולטבול אפילו הכי לא תעשה כן משום דבעימא ודמטיק בנמ' דקעמימא משום דבעימא וכו' ומ"ט טבילה נמי לא תעמוד ותטבול משום דבעימא וע"ל דהא דקתן שלא יטבול ע"ג ספסל דוקא הוא לומר דע"ג כלים שאין להם בית קיבול חין מטבילין גזירה אהו כלים שיש להם בית קיבול שיהא להטבול בהוסב דלא יתלקו בין כלים לכלים אבל ע"ג אחריו כלים שיש להם בית קיבול לא גזרינן דכיון שהכלים שיש להם בית קיבול דרך להעמידן ופיהם למעלה ואלו כפויים על פיהם מידע ידוע לרוחם שמינו להניחן כך מפני שאם היו מונחים כדרךן היה אסור לטבול בהן והוא רבא לומר דאע"ג דלא שייך למיגזר בהו אהו כשהם מונחים כדרכם מ"מ לא תעמוד עליהם משום דבעימא ומתניין דייקא כשיטה זו דקתי רישא ע"ג כלים או ע"ג ספסל ובסיפא קתיי ובלבד שלא יטבול ע"ג ספסל ושקיהו לכלים לומר דע"ג כלים שיש להם בית קיבול מותר להטביל דלא גזרינן בנבן אהו חוקן מטעמא דפרישות וניהו היינו דוקא לענין להטביל על נבן אבל לענין מים הנמשכים מהם משמע דגזרו בהם שלא יטהרו אלא באשבורן כמקוה כסס שגזרו בכלים שאין בהם בית קיבול וטעמא איכא במילתא דבשלמא להטביל על נבן פרי משום דבשעה שמשכיל רוחא שהוא מונח בשינוי ולא אחי לחלוטו במונח כדרכו אבל כשמשכיל במים הנמשכין ממנו חין ניכר שהכלי מונח שלא כדרכו שהרי חין הכלי לפניו במקום שמשכיל בו הלך גזרו ביה שחא ויחמרו כלי היה מונח למעלה ממקום שהטביל בו ולא יבחינו אם היה מונח בשינוי אם לא א"כ י"ל דע"ג ספסל דסיפא אכולה מילתא דרבי יוסי קאי לומר דהא דקתמר רבי יוסי הכי הוא כמקוה וכן מאי דקתמר רבא לטבול על נבן היינו דוקא ע"ג ספסל וכיוצא בו כלים שאין להם בית קיבול אבל ע"ג החמרי כלים שיש להם בית קיבול הכי הוא כמות שהיה וגם מטבילין על נבן ומטעמא דפרישות ורישא קצת ע"ג כלים לומר דר"י משה ע"ג כלים לטבול ע"ג ספסל אבל לרבי יוסי לא איזטרך למקט ע"ג כלים לגבי פסל דהא מוחלקים הם לגמרי ולפיכך זו יחא שלא כהב רבינו דין העבירו ע"ג כלים שיש להם בית קיבול לענין דהרי הוא כמקוה כמ"ם בפ"ג ספסל :

יב אחד האדם או הכלים לא יהיה דבר חוצץ וכו'. בפ"ט דמקואות. ומ"ט דגר תורה וכו'. פ"ב א אלו חוצצין באדם. לפלוף שחוצץ לעין. וגלד שחוצץ למטה. והדם יבש שעל גבי המכה. והרטייה שעליה. וגלדי צואה שעל בשרו. ובצק או מיט שתחת הציפורן. והמלמולין שעל הגוף. ומיט היון ומיט היוצרים ומיט של דרכים הנמצא שם תמיד אפילו בימות החמה כל אלו חוצצין. ושאר כל המיט כשהוא לח אינו חוצץ שהרי נמחה במים וכשהוא יבש חוצץ : ב הדבש. והדיו. והחלב. והדם. ושרף התות. והתאנה. והשקמה. והחרוב. יבשין חוצצין לחין אינן חוצצין. ושאר כל השרפין בין לחין בין יבשין חוצצין. ודם שנסרך בבשר אפילו

כאן ולא הילך בין כלי חרס לכלי עץ וכל כלי עץ הוא כלי חרס וכו' משום אומר לכלי חרס ובפ"ט כחב מעיין שמימו נמשכים ע"ג כלים שאין להם בית קיבול כגון שלחן והסל וכיוצא בהן ה"ו במקוה ובלבד שלא יטבול ע"ג כלים ע"ל : ואיכא למידק עליה מאי אחא רבא לאשמעינן דלא תעמוד ע"ג כלי וטבילה ותטבול הא מחזיקין הוה ועוד דיהיב טעמא משום דבעימא דמשמע שאם הם קנועים צענין דלא בעימא מותרת לטבול והא מחזיקין בטבילה כלים מיידי דלא שייך בהו בעימא ועוד דאפילו היה מיידי באדם הרי חסרה ע"ג ספסל אע"ג דמאן דקאריס על גב ספסל מכתמא לא מצניח וי"ל דמתניין בשכל מי המעיין עובדים על הספסל אפילו היה כלי שיש לו בית

משנה למלך

מצי שהא נקוה שאינו מים חיים שינוי הוא : ואעפ"כ לריבוי להיום לאויים וכו'. כחב כריט"א בפ"ק קידושין כסס רבו דהא מדרבנן בעלמא הואיל ולפניו עומא דינו כגלוי מן החורס שיוזבו נקנ לענין טהרה נמי כגלוי יע"ט :

בית שביעי שער שביעי הנשים

הדברים החוצצין לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שחמא האשה חופפת ומרחה קלמיה וזבית הסתרים שלה בשעת חפיפה . אף על פי שאין צורך שיבא בהן מי צריך שיהיו ראויין לכא בהן מיס . מעשה באשה א' שטבלה ונמצא בה עעס בין שיניה והצריכה חכמים טבילה אחת . אשה לא טבלה בגמל ספיני שנעשה מיט עבה על שפת הנהר ונדבק בין אצבעות רגליה וחוצץ . וזע"פ שלא נמצא עליה מיט ורפש כשעלתה שאני אומר עם יציאתה מן המים נפל עם הנדנדור . לא היה שם מיט אינה צריכה להטביל רגליה ולשום באמצע המים ואף על פי שרורסת על הרצפה אין כאן חפיפה לפי שהמים מקדישין לרגליה ולא עור אלא שיש שם טופת ע"פ להטביל שרוא היכור עם שאר המים לטובתה ולסודרה: האשה שטבלה ונתנה שערה גפיה או שקפצה ירה הרבה . או שקרצה שפתותיה ודחקתן הרבה כאלו לא טבלה . אמתה עיניה ביותר או עצמה עיניה ביותר יש מי שרודה שון כקריעת שפתותיה ולא עלתה לה טבילה ויש שמורים לוותר שאין זה אלא קמטין במקום שדרכן להיות שם : זהו שערה ראשה קשורות זו בזו אם הן קשורות אחת אל אחת ויש בהן הרבה קשורים ער שאין דרך האשה בכך הרי אילו חוצצין לפי שהקשר מורק ומנוע סלכא שם מיט זכוכן אם היו קשורות כ"ג אבל אם היו קשורות כ"ג או כיתול אינו חוצץ לפי שא"ל להתרדק יזה ומיס כנמסין בתוכן: נתנה מעות גפיה וטבלה עלתה לה טבילה . הרצועות של עור בראשי הבנות או חוסין של צמר או של ששתן שעל הראש או שגודלת בהן את השער הרי אלו חוצצין . כ"א בזמן שהן כראש וכ"א כשאר מקומות שנגוף אבל בצואר אין חוצצין לפי שאינן מתרדקות שאין האשה חנוקה עצמה : חוסין של שער אינן חוצצין כ"א שיש בהן ג' שערות או יותר לפי שאינם מתרדקות אבל באחת ושתיים לא כמו שבארנו . ללחוף יבש שמהתחיל לירוק בזמן שהוא חוץ לעור וגלדי שהוא חוץ למכת ורופפת שעליה ושרף של האינה ושל שקמה ושל חרוב יבשים חוצצין . לחוס אינם חוצצין והשאר כל השרפים בין לחוס בין יבשים חוצצין . הרם הדיו . והרפש והחלב יבשים

מוציא כלומר והיא חציצה ומסתברא דעיוני דשאר ניפא דקאמרינן אפי' בלא רחיצה כלל ואפי' בקרירה . אבל הר"א ז"ל כתב שעל ידי רחיצה הוא . ובשעת חפיפה וחביא ראייה מאידך דרבא דאמר טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחזור ולטבול ולמה לה למיתלי בדיקת גופה בחפיפה דנמצא עליה על גופה משמע ולא על מקום שערה בלחוד והול"ל אם באותו יום שבדק' וחפפה טבלה . אלא ש"מ בשעת חפיפה עיונה . ושמענין תו מינה דברחיצה היא דאי עיוני בלא רחיצה למה לי דעבדא בשעת חפיפה אלא ש"מ ברחיצה . ואינו מבין ראייתו דא"כ אף אנו נאמר דצריכה חבין בחמיטה דאי לא למה לה דעבדא בשעת חפיפה . ואם אתה אומר כן נמצאת חפיפה בכל הגוף וליתה כדאמרן ואף הוא ז"ל כתב כן . ונראה שהוא ז"ל מפרש מקום שער בחפיפת חסין ושאר הגוף ברחיצת צונן . ומ"מ נפרכה ראייה דממקום שבא יש לנו לומר שהיא כעין חפיפה והואיל ותלה אותה בחפיפה . אלא בודאי לא תלה כאן בדיקת גופה בחפיפה אלא משום שדרכה של אשה בכך לבדוק עצמה בשעת חפיפה כדי שלא תהא בודקת וחוזרת ובודקת ועוד דאי מדאורייתא על כרחין עיוני בעלמא בלא רחיצה היא דאי ברחיצה מקלעא לה טבילה במוציא יום ראשון של גלויות או של ר"ה של אחר השבת וחפפה בע"ש וטובלת בשני בשבת האי שעתא א"א לה לרחוץ האשה ואפי' בקרירי ובלא עיוני אי אפשר דברדאורייתא לא מקילין כדבעינן למיכתב קמן . ועוד דהא נתעסקה טובא בדברים החוצצין בנתיים ואפילו נתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה כדרב גידל א"ר . וא"כ היאך עלתה לה טבילה . אלא נראין דעל כרחין עיוני בעלמא בלא רחיצה כלל היא . ומיהו האידנא נתנו כולי נשי למשטף כל גופיהו בחמימי דהא שפיר להו ולא מיהו כיון דמעיקר דינא לא צריכינן אי עיינה כעיון בעלמא שלא במקום שער וחפפה במקום שער שפיר דמי ועלתה לה טבילה . א"ר אשה לא תחוף לא בנתר ולא באהל נחר מקטף מוציא אהל מסרך מוציא א"ר הונא אשה חופפת באחד בשבת וטובלת בג' בשבת שכן אשה חופפת בערב שבת וטובלת למוציא שבת . אשה חופפת באחד בשבת שכן אשה חופפת בערב שבת וטובלת במוציא יום טוב של אחר השבת חופפת באחד בשבת וטובלת בחמישי בשבת שכן אשה חופפת

בערב שבת וטובלת למוציא שני ימים טובים של ר"ה של אחר השבת ורב חסדא אמר כולו אמרינן שכן לא אמרינן כלומר אי איתרמי לה טבילה למוציא שבת אי נמי למוציא יו"ט של אחר השבת ואי נמי ימים של ראש השנה של אחר השבת בכולה חופפת ערב שבת ודי לה אבל אי איתרמי לה בחול לא דשכן טובלת בכענין זה לא אמרינן דהיכא דאיפשר איפשר היכא דלא איפשר לא איפשר דס"ל לרב חסדא דהיכא מתרמי לה במוציא שבת או יו"ט א"א לחוף משום דהא אשה חופפת בלילה וטובלת בלילה דילמא מתוך שמהומה לביתה לא תחוף שפיר וכסבריה דרב חיננא מסורא דאמר בסמוך מהאי טעמא דאמרן . רב יימר אמר אפי' שכן אמרינן לכך מאשה חופפת באחד בשבת וטובלת בחמישי בשבת דלמוציא שני ימים טובים של אחר השבת ליתה איפשר דחיפא בליליא וטבלה בליליא דס"ל לרב יימר כמר זוטרא דשרי לחוף בליליא ולמיטבל בליליא . דרש מרימר הילכתא כוותיה דרב חסדא וכדמפרש רב יימר ולא קי"ל כוותיה דהא שלח רבין באגרתיה אשה לא תחוף בערב שבת והטבול למוציא שבת . ותימה על עצמך היאך אשה חופפת ביום וטובלת בלילה כלומר דסמוך לחפיפה טבילה בעינן ואסיקנא הלכתא אשה חופפת ביום וטובלת בלילה והלכתא אשה לא תחוף אלא בליליא . ואמר' קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דאיפשר הא דלא איפשר כלומר בחול דאיפשר לחוף בלילה ולטבול בלילה לא תחוף לכתחיל אלא בלילה אבל היכא דאיתרמי לה טבילה בשבת א"נ ב"ש דא"א לחוף בלילה חופפת ביום וטובלת בלילה . ולא דוקא ביום וטובלת בלילה של אחריו אלא אפי' לחוף בערב שבת ולטבול למוציא יום טוב ראשון של אחר השבת בין של גלויות בין של ר"ה דהא אפשר לחוף בליל טבילה וכדרב חסדא . ודוקא בשעיינה גופה וראשה בשעת טבילה דבחפיפה דרבנן היקלו כי היכי דלא נירחיא טבילה בזמנה אבל עיוני דמדאורייתא לא אפשר בלאו הכי . ולא עוד אלא אפי' היכא דעיניה קודם טבילה ונתנה תבשיל לבנה וטבלה לא עלתה לה טבילה כמו שיתבאר בסמוך כ"ש זו שיש כמה עונות בין חפיפתה למבילתה ושנתעסקה בכמה תבשילין ומיני חציצה שלא עלתה לה טבילה אא"כ עיינה בשעת טבילה ממש . וכתב הר"א ז"ל מדברי הגאון רב אחא ז"ל בחופפת בערב שבת וטובלת למוציא שבת למוציא יום טוב צריכה לשמור שערה שלא יתלכלך ושלא יקשר משום דלא איפשר לה לתקן שערה בשעת טבילה אבל עצמה אינה צריכה לשמור ויכולה לשמור עצמה בשעת טבילה . א"ר טבלה ועלתה ונמצא לה דבר חוצץ אם סמוך לחפיפה טבילה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול . איכא דאמרי אם באותו יום שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריך לחוף ולטבול ט"א בינייהו סמוך לחפיפה טבילה איכא בינייהו . וכבר איפסיקא הלכתא סמוך לחפיפה טבילה והילכך אם סמוך לחפיפה טבילה ועיינה בגופה עלתה לה טבילה שאני אומר לאחר טבילה נדבק בה ולא אדעתיה אבל אם לא חפפה ולא עיינה סמוך למבילה אע"פ שחופפת ועיינה קודם טבילה אני אומר בשעת טבילה היה שם ולא אדעתא ומאי סמוך בי ביום שע"י כן נזחרת בחפיפתה יותר כן כתב הר"ז הלוי ז"ל . ודוקא בשאינה יודעת אם נתעסקה בין חפיפה לטבילה בדברים החוצצין אם לא אבל נתעסקה בדברים החוצצין בנתיים אע"פ שטבלה ועלתה ולא נמצא לה

עיון לו של יולדים ואפילו כהן לא חייבין שהמים מקדישין להגליה כדליתא במקואות לענין רגלי המטה וליכא מ"ד דשמי' ארס שקטין נכנס בין אלבעות רגליו והנך ס' ואיפשר דשמואל להכי עבד מפלי לבניה . וריבדא דטסילהא ולסוף שבעין וסוף שבעין אינו חולץ ועלמא עיניה ביהרר או פתחה עיניה צוהר אן לחוס לה אלא בקרילת שפחים בלבד . גרסינן

דבר חוצץ לא עלתה לה טבילה דאמר רב גידל א"ר נתנה תבשיל לבנה וטבילה לא עלתה לה טבילה ואע"ג דהשתא ליכא אימר ברדיוני נפל והא דרב גידל וראי בשחפפה ובשעיניה קודם לכן היא דאי לא אפי' לא נתנה תבשיל לבנה אי לא עיניה בנפשה ולא חפפה לא עלתה לה טבילה . וגדולה מזו כתב הר"א ז"ל דאפילו עיניה נפשה בשעת טבילה חפפת הראש לא סגי לה בעיוני דהא מתקנת עזרא היא ואפי' שדיא מסרקא בתר טבילה ולא משכחת מידי

כשישי מיהא משום דלכי שמעון דלחר אסור לטעות כן כזומר אפילו למכיל שחא מחזיק עלמא כמותרת כחפפיה והנא לדי כספק כזומר הכל לשמש ומכנסה כספק שחא מכלה ומסמור ולפיכך אסור לטבול אפילו כשמיני משום סך נהס וכן דעת רוב כל גדולי ישראל וכן דלמי להורוס :

עוד ס' עלמא עיניה צוהר וספחה עיניה צוהר אן לחוס אלא בקרילת שפחים : אמר

יכשיח חוצצין להם אינו חוצצין : גלוי צוהר שעל הבשר . הפסח והבצק שתחת הבשר . וצוהר שתחת הצפורן אפילו כנגד הבשר . וצוהר שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר . ורי אילו חוצציו איזרו שלא כנגד הבשר היה הצפורן גדול ועודף על הבשר ונכנסת צוהר בצפורן תחת אותו מקום שעודף על הבשר וזו שלא כנגד הבשר . לפיכך נהגו בנות ישראל לישול צפרנים בשעת טבילה מפני שאינן בקיאות לכוין כנגד הבשר ושלא כנגד המלולין . וכן הגרסים שנעשים על הבשר כשירוי של ארס מלוללים כמיט או בבצק או ביע ועוד מוללו אחת על חברתה הרי אלו חוצצין : מיט חוצצין ופיס היין שהוא מיט הכהר' ועץ יוני שהוא הפסח העכה והנרבק הרי אלו חוצצין לפי שנובקיין הרבה ועושין חציצה וריבן של לא להקפיד עליהם ואפילו היו בבית הפתחים דרכה של אשה להקפיד עליהן כדי שלא תתנגד על בעלה וכלכך שרובה להקפיד עליו חוצץ ואפילו לא חזריל . לא הקפידו כל בהן בפלה אצל כל הנשים . וכל שרובן הקפידות חוצץ אפילו כמי שאינה מקשרת : השירים והנוסחא והמבעות וכיוצא בהן סן החששין בזמן שהן חוקין חוצצין . רפויין אין חוצצין שהמים כאים בהן . אף על פי שתבשילין אלו אין האשה מקשרת בהן אדרבה נ"י הוא ורובה היא האשה כתבשיליה פקעים יש שמקשרת וספירה אותה בשעת לישא וכיוצא בו וכן הטעם לחושין ורצועות שבראש הבנות : היתה חברתה אחות בה בשעת טבילה לא עלתה לה טבילה . היתה ידה כמיט עלתה לה טבילה . שמשקה מופח שעל ידה חבור למיט שמשקה : רפתה ידיה עד שבאו בהן המים גיל דכ"ש שעלתה לה טבילה . ויש סברותי שהיוו שלא עלתה לה טבילה גזירה שמה לא חרפה ולא יראה לי כן שלא נזרו בספקות הרפויין משום דחוקין וכפכילת העכרים בקולר שכצוה שהרפוי אינו חוצץ : צבעים שעל ידי הנשים או שעל השער לני יראה לי שאין חוצצין לפי שאינן מקשרות בהן בעולם אדרבה חרות בהן ומתחדשות אותם תמיד לכי אע"פ שצבע זה מופח בכל השער ורובו . אע"פ שאינו מקפיד עליו חוצץ כן מקשרת ורובה להחזיק והרי

דסריך במזיא דילמא בהדי דמסרקא רישא הישא מישתרי מזייה . א"י ההיא דהוה קמיר בשעת טבילה מנתר בהדי מסרקיתא ולא ידעה ומשיה כי טבילה בלבד בדיקת הגוף בלא חפיפה לא עלתה לה טבילה כלל . ומיהו דרבא שמעינן דלכתחילה הוא דכעי עיוני סמוך לטבילה הא עיניה שלא בסמוך לטבילה וטבילה עלתה לה טבילה דעד כאן לא קא"ר הכא בנמצא עליה דבר חוצץ דלא עלתה לה טבילה אלא בשלא חפפה סמוך לטבילה אלמא דוקא נמצא עליה ולא חפפה ולא עיניה הוא דלא עלתה לה טבילה הא לא נמצא עליה דבר חוצץ עלתה לה טבילה ואע"פ שלא עיניה סמוך לטבילה וכ"ש בחפיפה דכיון דלכתחילה היכא דלא איפשר חופף בערב שבת וטובלת בשני בשבת היכא דלא חפפה נמי בחול סמוך לטבילה בדיעבר עלתה לה טבילה . הא דא"ר גידל א"ר נתנה תבשיל לבנה לא עלתה לה טבילה מסתברא דוקא בשלא נתעסקה באותו מין לאחר שטבילה הא נתעסקה תולה דרגלים לדבר הואיל והיתה לה בדיקה קודם טבילה ועוד שנתעסקה באותו מין לאחר טבילה . והר"א ז"ל כתב דאפי' נתעסקה כל היום באותו מין לאחר טבילה לא עלתה טבילה עד שתאמר בריא לי שלא היה עלי בשעת טבילה ואינו מהוור . ונראין הדברים דאפי' לא נתעסקה באותו מין ממש אלא שנתעסקה במינין אחרים שאני אומר כשם שנתעסקה במינין אחרים נתעסק' בזה ולא אדעתה אלא שיש להחמיר . א"ר שמואל בר רב יצחק אשה לא תטבול בנמל אע"ג דהשתא ליכא אימר ברדיוני נפל כך היא הנוסחא בספרים לפי נוסחא זו הוי טעמא מפני המיט שמתקבץ בשפת הנהר והוא עב מיט כמיט היוין ונרבק הרבה וחוצץ ואע"ג דלא הרגישה בו וגם כשעלתה לא נמצא עליה מיט אפי' כיון דשכיח שם מיט בודאי משוינן ליה דאימר עם יציאתה מן המים נתנדנר ונפל ואע"פ ששינינו במסכ' מקואות המטביל את המטה שרגליה שוקעות בטיט העבה מהורה מפני שהמים מקדימים . יש מי שאומר שאין הדין הזה באדם אלא במטה בלבד אבל רגל האדם כיון שנכנס לו המיט בין אצבעות רגליו והוא מקום דחוק איפשר שיהא חוצץ . וכן דעת הר"א ז"ל ויש מי שאומר שה"ה לאדם דהא דר' שמואל בר רב יצחק דוקא בטיט שעל שפת הנהר וכן כתב שם רבינו שמשון ז"ל בפירושי המשנה שליוכתב הר"א ז"ל דמאותה משנה שבמסכת מקיאות יש ללמוד שאין האשה צריכה לעקור רגליה מן הקרקע בשעת טבילה ולשוט באמצע המים וא"ת והלא היא חוצצת כדריסת רגליה על הרצפה ואין המים נכנסין תחת כפות רגליה ואין טבילתה בכת אחת הרי אמרו במשנה זו שהמים מקדימין כרגליה ועוד שהרי שינינו טופח להמפיח חיבור לטומאה ולטהרה וא"א שלא יהא תחת רגליה טופח להמפיח המחובר עם שאר המים מפני שהמים קרמו לשם . ויש ספרים דלא גרסי כאן בדר' שמואל בר רב יצחק אימר ברדיוני נפל אלא ה"ג אשה לא תטבול בנמל ותו לא . ולפי גירסא זו אינו משום חציצה אלא מפני בני אדם שמצויין בנמל ושמה מתוך שהיא יראה שלא יקרמו בני הנמל ויראוה תמהר לטבול ולא תטבול בראי . וזו היא דאבוה דשמואל דעביד לה מפצי ביומי תשרי משום צניעותא מפני שטובלת על שפת הנהר ולפיכך סומכום ההיא דלא תעמוד ע"ג בלי חרס ותטבול דכולהו ענין דומה לה דהוי טעמא משום דבעיתא ולא טבילה שפיר . אמר רמי בר אבא הני חבלי דכוסילת' עד תלת' יומי לא חייצי מכאן ואילך חייצי אמר מר עוקבא לפלוף שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ אימתי נקרא יבש משמתחיל לירוק אמר שמואל כוחל שבעין אינו חוצץ ע"ג העין חוצץ ואם היו עיניה פורחות בין כך ובין כך אינו חוצץ . פי' מפני שעם נדנור העין אילך ואילך מתנדנר הכוחל ונפול והמים נכנס בו . א"ר יוחנן פתחה עיניה ביותר עצמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כי הא דאמר ריש לקיש אשה לא תטבול אלא דרך גדילתה כדתני האיש נראה כעודר וכמסיק זתים . פי' לירכותיו כעודר שירכותיו רחבות מעט ולזרועיו כמסיק זתים . והאשה כאורגת וכמניקה את בנה . ופי' לית הלכתא ככל הני שמעתא דחבלא דכוסילת' ולפלוף יבש שבעין וכוחל שע"ג העין ולא כ"י הא דר' יוחנן דפתחה עיניה ביותר או שעצמה עיניה ביותר אלא כי הא דריש לקיש ולא למימרא דהני פלגי אדריש לקיש דהא איפשר דאיתנהו להני ואיתא לדריש לקיש . ועוד דר"ל לחומרא איתמר והכי לפינן מינה להקל אלא ה"ק לית הלכתא דנחמיר בה כוליהא הוואיל ודרכן להיות בה אלא כבי

שהרי רובו ומקפיד עליו דמונן דבר מורה אין חילוק בין שדרך בני אדם להקפיד והיא אינה מקפדת ובין שהיא מקפדת ורוב בני אדם [אינם] מקפידין בכל ענין חוץ דבר תורה דהא סתמא קאמר דבר תורה רובו ומקפיד עליו חוץ, אם כן אף מה שגזרו חכמים מיעוטו ומקפיד עליו בכל ענין גזרו אטו רובו ומקפיד, ואין כאלו פסק כמו שכתב בית יוסף ומסקא ליה, ומו דדברי הרמב"ם ורבינו משמע להדיא דמונן כמו שכתב בית יוסף, ודברי הרשב"א נמי ליכא פסק דמה שכתב שדרך האשה להקפיד בנך לרבותא נקט הכי דאפילו היא אינה מקפדת אלא רוב נשים

ומ"ש דאפילו אינה מקפדת עליו עתה בשעת סבילה כיון שדרך בני אדם לפעמים להקפיד עליו חוצץ. כן כתב הרא"ש בפרק מינוקח (הל' מקואות סי' כו) בשם הראב"ד (בעלי הנפש שער הטמלה נז/כה:עט) ה' וכן כתב הר"ן בפרק ב' לשטעות (דף ו' ד"ה דבר תורה) בשמו: **רומ"ש** או אפילו אינה מקפדת עליו לעולם כיון שדרך [רוב] בני אדם להקפיד בכך חוצץ. כלומר דנטלה דעתה אצל כל אדם דלא כן [ז] נחמ דנריך לשיעורין וכן פסק הרשב"א בתורת הבית (הקלר נ"ו ש"ו נב) שכל שרובן מקפידות חוץ אפילו נמי שאינה מקפדת ע"כ וכן פסק רבינו ירוחם (נכ"ו ח"ה דף רמ"ג) ובסמ"ק אכתוב מה שיש לספק בסגרת הרמב"ם זה. והיכא דרובן אינן מקפידות וזו מקפדת מספקא לי ונראה דהוא פלוגמא דהרמב"ם והרשב"א שהרמב"ם כתב בפרק ב' מהלכות מקואות (הט"ו) שצורה אחת שנקשרה מוללת והוא שהיא מקפיד עליה ע"כ והדבר ידוע שאין דרך העולם להקפיד נקשרת שצורה אחת ה' ואפילו הכי כתב דלא זו מקפדת חוץ וכן נראה שהוא דעת רבינו שכתב (טו:) גבי זואה וזנק שחתח הליפורין ומיהו אין דרך בני אדם להקפיד בנך הילכך מי שאינו מקפיד אינו חוץ עכ"ל משמע מדבריו צהדיא שמי שמקפיד עליו חוץ ואע"פ שאין דרך בני אדם להקפיד בנך אצל מדברי הרשב"א אינו נראה כן שכתב בתורת הבית (קנ"ג ש"ס א:) היו שערות ראשה קשורות זו בזו אם הן קשורות אחת אל אחת ויש בהם הרבה קשורים כן עד ט' שדרך האשה להקפיד בנך הרי אלו מוללין ע"כ הרי שחלה הדבר בדרך האשה להקפיד ולא מלה הדבר בקפידתה של זו [א]. ודברי הרמב"ם שכתבתי יש לדון א' דמשמע דלא מלה הדבר אלא בקפידתה של זו אצל אם אינה מקפדת אע"פ שדרך שאר נשים להקפיד לא חיין דבחר דידה אזלינן בין להקל בין להחמיר ואלא כדברי הרשב"א ורבינו ירוחם שכתבתי בסמ"ק ול"ע:

ב ואלו הדברים שחוצצין חוטי צמר ופשתן ורצועין שכורכין בהן השער בראש וכו'. כלומר או חוטי צמר או פשתן או רצועות וכו' והוא משנה ומסקנא דגמרא ריש גמא אשה וכפי פירוש המוספות לשם דביבור ראשון וכ"כ הרא"ש לשם דמייירי בחוטין שכורכין בהן השער וכל השערות נכרכין בחוטין שמסביב דנאלו איכא לחלק בין חוטי צמר או פשתן לחוטין ובין חוטי שער דאין מוללין וכן בין מעשה גדול למעשה אריג אצל בחוטין שקולעת בהן שצורה לעולם מוללין אפילו בחוטי שער ומעשה אריג ודלא כפירוש רש"י שפירש דמייירי בחוטין שקולעת בהן שצורה: **ובתב** בית יוסף ומ"מ קולר רבינו צמה שלא כתב דנכרכין על השער מועיל רפיון אצל אם הם בתוך הקליעה אינו מועיל רפיון עכ"ל ואפשר דכיון דבתימן קל"ט (נא:) כתב דאין טבילתה טבילה אלא אם כן חופפת שער ראשה במרק השמא ממילא שמעיין דלא היו שערות ראשה קלועין

ב ואלו הדברים שחוצצין חוטי צמר ופשתן ורצועות שכורכין בהן השער בראש וכו'. כלומר או חוטי צמר או פשתן או רצועות וכו' והוא משנה ומסקנא דגמרא ריש גמא אשה וכפי פירוש המוספות לשם דביבור ראשון וכ"כ הרא"ש לשם דמייירי בחוטין שכורכין בהן השער וכל השערות נכרכין בחוטין שמסביב דנאלו איכא לחלק בין חוטי צמר או פשתן לחוטין ובין חוטי שער דאין מוללין וכן בין מעשה גדול למעשה אריג אצל בחוטין שקולעת בהן שצורה לעולם מוללין אפילו בחוטי שער ומעשה אריג ודלא כפירוש רש"י שפירש דמייירי בחוטין שקולעת בהן שצורה: **ובתב** בית יוסף ומ"מ קולר רבינו צמה שלא כתב דנכרכין על השער מועיל רפיון אצל אם הם בתוך הקליעה אינו מועיל רפיון עכ"ל ואפשר דכיון דבתימן קל"ט (נא:) כתב דאין טבילתה טבילה אלא אם כן חופפת שער ראשה במרק השמא ממילא שמעיין דלא היו שערות ראשה קלועין חטובל צהס עד שמרפס ובחוטין שעל שערותיה מועיל צהס רפיון שלא יהו מהודקים על ראשה אצל בחוטין שבתוך קליעותיה אין מועיל בהן רפיון כל כך כיון דאין המים נכנסים בתוך הקליעה עד שתחמור אותה לגמרי עכ"ל ורבינו כתב שכורכין צהס השער צהס והוא כפירוש המוספות והרא"ש

דרכי משה

קצח (א) ולקמן בסיומן זה (ארוך אות יב) כתבתי דברי יא המרדכי שכתב בהדיא שחוצץ:

פרישה

(ג) כיון שדרך רוב בני האדם להקפיד בכך. דנטלה דעתה אצל כל אדם דלא כן נחמ דנריך לשיעורין:

הגהות והערות

בטבילתה: [ד] עיין בהערה י לשון תורת הבית, ומוכח דבטלה דעתה וצ"ע (שיורי טהרה סק"ה): [ה] **בלומר** שכתבו דלא בעינן מקפדת עתה בשעת סבילה, אכל מה שכתב הטור שדרך בני אדם להקפיד לפעמים אינו מבואר שם (ועיין ט"ז סק"ב מה שביאר בזה): [ו] **הגהות** דפוס קניגסברג על פי הטור, וכן הוא בנוסח הטור הנדפס בדפוס של הבי"י, וכן העתיק המחבר בשלחן ערוך: [ז] **עיין** שבת דף לה ע"כ ובבא בתרא דף כט ע"א. ובספר בית האוצר להגרי"י ענגל (מערכת ב' כלל י"ז) העיר שיש בלשון הגרי"י הרכבת שתי סברות שונות יחד דסברא דנחת דברין לשיעורין לכאורה סברא אחרת היא, ועיין בבית דבבא דכתב באמת רק הך דבטלה דעתה וכו' לאחור ולא הוסיף עוד הך ראם לא כן נחת וכו' עכ"ל, וכן הרשב"א בתורת הבית והיראים סוף סי' כו הזכירו רק סברא דבטלה דעתה וכו': [ח] **באמת** דברי הרמב"ם הם נמרא מפורשת (סז) דנימא אחת קשורה חוצצת, אלא ששם אפשר לפרש כהטור לקמן (פז:) ח"ל (רוב) השער שנקשר נימא נימא לבדה חוצץ עכ"ל כלומר דמייירי בקשורות הרבה שערות אחת אחת, ובהרשב"א דבסמ"ק, אכל בלשון הרמב"ם משמע שלא נקשרה אלא שצורה אחת ועי"ז כתב "והוא שיהא מקפיד עליה", ועיין עוד בשיורי טהרה סק"ה: [ט] **לפנינו** בתורת הבית הלשון "עד שאין דרך האשה בכך", ובארוך (לב:) לשונו "עד שדרכה להקפיד בכך":

מפתח סדרי טהרה

קצח (א) שיורי טהרה סק"ה:

ציוני הלכה

פי' מלמולין עי' ט"ז ס"ק י"ח.
ה"ו. פי' קלח סע' א.
ה"ז. פי' קלח סע' ע.

משורת הראב"ד

(ג) ה"ה

על שבבית הסתרים. לפלוף שחוץ לעין, פירוש צואת העין. והמלמולין, פירוש טיט שעל היר שנמלל בידיו עד שנעשה כעין גרגרין ומדובקים בידיו. טיט היון וטיט היוצרים וגץ יוני, כולן מיני טיט הם אלא שזה חזק מזה.

7 ואי קשיא לך חוטי צמר וחוטי פשתן ורצועה שבראשי הבנות אמאי חוצצין הלא מיעוטו שאינו מקפיד הוא. לא, מקפדת היא, דלא תימא כל שאינו מקפיד עליו בשעת הטבילה, אלא אם תקפיד עליו שעה אחת דבר המקפיד עליו הוא שאי אפשר שלא תעביר אותם מעל ראשה בשעה שחופפת את ראשה, וכן הטבעת שבידה אי אפשר שלא תעבירו בשעת הלישה או בשעה שהיא אופה או מבשלת.

ואלו שאינן חוצצין קלקי הראש ובית השחי ובית הסתרים באיש, (ס"ז) לפלוף שבעין וגלד שעל המכה^ה ושרף הלח ולכלוכי צואה שעל בשרו וצואה שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת. פי' יש מאלו מפני שאינו מקפיד ויש מפני שאין חוצצין. וכבר פירשנו למעלה^ה הצואה שתחת הצפורן שכנגד הבשר הוא דאינו חוצץ, אבל שלא כנגד הבשר כגון צפרנה ארוך חוצץ.

גרסינן בגמ' דנדה (ס"ח) אמר רמי בר אבא האי רבא דכוסילתא עד תלתא יומי לא חייצא מכאן ואילך חייצא. ואמר מר עוקבא לפלוף שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ, אימתי נקרא יבש משמתחיל לירוק. ואמר שמואל כוחל שבעין אינו חוצץ, שעל גבי העין חוצץ, ואם היו עיניה פורחות שעל גבי העין נמי אינו חוצץ. פירוש פורחות, דומעות. ואמר ר' יוחנן פתחה עיניה ביותר עצמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה. ובתר הנך שמעתתא אמרינן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא (ב"י) אלא כי הא דריש לקיש אשה לא תטבול אלא דרך גדילתה. והרב ר' יצחק הוסיף עוד בלשון הגמרא וכתב הכי, ולית הלכתא ככל הני שמעתתא דלא איתמר כל הני אלא לטהרות אבל לבעלה שפיר דמי כי הא דאמר ר' שמעון בן לקיש וכו'. ואין הפירוש מתישב עלי בזה הלשון שאין ראייה מדברי ר"ל לדרחות כל הני שמעתתא, ועוד כי דברי ר"ל

השגות הר"י

(ב"י) ומלאתי מן הנוסחאות שאין כמוז בהן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא אלא כך כמיז בהן א"ר יוחנן פתחה עיניה ביותר או עלמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה

(שישנה של השנה זו היא ליגמ לאר"י ט"ז ב)

לנפש תדרשנו

ח. גלד שעל המכה. ע' אר"ו (ס"י נז) רמביא שתי גירסאות במשנה. לגירסתו "גלד שעל המכה" חוצץ (וגלד שבמכה" אינו חוצץ). וגירסת הר"ח "גלד שעל המכה" אינו חוצץ, וכן גירסת רבנו. וע' סד"ט (קצח כג) וחז"א (צר ג) שעמרו על כך שנהלקו בזה רבנו והרא"ש.

ט. כל הני שמעתתא. ע' מה שכתב בזה הר"ן על הר"ף.

ז. והלא מעוטו שאינו מקפיד הוא. תרוץ רבנו העתיקו הרשב"א והרא"ש. מיהו תרוץ אחר מוכח בהל' נדה מהרב אברהם מטול, מתלמידי הר"י בעל התוס' (מודפס בקובץ ראשונים להלכות נדה ומקואות, תשובת קב, ט: "דהא דאמרינן מעוט שאינו מקפיד אינו חוצץ היינו דוקא בטיט או בלכלוך שיכול להתבטל אל הגוף, אבל דבר חשוב כגון טבעת דלא בת איבטולי הוא חוצץ כדאמר אשה לא תטבול בחוטי צמר, והלכות רבות מוכיחות כן".

סימן קכג

מי שאינו מקפיד על טבעותיו בשעת מלאכה אין צריך להסיר בשעת

נמי

כתב בשלחן ערוך אורח חיים סוף סימן קסא וזה לשונו: צריך להסיר הטבעת מעל ידו בשעת נטילת ידיים. עכ"ל. והגיה עליו מור"ם ז"ל וזה לשונו: ואפילו אינו מקפיד עליו בשעת נטילת ידיים הואיל ומקפיד עליו בשעה שעושה מלאכה שלא יטנפו. עכ"ל. ודבר פשוט הוא שאין להחמיר כן אלא במי שיש לו מלאכה גרועה, שאם ישאיר

שער

במנחות (נד. ד"ה דמעיקרא) דלא הוה ביה איסור אלא מיא בעלמא. ושור' להרב שיח יצחק הנ"ל שכתב כן ע"ש. אולם מ"ש הרב שיח יצחק (שם) ע"ד הרב גן המלך זיע"א דחשיב שיעור דאורייתא, וכתב עליו: "לע"ד נראה דאינו אלא דחשיב ודאי שיעור דמחוייב בו ברכה אחרונה אך אינו אלא מדרבנן, כשאר שיעורין דאוכלין ומשקין דרבנן". ע"כ. הנה המעיין בדברי רבנו גן המלך ישר יחוו פנימו דהוא מיירי על איסור טומאה ואיסור אכילה שהיא דאורייתא אם הוא תפת כדרכו, ולא על ברכה אחרונה כלל. ועיין לנאון רבי שמואל נאמינו בשו"ת צל הכסף ח"ב (סוף סי' ג, עמוד גז) דדבר שמתחילתו לא היה כשיעור, אף דעתה נתרבה ונעשה כשיעור לא מהני האי שיעורא לחיובי בברכה. והגם דלענין איסור אכילה וטומאת אחמור רבנן לשווייה הנפיתה לשיעורא היינו משום חומרא, לא כן לענין לברוכי דאדרבה משום חומרא אמרינן ליה דלא ליברך ע"ש. ומה שכתב הרב קול אליהו (שם) ע"ד רבנו דיש לזה ראיות וכו', וכתב: ולא ידעתי למה העלים הראיות ולא הביא אפילו מאחת מהנה ע"ש. הנה עיין להנאון רבי יצחק הררי ראש על אר"ץ רבה, בשו"ת זכור ליצחק הגד"מ (או"ח סי' סב, דרס"ה ע"ב) שמצא לו סימוכין לעד לעולם באמת וישר מדברי רבותינו בעלי התוספות ע"כ

הגן

לברך לאחריו ברכה אחרונה מדרבנן דוקא וכו', ע"ש. והוא כדברי רבנו זיע"א. אלא שרבנו זיע"א ס"ל דדוקא דבר שברכתו בורא נפשות שנתפת במים ונתרבה, ונעשה כשיעור אף שמתחילה לא היה בו כשיעור, אבל שאר דברים לא.

קכג) גרסינן בגמרא נדה (סז:) ובעירובין (ד:): ובסוכה (ו.) אמר רבי יצחק דבר תורה רובו המקפיד עליו חוצץ. רובו ואינו מקפיד עליו אינו חוצץ. ונזרו על מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד. ולנזר נמי על מיעוטו שאינו מקפיד משום מיעוטו המקפיד. הוא גופו נזרה ואנן ניקום וננזר נזרה לנזרה. ע"ש. ופירוש הדברים דמדאורייתא אין דין חציצה, אלא אם כן איכא תרתי לריעותא, דהיינו בדבר שהוא ברוב הגוף מקפיד עליו להסירו מהגוף, אבל אם חסר אחד מהם לא חשיב חציצה שאם הוא ברוב הגוף ואינו מקפיד עליו, או מקפיד עליו ואינו ברוב הגוף אלא במיעוטו לא הוי חציצה מדאורייתא. וחז"ל נזרו אף בחדא לריעותא. כלומר, נזרו ברובו אע"פ שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, וכן נזרו במיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד. ופריך הגמ' וננזר גם במיעוטו שאינו מקפיד שייחשב חציצה אטו מיעוטו שאינו מקפיד. מתרצת הגמרא היא גופא (מיעוטו שאינו מקפיד) נזרה. ואנו ננזר נזרה לנזרה. (ומה שפירש רש"י (שם) רובו, רוב שערו. ומוכת דדוקא בשערו הוא דפליג אבל בבשרו אפילו מיעוט שאינו מקפיד חוצץ. כבר כתבו התוספות (עירובין ד: סוכה ו: ד"ה דבר) שרבנו תם הקשה על זה מכמה דוכתי דמשמע בהו דהא דרב יצחק "בבשרו נמי איתמר". וכ"כ הרא"ש (חולין פ"ח סו"ס טו) אע"פ שפירש רש"י דוקא בשער ולא בבשר אי אפשר לומר כן כמו שהוכיח רבנו תם ע"ש. וכ"כ הרמב"ם (בפי"א מה' מקוואות הי"ב) והובא בב"י (יו"ד סי' קצח) ע"ש. אמנם עיין בספר הפרדס לרש"י (סימן רעג) וספר האורה ח"ב (הלכות נדה) שכתב: ושאר כל דיבר הנמצא בבשרה סמוך לטבילה אם מקפדת צריכה לחוף ולטבול פעם שניה וכו', ע"ש. ומוכת לכאורה דאף בבשרה דוקא במקפדת חוצץ. ועיין חידושי

וע"כ פ' משמע מדברי רבנו זיע"א דאם היה פחות מכזית ונתפת ועמד על כזית יכול לברך רק בדבר שברכתו בורא נפשות, אבל לא שאר ברכות. אולם הנאון רעק"א בהגהותיו לשו"ע (סי' רי סק"א) צדיק עתק דברי רבנו זיע"א וכתב, דבשאר דברים הוי ספק אם יברך. ע"ש. ובשו"ת אגרות משה ח"א (תאו"ח סי' עא) גם הביא ד' רבנו זיע"א וכתב, דדעתו שגם בברהמ"ז חייב לברך מדרבנן. נפקא מינה שאם נסתפק אם בירך לא יברך ע"ש. איברא דהרב קול אליהו הנ"ל מסכים לברך על כל דבר הנתפת במים ונתרבה ונעשה כשיעור אף שמתחילה לא היה בו כשיעור וכגון אורז ופירות יבשים ופת ספוגים דכשנותנין אותו במים הם נתפחים ונתרבים דמחוייב

הטבעות בידו יטנפו מעסק אותה מלאכה, אבל מי שמלאכתו נקיה ואינו מקפיד להסירם בשעת מלאכה, או מי שאין לו מלאכה, שאין לחוש להסירם אע"ג דמהדקי טובא, משום דהוי חציצה במיעוטו שאינו מקפיד דלא מחמרינן בה כלל. והנה בעיקר דין חציצה דיינינן לה לכל אחד ואחד לפי מה שהוא, כגון מוכרי רכב והצבע, שאין הרב והצבע חוצצין בהן, כיון דאינהו לא קפדי עלייהו מפני שהיא מלאכתן. אע"פ ששאר בני אדם מקפידין בהם, ועיקר דינו דמיעוטו שמקפיד דחייך אינו אלא מדרבנן בלבד, שגזרו מיעוטו דמקפיד מפני רובו שמקפיד, ואין לגזור כמי שאינו מקפיד אטו מי שמקפיד, שכבר אמרו בפרק תינוקת [נדה] דף ס"ז ע"ב, דלא גזרינן כמיעוטו שאינו מקפיד אטו מיעוטו שמקפיד. דהיא גופא גזירה ואנן ניקום ונגזור גזרה לגזרה. ועיין בפסקי הרא"ש בפרק תינוקת דף פח, וצבע ומוכרי רכב יוכיחו דלא גזרינן בהו אטו שאר בני אדם שמקפידין. לכן נ"ל הלכה למעשה שתלמידי חכמים שמלאכתן תורה היא, וכן בעלי בתים שעוסקין כמשא ומתן ואין להם מלאכה גרועה, שאין צריך להסיר הטבעות בשעת נטילת ידים. וכן הדין אפילו בחיוב טבילה דאורייתא.

שער

הריטב"א (בעירובין שם) ובשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' רנב אות ד) ע"ש.

והנה ראיתי בהגהות אשירי (פ"ב דברכות סי' יא) בשם הרב אור זרוע (ח"א סימן ע) שכתב דצריך להסיר הטבעת מעל ידו בשעת נטילת ידים ע"ש. והביאו מרן בבית יוסף (אורח סי' קסא) וכתב, ואע"פ שהרוקח (סי' שכח) כתב שאינו צריך נראה דהיינו מפני שהוא סוכר ששיעור נטילת ידים לחולין עד פרק אמצעי של אצבעות, והטבעות הם מונחות באצבע למטה מאותו פרק, אבל לדברי הפוסקים שסוברים שצריך ליטול למעלה מאותו פרק, צריך להסיר הטבעות אם הם מהודקים וכדתיניא בתוספתא דמקוואות (פ"ז ה"ד) השירים והנזמים והטבעות רפין אינם חוצצין אוצין פירוש מהודקין חוצצין. וכתבה הרא"ש (הלכות מקוואות ריש סי' כו) וא"ת טבעת מהודקת אמאי חייצא הרי מיעוטו שאינו מקפיד עליו הוא. כבר תירץ שם הרא"ש בשם הראב"ד (בעלי הנפש שער הטבילה) דמקפדת היא להסירו בשעת לישה וכיון שהיא מקפדת בשום פעם אע"פ שאינה מקפדת בשעת טבילה חייצא עכ"ל. וכתב עוד בב"י שם, דנראה דאפילו טבעת רפויה צריך להסיר בשעת נטילה. או משום דלא בקיאים בשיעור רפיון זה. או שלא יבואו להתיר אף במהודקת ע"ש. ובשלחן ערוך (שם סעיף ג) כתב: צריך להסיר הטבעת [משום חציצה] מעל ידו בשעת נטילת ידים ע"כ. וכתב הרמ"א (שם) ואפילו הוא רפוי. [כלומר, אפילו שהמים באים באצבעות מ"מ יש להסיר, משום שאין אנו בקיאים איזה מקרי רפוי] ואפילו אינו מקפיד עליו בשעת נטילה, הואיל ומקפיד עליו בשעה שעושה

הגן

מלאכה שלא יטנפו. ונהגו קצת להקל אם הוא רפוי, אבל יש להחמיר, כי אין אנו בקיאים איזה מיקרי רפוי. ע"ש.

אולם המהרש"ל בים של שלמה (פ"ח דחולין סי' כא) כתב דרוקא בטבילה יש להסיר הטבעת אפילו ברפויה, אבל בנטילה אין להחמיר כל כך, והאנשים אין צריך להסיר את הטבעת מידם בשעת נטילת ידים, אם לא בטבעת שיש עליה אבן טוב ואינה רפויה ע"ש. והביאו הרב שירי כנסת הגדולה (בהגב"י שם סק"ו). וכ"כ הט"ז (שם ס"ק יד) והמגן אברהם (שם ס"ק יא) והרב אליה רבה (סי' קסא סק"ג), ומלשונם הטהור מוכח, דלענין נטילת ידים אין להחמיר כ"כ אפילו לכתחילה. ומשמע גם דבטבילה יש להחמיר רק לכתחילה (ברפויה) אבל בדיעבד עלתה לה טבילה. [ומהכא תשובה מוצאת למ"ש הרב בית הלל (יו"ד סי' קצח סק"ג) שיש להחמיר אפילו בדיעבד ע"ש]. וכ"כ בשו"ת מהר"י ברונא (סי' קח) שאם הטבעת רפויה הרי היא מהורה לבעלה, ושכך קבל מפי גדולי עולם. ומה שנחלקו הנאונים אי גזרינן רפוי אטו שאינו רפוי אינו אלא לכתחילה, אבל בדיעבד ליכא מאן דפליג דעלתה לה טבילה ע"ש. וכן מצאתי להגאון רבי חיים פלאני בספר רוח חיים (אורח סי' קסא סק"א דל"ב ע"א) שהביא דברי הרב אליה זוטא שהקשה על דברי מרן (באורח סימן קסא) שכתב להחמיר אף ברפוי, וביותר דעה (סי' קצח סק"ג) כתב, שאם הוא רפוי אינו חוצץ. וכתב לחלק בין לכתחילה לדיעבד וכמ"ש המג"א. ועיין עוד לו שם שתירץ תירוץ אחר עיין שם. וכ"כ בשו"ת פעולת צדיק חלק ב (סימן רסח) עיין שם.

זכרון שאלה יוסף לו

תשובה

נ"ל לפענ"ד לכאזן כי האשה חוחת חוכל להכריע בטורה ולנזוק ח"ע במוך נקי שחכמים' באמלע רחמה עד קרוב למקום שהשמש דש' כמזאור בפוסקים נס' קל"ז שכסס' שאין הטבעת מעכב את בעלה מלבוש עלי' ולשמש עמה כך אינ' מעכב על המוך להכניסה' לשם דלכאור' פחת החדר לפירוודור באמלעה הפירוודור כמ"ס הב"י נס' קפ"ו נד"ה כתב בתשובת מהר"י יע"ש' והטבעת הוא מלד החדר הלא כנגד הפתח וגם תנזוק לך שמאל רחמה' ואף על ד' הימין ומקום הטבעת אינ' יכולה לנזוק' נ"ל דאין צדך כלום' ורק תעשה מה שצרכיך לנזוק המקומות שחוכל להגיע ע"ס' כי גראה לו בנרור ואמת שחס המוך במקום או קרוב למקום שהשמש דש' ותתיחה' ע"ס כל צדן השמשות' כמו העשה גם באחר מימי הספירה בשחרית או ערבית' אע"פ שכאשר הימים תנזוק ח"ע בנדיקה קלה טוב אין כאן צדק מיוחד' דע"י בדיקה זו חס חרזה שינאל המוך נקי נעשה מוחוקת שפסקה דמי' וסבן חס אינ' מרגשת ראינ' רואה דס' הרי זו בחזקת נקי' ממקור דמי' ומן הלדין הרי לא יבוא אדם דס' עמח' וכת' אכתי חיבה למיחש לרס שינאל כנר קודם בדיקה זו ועיכב' הטבעת מללאח' (משום דהוי כמוד' דחוק ומורה רבא' במסכת נדה דף ג' סוף ע"א) ועוד' עמון תחת הטבעת או דבוק עליו ד"ל מ"י אי אכתי הוא גנואי בין השניים אינה מעמח כדאמרין בנדה דף מ"א ע"ב וצדן השניים כלפנים' וכ"כ הרמב"ם נפ"ה' וע' מה' ח"ב' ואי כנר נביק לנראי לבניה החילון מעידן דנפיק הוי לה רואה וגני' נדה האנורייתא בעי' למימיני שבעה מעידנא דאחרר לה דנפק דמח' לבית החילון ונדה לכאחר' מונזה הספור' ו' נקיים וחטובל אע"ג שברור לה שעדיין דס' בנית החילון ע"מ הטובלה מעהרה מטמאה נדה' וזינחה לבעלה ואינ' לא טמאט טומאת ערב' לנענן טהרה' במשח דס' הוא שאינו נוהג עכשיו וכן נאכה מ"ס' נדה דף מ"ג סוף ע"א ומדברי רש"י שס' נד"ה טומא' בלועה הוא וע' נד"ה ב"פ' נכסילא לחון יע"ש' וגם לנזרי' פ"ר מ"ר' שהמליח היחר עמה שרונ' הנשים פוסקות מלידוחו ביום ו' או ו' נ"ל הכי זאס לא כן אכתי קשיא וניחוש' לילולא נפיק דמח' לבה' ח' בחוך הששה ימים ועורה' תחת הטבעת שמעבנו ללאח ח"ו דגם אינה סביר דלא חיישין להא כלל' ועוד' נ"ל דאחזוקה ריעותא לא מחוקיקין למימר דנפיק דמח' דאכתי הוי תוח'י' וטבעת מדחניח' צננה דף ו' ע"א הרואה דס' כו' ואינ' מקולקלת למיניה כו' זאלא מפליג בין שה' חללה מוך דחוק או לא וכן הרמב"ם נפ"ג מה' שמכב ומאכב ופ"ט מה' ח"ב' לא מפליג בזה וקא' לכוונה ואמחי' נוחש' כיון דאיכא גבה מוך דחוק אימח' מאחמול נפיק לבה' ח' והמוך עיכב' מללאח עד עלס' היום הוה זאס חראה דס' ביום ו' ליום יליאת דס' נוחש' דילמח' שמיני הוא לחחילה הנעת דס' לבה' ח' וחה'י' אומר' יוס' כנגד יוס' ח' דלהא לא חיישין וכן הא דקאמרין נש"ס מורה רבא במוך דחוק פירוט' דמיטמאין צ"ש למפרע מעל"ע כמו לב"ה חבל לא להחמיר יוח' מנ"ה לטמא למפרע אף לחולין או אקפא' מקולקלת לעיניה וכאשרי מורה נ"ש דקאמר החס והיינו מטעם הנוכר וכן משמע מדברי הראב"ד בספר בעלי הגפס הובא גבי' ס' קל"ז נד"ה צמ"ט וחכמים' בחורין ובסדקינ' כו' שכחנ' מליני' ג' בדיקות' כו' הראשונה בדיקת קינוח כו' והשני' בדיקת נה"ח והוא עד' מקום שהשמש דש' והיא בדיקה לנדה ולנדה ליום ההפסקה ולנדיקת' הו' והשלישית בדיקת חורין וסדקינ' צננה' והיא בדיקת טהרה' וכו' עכ"ל' ומדכתב בדיקה השלישית היא בחורין וסדקינ' כו' מכלל דהשני' אינה בחורין וסדקינ' רק שמכנסת המוך באמלע הפירוודור עד' מקום שהשמש דש' מה שגם חלזה דנר' ד

חוכל לעשות ויחדר מוס שהרי חוכל לנזוק גם חורין וסדקינ' צננה' שמאל ומקלת לך הימין זולת מקום הנחת הטבעת ואף על גב דהרשב"ן ורשב"א והרא"ש וסיעתם חולקים בזה מ"מ"ל דבשעת הדחוקה ג' חודו להראב"ד כה"ל וכה"ג כתב הנ"ל ע"ס לקמן לענין בדיקת העומק על דברי הרשב"ס ח"ל"ל דסניד' ל'י' דמה דאפשר למינזוק צננה' ח' בדיקת' וחי' להקשות על הנ"ל מה' שכתב הנ"ל ע"ס ח"ל' ואפשר שטעמא משום דקי"ל כל הנשים מטמאות צננה' ח' נר' לריך לנזוק כל צננה' ח' ועד מקום שהשמש דש' הוא צננה' וחכמי כד לריך לנזוק עד שם עכ"ל' ולפ"ד הנ"ל תיקשי' מאי מייק יליאת דס' לבה' ח' י' דחיישין דבטענה זו עלמה שבדקת' ח"ע יולא דס' ממנה לבה' ח' נעקום ללא חניע ע"ס עד בדיקת' לשם באופן שאינ' נעשית בדיקה זו מוחוקת נקי' מרס' משח"כ' בנדיקת' שממנו למעלה שחסי' עד קרוב למקום שהשמש דש' ויהי' המוך דחוק ע"ס הרי חיישין בנדיקה זו אפיר' דפסקו דמי' ממקור' ולא חיישין חו' לדמח' דנפי' כנר' כו' ומכ"ש חס תנוד' גם בחורין וסדקינ' צננה' שמאל' הרחם ומה' שחוכל לנזוק בשאר מקומות הפירוודור כדי לס' בדיקה זו ואינה לריכב יוח' ח' כיון דטבעת ריך' להיות מסודק מאור בגוף הפירוודור עד דחיישין להנייה' בטבילה ואי לא מלי' אזלי תוח'י' מיא דקליטה דמח' דסמיך' לא כ"ש כדאמרין בנש"ס יומא דף נ"ח סוף ע"א וכן במס' שבת דף ע"ו ע"א גבי' יין ווס' ויין הרי סמיך' ממי' כדפירש"י' במס' ברכות דף מ"ח סוף ע"א נד"ה כד' רביעית יין לנזיר כו' :

דלענין

חילוצה טבעת זה נ"ל דאס' לאחר המקריט' והדרישה היטב יחאמתו דברי האשה שאינה יכולה לקחתו משם מפני סכנת נפשה וע"כ חניחה' חמיר' בחונה וזלת צננה' ח' לידה שהפכרה לא יגונה לקחתו כדי שלא ימוע יליאת העובר מרחמה' נ"ל דעלמה לה טבילה זו ואין הטבעת חולץ כיון דאינה מקפדת שהרי מניחה חמיר' ברחמה' ה"ל מיעוט' שאינה מקפדת שאינו חולץ כמ"ס ג' מעכ"ח וכה"ג כתב הר"ש סוף מס' מקואות על הא דחגי' צחוסכפח' דמייתי חס' של צננה' אינו חולץ ואע"ג שמקפדת לקחתו בשעת לידתה' נ"ל דאין צדך כלום דלא דמי למה שכתב הראב"ד והניחא הנ"ל והט' ונסי' קל"ח סעיף קטן ס' ג' דטבעת מהודקת צאלבע חוץ' משום דמסירתה' בשעת ליטה דחס' ויקרי' מקפידת לפעמים גם עכשיו שהיא חס' מיקלע לה עיסה ללוח' כמה פעמים היום או מחר מסירתה' ממנה משח"כ' טבעת זה שאינה מסירתה' עכשיו כלל' בשום פעם רק בשעת לידה לא מיקרי' מקפדת ודמי' למה שכתב הטור וס' ע"ע נסי' קל"ח סעיף ו' דאע"י דאוח' המקום שנדקו שאינה חולץ' גפנוי' ח"ע"ג שלאחר' זמן כשהנשא לאיש חתיה מקפדת מ"מ כיון דהשאה אינה מקפדת אינ' חולץ' ה"ג כדוח'י' וכן בסעי' י' גבי' לונע שדין לנעוה ח"ח' וכן מי' שאומנתו' להיות אוח' וקנב אע"פ שידיו מלוכלכים צדס' אינו חולץ' וכי' ס' ד' שלעולם לא יקנח ידיו אפילו' בשבת או רגל וכח"י גוואח' או יעווג

וי מיהו וכל צדלי יעתי הדבר ולכאחפיה יאה מדברי רה דאינו הוי לענין אין רלוני חורחור לרונ זכנו להיות כרי הקטן וס' מזהר"ר

לדיק כנר' ח' וטמירה ח' ריס שחיס דק נחמריס אשה' שוכס ו' ומגדול' ה' :

וכה המונק חשה אחת הטבעת הטבעת עד שהעולי לה עלמה' יענה כי חס ג' חשק מבלי הפסק ח' ממה כדו ח' יהיה דין ח' בדיקת' דוק במקום וס' שייק ילית מלוח' י' הסכנה : צדק בחורין יס' הונעיס וס' נקיאתו ו' והנה ח' דפי צענין ח' :

המוטל עליו דין תמידין ל' ל' פ"ר' ת' ש' הר' ד' יהואח' ש' ועומק אין פסרין נא עד איש ח' משגיאות צעור לורי

זכרון שאלה

יוסף

ועוצ אומנתו ואס"ה ק"ל כיון דעכ"פ עכשוו חינו מקפידין
א"ח וכו"ש אשה דנר"ד דהא ודאי חניה מקפדה עד
דאשחנ"י גופה ותחשבנר וחלד :

ועוד

רחיה מחאי דאמרינן צמס' כסחים דף מ"ו ע"א
דבשאר ימות האנה חכילו כוית חינו חולץ אס
חינה מקפיד עליו אע"ג לכשיגיע פסח לריך ליטלו זע"כ
ס"מ כדאמרינן : ועוד רחיה ממס' יצמוח דף ע"ח סוף ע"א
דקס"ד ח"ש"ה עלתה לולר עטילה חמו משום דה"ל רובו
שאין מקפיד וקשה הרי לבסוף לאחר גמר עיבורו יקפיד
ללאח מרחם חמו ואין לומר דשאני החס דחינו בר דעת
להקפיד דאס כן למה הולרך רש"י ז"ל למרש סס בר"ה מאוס
דר' יחזק כו' והכח לא קפיד בהאי חליטה האי ולדא דרביח'י'
הוא עכ"ל אלא ש"מ אע"ג דסופו להקפיד כיון דהשחא חינו
מקפיד חינו חולץ ומהאי עמא כחצו הכוסקים והטור
וש"ע ריש סימן קל"ח אס דרך בני אדם להקפיד עליו לפעמי'
ולא כחצו שדרך בני אדם להקפיד עליו : צמס פעס משום
דנענין דעכ"פ מקפידין עליו לעיתים מזמנות גס עכשוו
וכן משמע ממה שכחצו הע"ך גס סעיף קטן ח' רוב הפעמים
כו' דמשמע דעכ"פ פעמים הרבה קלח מקפדה ולא אס חינה
מקפדה רק פעס אחח לזמן מרובה ומ"ש סס זע"כ חכילו
חינה מקפדה עליו עתה כו' חינו פירושו שמקפדה עליו לבסוף
לזמן רחוק אלא דפירושו שאינה מקפדה עליו עתה בשעת
הטבילה : מ"מ מלור שמקפד' עליו בימים שקודם ושלאלחר
הטבילה כגון טענת מהודק צאלנעה לענין ליסח עיסה וז"פ
ואמח לפעני"ד :

וגם

כפי מה שהגידו לי באים הנ"ל הטענת חיינה
צנה"ח ורק שדחה למעלה בפירוורו סמוך לחרד
לעכז וליאח האס ולפ"ו ה"ג בלוע דא"ל ראו לציאח מים
ויצא הרי לא קלחמ ברך מ"ב דבית הסחרים הוי רק על
צה"ח וכדמכח מדברי החו"ט ס"ג ע"א בר"ה אחאי טומאה
בלועה הוי כו' ומ"ש מר דאפי' במקום דחקרי בלוע' גענין
ראוי לציאח מים חינו ר"ל כלל ולא משמע הכי צ"ס וכוסקי'
צסי' קל"ח וכדמשמע מהאי דחקן סוף מס' מקולוח ומייתי
לי' צמס' חולין דף ע"א ע"ג בלע טענת טמאה כו' והרי
החס מסחמח מקפיד עליו שילח' מנפו וה"ל מיעוטו המקפיד
אפי' ה עלתה לו טבילתו וכן מההיא דחגי' צהוספת דמייתי
לה הר"ש החס חץ חחוב וקדם עלי' עור אלמעלה ח"ח משום
דה"ל בלוע וילפינן טומאה בלועה וז"מ מזה דלא צענין
דראוי לציאח מים לגבי בלוע' וראוי גדולה גוה ממה שכחצו
החו"ט צמס' קרושן דף ק"ה צסוף ד"ה כל הראוי לציילה כו'
ו"ל ח"ח בטבילה מ"ל דנענין ראו וי"ל משום דכתיב ורחץ
אח כל צפרו ומשמע אפי' בית הסחרים וכתיב וידיו ורשעין
מה ידיו מאבדאי אף כל מאבדאי וממעטים בית הסחרים
מ"מ כיון דאיכא כל דמרבינן אפי' צה"ס איכא למימר לכל
הפחות להכי מרבי דנענין ראו לציאח מים עכ"ל ויש לחמו'
עליהם שכתבו דמודיו ממעטינן צה"ס הרי לעיל ע"א מצפרו
ילפינן לי' מה צפרו בגלוי כו' ובספר עלמות יוסף הרביש
צוה וקירונו דחוק מאוד למעיין סס : ונ"ל לחרך דהאי"ל ד'
על הש"ס דל"ל חרי קראי למעט צה"ס וידיו וצפרו וכ"ח
דאלטרין צפרו משום דלא ילפינן חליטה מטומאה דוידיו לגבי
טומאה כתיב ו' א דהרי חניא צחוספת דמייתי הר"ש צסוף
מס' מקולוחו בני חץ חחוב צודס ואס קרס עליו העור
למעלה הכל מודים שאינו חולץ שכל הבלועין צודס כו'
שהודין עכ"כ : ופירוש הר"ש סס משום דלענין טומאה
טהורין כ"ג לגבי חליטה דבלוע' חינו חולץ וס"מ מזה דילפינן
חליטה מטומאה וז"ל קשה צפרו למה לי תיפוק לי' מודיו
או' חרי קראי לרבינן משום דאלו לא הוי כתיב צפרו
ס"א דמרבינן מכל צפרו בית הסחרים אפי' לציאח מים מחס
ימה"ח לחלק בין ראוי ובינציאח מים מחס ולכך חילטרי' צפרו
למעט צה"ס וקאי' לפ"ו קרא דכל צפרו למחי אחי וע"כ

צפרו למעט צה"ס מציאח מים מחס וכל לרבות צה"ס סיהי'
עכ"פ ראוין לציאח מים ולפ"ו דברי החו"ט ג"כ מחסנין
דהוקשה להס כיון דסופינו לרבות צה"ס מכל מל"ל דלא
צענין בהו ציאח מים מחס ואי משום צפרו מה צפרו מאבדאי
כו' אימח דלא אחי אלא למעט מקומות הבלועין ולא למעט
צה"ס לכך הקדמו החו"ט דרשא דוידיו דמיני' ח' המעטי כבר
מקומות הבלועין לענין טומאה וה"ה לגבי חליטה ולפ"ו ע"כ
צפרו למעט צה"ס אחי מציאח מים מחס ומעטה צוכינו
לרין ע"כ לגבי בלוע' לא צענין אפי' ראוי לציאח מים דהא
מה"ח דקרא דכל צפרו לא מוקמינן אלא לבה"ס דמסחרי'
טפי ולא לגלוע דנהו ודאי אפילו ראוי לציאח מים לא
צענין כנ"ל :

ומה

שהוכיח מר מהא דלא עזיז צס"ס דנה דף ח"ג
ע"ג דלי"ח לענין ראוי לציאח מים י"ל משום דנעני'
למיעבד נפקות' אפי' לשני דין חורה דאלו נפקות' דודי'
חינה אלא מדרבנן משום דלא הוי רק מיעוטו המקפיד וכ"ח
אפשר דמכניסה עיגול קטן נפחה רחמה המונע ציאח מים
לחוכה דכסל נמי מן החורה משום דחינה ראוי לצ"מ וז"א ע"פ
אשר אנשר צע"ה שהרי כחצו הע"ך צסי' קל"ח סעיף דף
סעיף קטן ל"ב צמס העט"ו והמעדי מלך דאחאי מקילין
צבית הסחרים לומר שאס לא עיינה קודם טבילה ונמלא
עלי' אחר כך דבר חולץ שעלתה לה טבילה טפי מצפרו הגוף
ותי' הש"ך דשאני צה"ס דלא צענין בהו ציאח מים מחס
וע"כ : והנה לכאורה דבריו תמוהין דהא אודי ואודי
דחוריית' דהא צנה"ס עכ"פ ראוי לציאח מים מן החורה
צענין וכן הקשה הט"ו לקמן סי' קלט סעיף ט' סעיף
קטן י"א :

דאמנם

ל"ל ליצב ע"כ אחר נדקדק דחך מרבינן מכל
צפרו בית הסחרים סיהי' ראוין לציאח מים
וכי גרעי צה"ס דלא הוי אפי' ע"י לירופס יחד רק מיעוט
הגוף מגלוי דקי"ל מהלכת' דוקא רובו המקפיד עליו חולץ
ולא מיעוטו המקפיד אכן נל"ל דראוי לב"מ לחוד וחלי"ל לחוד
דודאי הטע' דרובן שאינו מקפי' ומיעוטו המקפי' ח"ח מה"ח
משום דאותו הדבר החולץ כיון דחינו רובו או דחינו מקפיד
עליו מיחשב כגופו וצפרו מחס וכיון דהוי כגופו מחס הריש
כאן ציאח מים על גופו מחס משא"כ בקרלה שפחותי' או
קפלה ידה וכו"ג דלאו משום חליטה חתינן עלי' אלא משום
שאין המים ראויין לבוא לחוכו ואמטו להכי לא עלת' לה טביל'
אע"ג דלא הוי אלא מיעוטא דלא שייך לומר לענין זה
דמיחשב כגופה דאדרב' כיון דפתיחת פי' ושני' ולסופ
וכה"ג דדאי גופה הוי' ואין המים יוכלו לבוא עליהן מפתח
קריית שפחותי' וכה"ג משום הפי לא עלתה לק טבילה אלא
דרבנן גזרו על מיעוטו המקפיד דאפי' חליטה דנה קטן
פוסל הטבילה משום רובו המקפיד דלא מיחשב כגופו
ואחמירו רבנן לגזור אפי' בצסיקו בגוף לא עיינה וטבילה כו'
דחולץ מן החורה אפי' בצפק ואס נחיר ספק זה יבוא נמי
להחיר ספק רובו המקפיד דאסור גס ספיף מן החורה
דחוקמינן לי' אחזקת טמא דמעיקרא דהיכא דאחזקת חיסור'
חמרינן אפי' מן החורה ספיף לחומר' כמצבאר צס"ך ופר"ח
ציד' סימן ק"י וכן אס מספקת אס קרלה שפחותי' וכה"ג או
לאו ודאי חמרינן נמי דלא עלתה לה טבילה דהוי ספיקא
דחוריית' כנ"ל משא"כ אס לא קרלה שפחותי' ורק שמשופקת
אס הי' צפי' או צשיי' וכה"ג דבר חולץ או לא עלתה לה טביל'
כיון דמן החורה אפי' הי' אס דבר חולץ אינו פוסל הטבילה
דלא הוי רק מיעוטו המקפי' דכגופה חשיב' זה"ל ראוי לב"מ'
ולא שייך למיגר צבית הסחרי' אלו רובו המקפי' דנבנה"ס
לעולם לא יהי' צה"ס רוב הגוף אפי' ע"י לירופס יחד
ומכ"כ ש כל אחד ואחד לעלמו ומחישב לפי' קושי' הש"ך וט"ו
הנ"ל : והשחת דאחינן להכי י"ל סא דלא נקטי נפקות' דראוי
לצי"מ גבי צע"י דאחוי המקום : משום דנצי צע"י אחרית'
דסתם

דהחס דמ
דראו לצי
ומנע עי'
לעל"ט מ
מיירי צס
לגמרי כו
כיון דלא
מים מחס
ומזה
דאפשר :
יש לחסו
מיח דקל
קמטיס
דלקולא
דאמרי'
עבות יג
המקפיד
סס טעו
ומכ
היטב
הטענה
ח"ע צו
בחוכה
עמי גכ
בחסמ
למען ד
וכר
ואפרש
אחצו
פיו צר
חינה ו
פתיחו
הרמב'
צהרנג
ולי
לא או
וסיעו
סשיט
ספחצ
צחסו
דהיב'
אוסו
ס"ס
ומ
או
ומחי
קל"ו
ס"ו
ל"ו
וסס

מקפידין, והוא מקפיד, נראה דאזלינן אבתריה, וחוצץ, דכל שהוא מקפיד אין לך חציצה גדולה מזו, מיהו אפשר, דבהא נמי אמרינן דבטלה עתו אצל שאר אנשים שהם כיוצא בו, רצ"ע ע"כ, ואני אומר דלית דין צריכא פנים, פשיטא כשהוא מקפיד חוצץ מדאורייתא, ומה בכך שבטלה דעתו אצל שאר אנשים, מ"מ לגביה לא בטלה, אלא בהא נראה שצ"ע, היכא שאין מקפיד בדברים שרצו להקפיד, אי אזלינן בתריה, או נימא בטלה דעתו, ודהוי חציצה, וכן נראה, שנאמר בטלה דעתו אצל רוב בני אדם להחמיר:

כב. דין בשעת הדחק, כגון הולכי דרכים, נוטל אדם ידיו שחרית, ומתנה עליהם כל היום והתנאי מועיל, אם לא ימצא תוך פרסה מים, אבל אם ימצא מים תוך פרסה אינו מועיל, וכ"ש שאינו מועיל שלא בשעת הדחק, וגם בשעת הדחק שמועיל, היינו כשישמרם, ויזהר מלטנפם, ואותן העוברי דרכים עם הגוים מהני תנאים אפי' בתוך פרסה, ואותן הנוטלין בעשבים הם בכלל מזולזלים בנטילת ידים, ואינו מועיל:

אמר רב, נוטל אדם ידיו שחרית, ומתנה עליהם כל היום (ק"ו ע"ב), פי' רש"י, בלכד שיהיה מלטנפם ולטמאם, א"ל רבינא לבני פקתא דערבות, כגון אחוץ, דלא נפישין לכוון מיא, משו ידיכון מצפרא, ואתנו עלייהו כולי יומא, איכא דאמרי דווקא בשעת הדחק, ופליגא אדרכ, וא"ד אפילו שלא בשעת הדחק, והיינו דרב, וכתב הרא"ש (סימן י"ב) ועבדינן כי האי לישנא דלא פליגי אדרכ ע"כ, ויראה בעיני כר"ח, שפסק כלשון המחמיר, דלא שרו אלא ע"י הדחק, ואף שר' יונה חמה עליו בפ' א"ד (ברכות מ"א ע"ב בדפי הר"ף) על מה החמיר במילתא דרבנן, ורצה ליישבו בשינויי דחיקי, שהחמיר, משום שאמרינן (ק"ו ע"א) מים ראשונים האכילו בשר חזיר, ונראה דלא צריכין לכל זה, אלא סמך אמה שאמרינן בפסחים בפרק אלו עוברין, (מ"ו ע"א) לתפילה ולנטילת ידים ד' מילין, והרא"ש הביאו נמי בכרכו בפ' היה קורא (סימן י"א) ויש לתמוה, על מה הקילו חכמים בנטילת ידים שאין צריך להמתין אלא עד פרסה, ויותר מעט מפרסה אין צריך להמתין, ויאכל בלא נטילת ידים, ויעבור על מצוה של דבריהם, בעבור מעט צער, שיתאפק וימתין יותר, או ילך לאחוריו, ולא יעבור על דבריהם, הלא עשו בכמה מקומות חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, ולא מצינו שהותר לאכול שום דבר האסור, אלא משום פיקוח נפש, וכבר אמרו (ברכות י"ט ע"א) כל המזולזל בנטילת ידים חייב נידוי, וגם שלמה המלך ע"ה תיקנה, ומצינו (עירובין כ"א ע"ב) שר"ע היה מוסר נפשו עליה, ולא מצינו שהקילו בזה חכמי תורתנו, אם לא הפוחזים, אלא ודאי צ"ל, דאיירי התם שנטל ידיו שחרית, והתנה עליהן, וסברי דלא מהני תנאו אלא בשעת הדחק, וכן הוא במדרכי פ' א"ד (ברכות סימן קצ"ה) הלכך בתוך ד' מילין לא חשיב דחק, ולא מהני תנאי, יותר מד' מילין חשיב בשעת הדחק, ומהני תנאי, וכן נראה עיקר, ולפ"ז מ"ש הסמ"ג (עשן כ"ו) והולכי דרכים שעת הדחק הוא, אינו ר"ל דשרי מן הסתם, אלא באופן שחילקתי, בין תוך ד' מילין כו', ומ"מ נראה דוקא הולכי דרכים שכולן בני ישראל, והולכי רגל, שיכולין לעמוד בכל מקום שירצו, אבל האידנא, מי שהולך בעגלה בין גוים, שהולכים בחבורה, ומתירא לילך ביחיד, ומוכרח לעמוד בכל מקום שיעמדו הם, א"כ אפי' תוך ד' מילין חשוב בשעת הדחק,

שבטבילת כל גופו רגילין להסיר הכל משום חומרא ע"כ, מ"ש מצטער עליו, דמשמע בלא מצטער צריך להסירו, וכ"כ (הסמ"ג נ"ל) [הסמ"ק (סימן קפ"א) וז"ל] כל דבר החוצץ בטבילה, חוצץ בנטילה, כגון רובו אפי' אינו מקפיד, ומיעוטו המקפיד, וגרב יבש, וגלד יבש שאינו מצטער בנטילתו, בין ביד, בין תחת הציפורן, חוצץ, וכתב עוד הג"ה חדשה (שם, אות ד') על כן נכון לנקר צפורניו בשעת נטילה, ויש מקילין, דחשיבי ליה מיעוטא שאינו מקפיד ע"כ, ושיבוש הוא, דפשיטא דאין צריך מן הסתם לנקר, ואינו דומה לטבילת נדה, שהרי החמירו אפילו לגלח הצפרניים, ולא די להו לכתחילה בניקור, ובהג"א פ"ב דברכות (סימן י"א) נמי כתב בשם הא"ז (ח"א סימן ע') וז"ל, צריך ליהזר מגלד שעל המכה, ומגלדי צואה, דהיינו שחין שנתרפא ונעשה עור למעלה, ויש עליה גלד, מלמעלה, וכל זה איירי באינו מצטער, דלא החמירו כ"כ בנטילת [ידים].

עוד כתב באותה הגה"ה, שצריך להסיר הטבעות מעל ידו בשעת נטילת ידים, וראיתו מהא דתניא בתוספתא דמקואות (פ"ו ה"ד) השירים והנזמים וטבעות, רפין אין חוצצין, ארצין, פירוש מהודקים, חוצצין, והביאו נמי הרא"ש בפ' התינוקות (ה' מקואות סימן כ"ו) וכ' שם ואם [תאמר] טבעת מהודקת אמאי חייצא, הרי מיעוטו שאינו מקפיד עליו הוא, ותיזן בשם הראב"ד (כע"ה נ"ג שער הטבילה) דמקפדת היא להסירו בשעת לישה, וכיון שהיא מקפדת בשום פעם, אעפ"י שאינה מקפדת בשעת טבילה, הוי חציצה ע"כ, ובשם ראבי"ה מ"כ שא"צ להסיר הטבעת בשעת נטילה, וראייה מפ' ב"א (שבת נ"ז ע"א) דקתני לא תצא אשה בטבעת שאין עליה חותם, פי' משום דמשלפ' ומחוח [ולא קאמר], משום חציצה, דשמא יודמן לה טבילה של מצוה, וצריכא להסיר, ושמא תאמר, אין הכי נמי דאסור מה"ט, א"כ אמאי לא תני [לה] ברישא, גבי חוטי של צמר, דאסירי מהאי טעמא ומ"מ אין ראייה משם, דמתניתין איירי ברפויה, דאין בו משום חציצה, ואסור משום משלפאי ומחוויא, וכה"ג תירצו בתו' (שם, נ"ז ע"ב ד"ה הכא) גבי קטלא, ומ"מ אפשר לומר, דלא בא להביא ראייה אלא להפיון, ואין להקשות, הלא להדיא בתוספתא (מקואות פ"ו ה"ד) כך היא, ארצין חוצצין, רפין אין חוצצין, י"ל, דשמא בדיעבד אין חוצצין, אבל לכתחילה צריכה להסיר, לכך דייק מפ' במה אשה שאין צריך להסיר אפי' לכתחילה, כשהיא רפויה, אכן האידנא נהיגין הנשים להסיר טבעתן בשעת טבילה, אפי' רפויה, משום דלא בקיאינן מתי קרוי רפוי, אבל בנטילה אין להחמיר כ"כ, גם נראה בעיני, האנשים אין צריכין כלל להסיר טבעת בשעת נטילה, ממה נפשך, אם רפוי אינו חוצץ, [ואם מהודק, הוי מיעוטו שאינו מקפיד] דליכ' לשנוי דקפיד עליו בשעת לישה, כמו גבי אישה, כי אין דרכו של איש [לקפוד] [ללוש] אכן בטבעת שיש בו אבן טוב בוודאי מקפיד עליו, וחוצץ, אם אינו רפוי.

עוד כתב הרשב"א בת"ה (הקצר, בית ד' דף ע"ב ע"ב) כל דבר שאינו מקפיד עליו אינו חוצץ, היה דרכו של זה להקפיד, וזה אין דרכו להקפיד עליו, למי שדרכו להקפיד חוצץ, למי שאינו דרכו להקפיד אינו חוצץ, כיצד, היה אחד צבע, והיו ידיו צבועות, אין הצבע חוצץ על ידיו, ואע"ג שיש על ידו ממשו של צבעים, לא היה צבע, אם היו ידיו צבועות, ויש ממשו של צבע על ידיו, הרי זה חוצץ, שהדיו היבש חוצץ, אבל הלח אינו חוצץ, וכן הנשים שדרכן לצבוע ידיהן לפני, וכיוצא בזה, אין אותו צבע חוצץ, ובדיני הטבילה כתב, ואם אין אחרים בכיוצא

(מא) פירשה רובה. וכתב בש"ך [ס"ק כז] ונראה דלדידך דנהגים להצריכה טבילה שנית אם לא חתכה הצפורן, הוא הדין הכא. או אפשר לחלק דכיון דמן הדין אפילו נשאר צפורן אינו חוצץ, כל שידוע שלא היה שום צואה תחתיו וכדאיחא בפוסקים, אלא דנהגו להחמיר, והיינו כשכל הצפורן נשאר, מה שאין כן הכא ודוחק, וכל שכן להטעם דהצפורן גופיה מעכב, עכ"ל:

ועיין בט"ז [ס"ק ככ] שכתב הטעם דמחלקין בין פירש מועט למרובה, היינו טעמא דאם רובו קיים ומיעוטו נסדק נמצא דמקום הסדק צר הוא ואין המים יכולים לבוא באותו הסדק, מה שאין כן אם נפרץ רובו נמצא שנתרחב מקום הסדק ויכולים מים לבוא שם והוי ראוי לביאת מים, אבל באבר ובשר המדולדלים אפילו נפרץ רובו אין דרך להניחו כך שיהא תלוי ועומד דכאיב לה הרבה, אלא מחזיקו תמיד אל הגוף כפי מה שיכולה להחזיק, על כן אינו ראוי לביאת מים שם, עכ"ל. וכהאי גוונא כתב מהרמ"י ז"ל [לכוש]. ולפי זה נראה היכא דנעקר הצפורן עצמו ממקום (ה)חבורה באצבע, אפילו פירש רובה נמי חוצץ, דהא נמי כואב הרבה ודרך להחזיקו תמיד אל הגוף ודמיא לאבר ובשר המדולדלים דחוצצין, וגם לפי הטעם שכתבו הפוסקים דצפורן שפירש רובה אינו חוצץ, דכיון שיכולה להסירה בידיה ואינה מסירה אינה מקפדת עליה והוי ליה מעוטו שאינו מקפיד ואינו חוצץ, אבל כשפירש מעוטו איכא למימר דקפדה אלא שאינה יכולה להסירה בידיה, מהאי טעמא בצפורן עצמו שנעקר מן האצבע אפילו פירש רובו אי אפשר להסיר בידיים מחמת הכאב וז"ל דקפדה וחוצץ, כנ"ל. ועיין בכ"י [עמוד קצד ד"ה והיכא]:

(מב) (סעיף ככ) אבר ובשר. אפילו פירש רובן חוצצין. וכבר כתבתי בסמוך [ס"ק מא] הטעם דשאני אבר ובשר מצפורן, בשם הט"ז. ולשיטת שאר הפוסקים הטעם דאבר ובשר אי אפשר לה להסירה כי אם על ידי אומן וכמו שכתבתי לעיל:

(מג) (סעיף כג) אם הם רפויים. כתב בספר בית הלל [ס"ק ג] כיון דפסק באורח חיים סימן קס"א [סעיף ג] דצריך להסיר הטבעת מעל ידו בשעת נטילת ידים אפילו הוא רפוי, והטעם כמו שכתב הבית יוסף [שם עמוד קכו ד"ה וכתוב עור] דאין אנו בקיאים מהו שיעור רפיון, או משום דלא ליתו להתיר אף במהודקת, ואם כן אם בנטילת ידים מדרבנן החמירו אם כן כל שכן בטבילת נדה דאורייתא, אבל בשימשה כבר אחר הטבילה בטבעת רפויה אינה צריכה טבילה אחרת, וכמו שכתבו האחרונים באם שכחה ליטול הצפרנים, עכ"ל. אבל מן המגן אברהם שם [ס"ק י] לא נראה כן, וכן כתב בספר אליה רבה בהדיא שם [ס"ק י] דדוקא לכתחלה החמירו אבל בדעיבד אף בטבילה לא החמירו, וכבר כתבתי מזה לעיל בסעיף א' [ס"ק י]:

(מד) ואם הם מהודקים. ואין להקשות הא מיעוט שאינו מקפיד הוא, פירש הראב"ד לפי שמקפדת להסירו בשעת לישא והוי כחוצי צמר דסעיף ב'. ט"ז [ס"ק כג]:

כתב בספר גן המלך סימן קכ"ג ודבר פשוט שאין להחמיר כן אלא במי שיש לו מלאכה גרועה שאם ישאר הטבעת בידו יטנפו מעסק אותה מלאכה, אבל מי שמלאכתו נקיה ואינו מקפיד להסירם בשעת מלאכה, או מי שאין לו מלאכה, שאין לחוש להסירם אף על גב דמהדקי טובא, משום דהוי חציצה במעוטו שאינו מקפיד דלא מחמירין ביה כלל. והנה בעיקר דין חציצה דיינינן ליה לכל אחד לפי מה שהוא, כגון מוכרי רבב והצבע אף על פי ששאר בני אדם מקפידין וכו', ואין לגזור במי שאינו מקפיד אטו מי שמקפיד וכו', עכ"ל לפי זה יש לומר באשה שאין דרכה ללוש בעצמה שאין הטבעת שעל ידיה חוצץ אפילו מהדק טובא, וכהאי גוונא כתב בספר אליה רבה שם בשם הרש"ל [ים של שלמה חולין פרק ח סימן כא] דטבעת באנשים אינו חוצץ לפי שאין מקפידין, אם לא בטבעת שיש לו אבן טוב, והוא גם כן מהאי טעמא לפי שאין דרכן של אנשים לעשות מלאכות כאלו. מכל מקום אין להקל, כיון דבשלחן ערוך כאן ובאורח חיים כתב סתם דטבעת מהודק חוצץ, ולא מפליג מידי,

לא זכיתי להבין דבריו, שכתב שם הטעם דבגווז הייב לכולי עלמא אף על פי שאין צריך לגופה לפי שהגווז שהיה במשכן לא היה לצורך הצמר והשער רק לצורך העור כגון בעורות תחשים, וע"כ תייב כל שהוא לצורך גופו אף על פי שאינו צריך לשער, עכ"ל:

ולא ידעתי מנא ליה הא שהיו גווזין לעורות תחשים, וכן הקשה עליו בספר קרבן נתנאל פרק המצניע [אות ט]. ועוד שאף אם היה מסירין ממנו השער לא היה על ידי גזיזה כי אם על ידי מיחזק וגרידא, וכן פירש רש"י במתניתין דפרק כלל גדול [שכת עג, א ד"ה ממחוקן דחשיב בכלל אבות מלאכות הממחוקו ופירש דהיינו מגרד שערו ע"כ, והוא כדרך שמעבדי העור עושים שמעבירים השער שלא על ידי גזיזה כי אם על ידי מיחזק, אבל גזיזה לא היה במשכן אלא בצמר הצריכים לתכלת, וכן פירש הר"ן על המשנה שם [שכת לא, ב ד"ה הגווז את הצמר] וז"ל, הגווז צמר, גווז ושאר מלאכות של צמר השניות במשנתנו כולם היה בצמר תכלת של מלאכת המשכן, עכ"ל. מבואר דגזיזה לא היה אלא לצורך הצמר הצריך לתכלת. ועיין במסכתא בכורות דף כ"ה [ע"א] דאמרינן שאני פרה דלאו בר גזיזה היא וכן הוא דעת הרמב"ן ז"ל דאף בגווז כעינן שצריכה לגוף הצמר, וכמו שהביא הרא"ש בשמו במסכתא בכורות [פרק ג סימן ה] שם גבי תלישת נוצה לצורך שחיטה ביום טוב דשרי מהאי טעמא משום דה"ל מלאכה שאין צריך לגופה, וגם הרא"ש שם מודה לזה אלא דחלק עליו מטעם אחר עיין שם. הרי דהרמב"ן והרא"ש ז"ל והר"ן ז"ל סבירא להו כדעת התוספות, והריב"ש הוא יחיד נגדם. ואף אם תרצה לומר דמה שכתבו הרמב"ן והרא"ש שם דהוי גזיזה שלא לצורך גופה, דוקא התם דהאי תלישה לאו לצורך העור הוא אלא לצורך השחיטה, אבל היכא דהוא לצורך העור אף על פי שאינו צריך לגזיזה סבירא להו דחייב עליה אף בנידון דידן כן שהרי חתיכת הצפרנים גם כן לאו לצורך ליפות הגוף הוא אלא לצורך טבילה שלא יחוצץ הצואה שתחתיו. על כן נראה כדברי הש"ך והמגן אברהם:

מכ"ל מקום נראה לי מאן דמורה כדברי הט"ז לנקר היטב, אין מוניחין אותו. ואף שכתב במגן אברהם דצ"ע אם יש להתיר בניקור, נראה כוונתו משום דאי אפשר לנקר היטב וכמו שכתבו הפוסקים, וז"ל דלא כתב כן אלא בניקור כל הצפרנים כל ידים ורגלים, דבהא ודאי לא סמכינן על ניקורן שאי אפשר לה להוזהר ולהשגיח בכלן, אבל בשכחה ליטול צפורן אחת נראה דיכולה לסמוך על הניקור, ועיין בהגהות שערי דורא [נהלכות נדה סימן טו ד"ה ואם]. ואף שהרמ"א החמיר אף בשכחה צפורן אחת, היינו דוקא אם לא עיינה תחלה אם הוא נקי וחישינן שמה לא היה נקי, אבל בנתכוונה לעיין היטב ודאי דיכולה להוזהר בו, דהא אף אם נשאר בו צואה או טיט דבר מועט מאד שאין דרך להקפיד עליו אינו חוצץ, וכמו שכתבתי לעיל [סוף ס"ק לג]. וכן משמע מלשון המגן אברהם דמיירי בשכחה ליטול כל צפרנים, ואף שהש"ך חשב לדעת הראב"ן דסבירא ליה דהצפורן עצמו מעכב, מכל מקום נראה דבמקום דיחוי מצות עונה אחת סמכינן על רוב הפוסקים קמאי ובתראי דסבירא להו דצפורן עצמו אינו חוצץ, נראה לי:

ו**כתב במגן אברהם סימן קס"א ס"ק ה'** בשם החשב"ץ [סימן קכב] דבשבת אטור לגרד הטיט שתחת הצפורן בצפרניו אלא ירחצנו במים, עיין סימן ש"ב סעיף ז' עכ"ל, ור"ל דבסימן ש"ב שם מבואר דמותר לגרד בצפורן, ובספר אליה רבה שם [ס"ק ה] כתב דלא נמצא כן בתשב"ץ, אלא שכתב [החשב"ץ סימן רפד] דדוחק את הבשר שתחת הצפורן כדי שלא יגרד את הצפורן כשמסיר הטיט ע"כ. מבואר דאין איטור משום הטיט אלא שלא יגרד את הצפורן, עכ"ל. ואם כן אף החשב"ץ סבירא ליה דאין איטור לגרד הטיט בצפורן, רק שיהיה שלא יגרד הצפורן עצמו לכן ידחוק הבשר שתחתיו כדי שלא יגרד הצפורן:

(כו) (סעיף כא) מיעוטה חוצץ. פירוש, היא עצמה משום שפירשה אפילו לא נמצא עליה דבר חוצץ. דרכי משה [אות יו] והעטרת זהב וב"ח [עמוד קצד דיבור ראשון] ושאר אחרונים, ודלא כמסקנת ב"י [עמוד קצד ד"ה ועוד] דסבירא ליה דמיירי אם נמצא עליו דבר חוצץ, עיי"ש:

אינו חוצץ אלא מדברי סופרים, אפילו הכי החמירו בו. ולפי זה דברי הט"ז בס"ק כ"א שהבאתי לעיל [ס"ק לט] אינן מדוקדקים, שכתב להתיר בשכחה ליטול צפרניה אם שימשה ואפילו אין ידוע לה שהיה שם טיט, מטעם ספיקא דרבנן להקל, דהא מכל מקום כיון דלא עיינה בהן, וסתמא דמלתא כן הוא דאם היתה מעיין בהם היתה מרגשת שלא חתכה אותן, גם היתה יודעת אם היו נקיים או לאו, אם כן יש להחמיר אפילו בספק דרבנן, וכדמוכח הכא:

(נב) (סעיף כו) תלינן לקולא. והש"ך [ס"ק לג] כתב בשם הרוקח [הלכות נדה סימן שיט] להחמיר, כמו בשאר הגוף דקיי"ל לקמן בסימן קצ"ט [סעיף י ויא] טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אף על פי שנתעסקה באותו המין כל היום כולו לא עלתה לה טבילה ומטיק דנכון להחמיר. ואף על פי שהוא ספיקא דרבנן, מכל מקום מצינו ככמה דברים שהחמירו בנדה אפילו בדיעבד ושלא מן הדין וכמו שאכתוב לקמן [ס"ק נז] וכמו שכתב הש"ך לקמן [ס"ק לו]:

ופזה תפיסה על בעל שבות יעקב שכתב בסימן ס"ט על המגן אברהם [סימן קסא ס"ק ו] שהבאתי לעיל [ס"ק לד] דסבירא ליה שאם הוא טבח ומוכר רבב ויש דם וחלב על גופו דחוצץ בטבילה, דזה אינו, דברבנן אולינן לקולא, עיין בש"ך כיו"ד סימן קצ"ח ס"ק י"ג עכ"ל. וכמה רב גובריה, שהרמב"ם [מקואות ג, ז] לא רצה להקל כאן כדרכו בשאר מקומות דפסק בדבר הנשאר בחיקו בש"ס להקל, אם הוא באיסור דרבנן, והוא דלא כמו שכתב בכית יוסף באורח חיים סימן תל"ז [עמוד שלו ד"ה השוכר] בשם הגהות מיימוני בשם הגאונים, ודלא כהר"ף לרעת הים של שלמה בפרק קמא דביצה סימן מ"ג דסבירא ליה כיון דקבעו בש"ס בתיקו אף באיסור דרבנן מחמירים. ועיין בספר מנחת יעקב בקונטרס הספקות מחודשים ט'. וכאן כתב הרמב"ם שהוא ספק וכמו שהבאתי לעיל [ס"ק לד] ולא פסק בסתם להקל משום דטבילה החמירו בכמה דוכתי, והוא פסק בפשיטות להקל ואדמייתי ראייה מדברי הש"ך בס"ק י"ג הא מדברי הש"ך דכאן ראייה לדברי המגן אברהם, ובאמת אין סתירה לדברי הש"ך כאן ממה שכתב בס"ק י"ג, דשאני בהא דס"ק י"ג דבלאו הכי גדולי המורים סוברים להקל:

ואגב ראיתי מה שהקשה שם בתשובה הנזכר וזה לשונו, צריך לי עיון על מה שפסק בשלחן ערוך כיו"ד בהלכות נדה סימן קצ"ח סעיף י"ז בהג"ה והוא מדברי רבינו ירוחם [נתיב כ ח"ה רכה, א] הובא כב"י [עמוד קצ ד"ה וכן] שם, וכן מי שאומנתו להיות שוחט או קצב וידינו תמיד מלוכלכות בדם, אינו חוצץ, שרוב בני אומנות זו אינן מקפידין. וקשה דהא איתא בפסחים סוף פרק תמיד נשחט דף ס"ה ע"ב ובבבחים דף ל"ה ע"א שכתב הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהם בדם, ומקשה הש"ס והא הוי חציצה, ומשני לח הוא ואינו חוצץ, משמע דאי יבש הוא אף שאומנותם בכך ושבת הוא להם, מכל מקום מקפידים על זה וחוצצים. ודוחק לומר כיון דצריך הכהן לעמוד ברגליו על הרצפה בלי חציצה, וכיון שהולך עד ארכובותיו בדם הוי כרובו שאינו מקפיד עליו וגורו משום רובו המקפיד, דזה לא הוי רובו ממש, וגם אפשר דלא גורו שבות במקדש כהאי גוונא. ועל פי זה יש ליישב גם כן מה שהקשה הסמ"ג [עשין רמח רמב, ג] על הא דדם הלח חוצץ, מסוף פרק כל הפסולים [ובבב"ב לה, א] דלח אינו חוצץ במקדש, עיין בכסף משנה בפרק ב' דמקואות [הלכה ב] עכ"ד. ומחמת קושיא זו דחה דברי הרבינו ירוחם והרמ"א בהג"ה שהביאו להלכה, וכתב דמה דאיא כסוף דם חטאת [ובבב"ב] דף צ"ח [ע"ב] דדם שעל כגורו אם טבח הוא דאינו חוצץ, דוקא על בגדו הוא דאין מקפידים, אבל על בשרו אפילו מי שאומנתו בכך מקפיד הוא בשעה שאינו עוסק במלאכתו עיי"ש:

ולענין לא קשה מידי, דמה שכתב ודוחק לומר כיון דצריך הכהן לעמוד על הרצפה בלי חציצה וכו' הוי כרובו שאינו מקפיד וכו', דזה לא הוי רובו ממש, ע"כ. אין כאן שום דוחק, דודאי דכן הוא כיון דצריך לעמוד ברגליו בלי חציצה הרגל, נידון לעצמו, וכי היכי דטבילת כל הגוף אולינן בתר רוב הגוף, הכי נמי ברגלים אולינן בתר רוב הרגלים, וכן הוא לענין נטילת ידיים דקיימא לן

משמע שאין לחלק בזה, ולא דמי למוכרי רבב והצובעים שכל אותו אומנות ידוע בכך, מה שאין כן כאן יש לומר דלא פלוג, מיהו אפשר בדיעבד ושימשה דיש להקל בנדון זה: [

כתב הב"ח [עמוד קצו דיבור ראשון] דאין חילוק בין נומי האזן לנומי האף, דלעולם רפויים אינן חוצצים ומהודקים חוצצים, וכן בחוטין שתולין בהן הקמיעות רפוי אינו חוצץ, ועיין עוד שם:

(מה) וכן הדין באגד. והב"ח [עמוד קצה דיבור ראשון] פסק דבאגד וקשקשים אפילו רפויים חוצצין דלא עיילי בהו מיהו שפיר:

(מו) וקשקשים. היינו לוחות שעושים הרופאים על גבי מכה. ועיין מה שכתבתי לעיל בסעיף ד' בהג"ה [ס"ק יג] מה דקשיא מההיא דהתם אדהכא, ומה שכתבתי בישבו:

(מז) (סעיף כד) שאם טבילה. הוא הדין מתחלה חובה עליה לחצוץ שיניה, שהרי הוא מצוי למצוא בין שיניה שיורי המאכל. ומה שכתב שאם טבילה הכי קאמר כיון דאם טבילה ונמצא שום דבר דבוק בהם לא עלתה לה טבילה, הלכך צריכה לבדוק מתחלה ולא סמכינן אבדיקה דבסוף דלמא משתלי. ובלבוש הגיה ואם במקום שאם. ש"ך [ס"ק ל] דלא כב"ח [עמוד קצה ד"ה ואם האמר]:

(מח) לא עלתה. דאף על גב דלא בעינן לביאת מים, ראויה לביאת מים בעינן, דכל הראוי לביאה אין כילה מעכבת בו. והקשה התוספות במכילתין דף ס"ז ע"ב [ד"ה כל הראוי וז"ל וא"ת אמאי לא בעינן ביאת מים לכתחלה בבית הסתרים כמו כילה וקריאה בחליצה ובביכורים, וי"ל דאין זה סברא גבי טבילה שלא הקפידה תורה אלא שיטרה האדם, ואין לומר דלכתחלה לבעי, כיון דבדיעבד טהור לכתחלה נמי לא בעי, ותעלה לו טבילה, אבל כילה ומקרא בכורים וחליצה מצות גינהו הילכך לכתחלה ליעבד, עכ"ל. ובתוספות במנחות דף י"ח ע"ב [ד"ה ואמר ר' יורא] תירצו בענין אחר, ואולו לשיטתם שם דסבירא להו דמדאורייתא בעינן ראוי לביאת מים מדרשא דקרא, וכבר כתבתי לעיל [ס"ק כג ד"ה מיהו לפי] דהריטב"א [קידושין כה, א ד"ה דתנן] סבירא ליה דלא בעינן ראוי לביאת מים אלא מדברי סופרים:

(מט) ומנהג יפה הוא. כתב הט"ז [ס"ק כה] ופשוט שאם לא נהגה כן אינה צריכה לעכב הטבילה בשביל זה, ובשבת ויום טוב המנהג שאוכלים רק שתזרה לנקר ביותר אחרי כן [עכ"ל]. ולפי זה נראה דהוא הדין מה שכתב הרמ"א בהג"ה שאין לה לעסוק כל היום קודם הטבילה בבצק וכו', אם הוא ערב שבת ודרכה ללוש בעצמה העיסה לכבוד שבת שגם כן מותר רק שתרחוץ ידיה יפה יפה שלא יהא נשאר דבוק בהם, ומכל מקום נראה דבין הרחיצה לטבילה רכתב הרמ"א דאין לה לאכול כלל, אפילו בשבת ויום טוב נמי אסור לה לאכול, וכגון בהגיע זמן טבילתה בימות הקיץ כליל שבת ויום טוב שרוחצים קודם שבת ויום טוב והולכת לבית הטבילה אחר זמן אכילה שאין לה לאכול כלל עד אחר בואה מבית הטבילה, דכיון שהוא סמוך לטבילה שמא לא תנקר יפה מתוך שהיא מהומה לביאתה:

(נ) (סעיף כה) עלתה לא טבילה. הטעם כיון דא"צ לביאת מים אלא ראויה לביאת מים לכך תלינן לקולא. ש"ך [ס"ק לב] דלא כעטרת זהב [לבוש] והמעדני מלך [דברי תמודות הלכות מקואות אורח צב]. וכבר כתבתי לעיל [ס"ק מח] דלדעת הריטב"א הטעם פשוט כיון דא"צ לביאת מים אלא מדברי סופרים, משום הכי תלינן לקולא. ולדעת התוספות דסבירא להו דראויה לביאת מים בעינן. מדאורייתא, צריך לומר הטעם כיון דהתורה הקילה בבית הסתרים דלא בעי ביאת מים ממש, אף חכמים בגזרותיהם הקילו גם כן, דהא מיעוטו ומקפיד אינו חוצץ מן התורה אלא מדברי סופרים:

(נא) ואינו רומה לבידיקת הגוף. מבואר דבדיקת הגוף דקיי"ל לקמן סימן קצ"ט [סעיף ח] שאם לא עיינה בגופה דלא עלתה לה טבילה, דאף במיעוט הגוף מעכב, שאף שעיינה כרוב הגוף ובמיעוט הגוף לא עיינה, לא עלתה לה טבילה, דהא בית הסתרים אינו אלא מיעוט הגוף. ודוקא הואיל דלא בעי ביאת מים הוא דתלינן להקל, הא לאו הכי לא תלינן להקל אף על גב דמיעוטו ומקפיד עליו

חלק א

קנה אגרות יורה דעה משה

רק בשעת לישה ולכן חוצץ אף שבכל העת אדרבה היא מקפדת דוקא שלא להסירו בשביל יופי. וא"כ גם הכא לכאורה יש לחצוץ מאחר דתקפיד להסירו לאחר הזמן.

אך יש לחלק כדמחלק בעל זכרון יוסף שהובא בפ"ת סק"א דאם מקפדת רק לזמן מרובה לא הויא עתה קפידא עיי"ש ופשוט שאין כוונתו לחלק בין זמן מרובה כגון למשך שנה ובין זמן מועט כלמשך חדש ופוחות דמנא ליה ליתן קצבה ושעור לדבר זה מאחר שבגמ' לא מצינו זה. אלא צריך לומר דכוונתו לחלק בין הקפידא להסיר בשעת לישה שאין לזה זמן קצוב דאפשר שיזדמן לה בכל יום וגם בליילה לכן נחשב בכל עת שהיא מקפדת דאינה יכולה לבטלו על משך זמן ובין כשהקפידא להסיר הוא רק לזמן קצוב דעד זמן ההוא ודאי לא תסלקנו הויא אינה מקפדת עד זמן ההוא ואין חלוק אם זמן ההוא רחוק או קרוב דכיון דהוא זמן ידוע לקפידא אין להחשיבה עתה מקפדת וזהו טעם נכון ולא ניתן לשעורין וזהו כוונתו לע"ד ואף אם אין כוונתו כן מ"מ הוא טעם נכון. וא"כ גם בלאמבע זמנית כיון שיש זמן ידוע להסירו אין להחשיבה עתה מקפדת.

והנה תלוי זה בטעם שאינו מקפיד אינו חוצץ דיש לפרש בשני טעמים א' דהוא מחמת דנבטל לגוף כיון שלא איכפת לה אם ישאר שם ונחשב כבשרה. ב' דלאו משום בטול לגוף הוא דהא מיעוטו המקפיד אין שייך שיבטל דהא ודאי תסירו ומ"מ אינו חוצץ. ואין לומר משום דא"צ שתהיה כולה במים אלא רובה, דהא אם לא היתה כולה במים אף שערה אחת אינה טבילה כלל מדאורייתא כמפורש ברמב"ם פ"א ממקואות ה"א וה"ו. ומ"מ מעוטו המקפיד אינו חוצץ אף שודאי תסירו. וא"כ צריך לומר דאף כשיש על גופה דבר החוצץ נחשבה שהיא במים כיון שעכ"פ היא כולה במים אף שאין המים דבוקים לגופה. ולכן אם לא היה נכתב קרא שלא יהיה דבר חוצץ בין בשרו למים היה נטהר אף שלטבילה הא בעי שיהיה כל גופו במים משום דאף שיש דבר חוצץ נקרא שגופו הוא במים. אבל חדשה תורה עוד דין שגם לא יהיה דבר חוצץ בין בשרו למים וע"ז באה ההלכה שחדוש זה אינו אלא ברובו המקפיד דמעוטו אף במקפיד או אינו מקפיד אף ברובו אינו חוצץ. והוי אינו מקפיד דין בחציצה כמו מעוטו לא מצד בטול לגוף. אך יש גם לומר כטעם א' דאינו מקפיד הוא משום דנבטל לגוף ומעוטו ג"כ אינו דין חדש בעלמא כדיני חציצה אלא הוא מדין רובו ככולו דכיון דלרוב הגוף אין דבר חוצץ נחשב כאין בגופו חציצה כלל ואף

יהיה זה על שניה. אבל כיון שהוא רק מיעוט וגם בבית הסתרים שלהרבה שיטות הוא רק מדרבנן שא"כ הם תרי דרבנן הרוצה להקל אולי אין למחות בידו אם אין מעכב לה באכילה ולא משנה טעם ממיני האכילות וכדומה. דאם מעכב את האכילה קצת או משנה את הטעמים ודאי היא מקפדת וחוצץ.

ומה שדימה כתר"ה להיתר הקאלטענעס אולי הוא טעם שנימא שריביתיה אינו דוקא סכנה ממש אלא דגם סכנת אבר שרוצה בו יש להחשיב רביתיה וא"כ אף שעצם השנים אינו סכנה מ"מ כיון שהוא סכנה להשנים יש אולי להחשיב זה רביתיה דהשנים ומכיון שהוא מיעוט ובבית הסתרים יש לסמוך ע"ז אף בזמן שמהודק אבל דוקא שהוא לחזק השנים שלא יפלו אבל אם הוא רק ליפות אותה אסורה לטבול כל זמן שמהודק.

ידידו ש"ב.

משה פיינשטיין

סימן צז

בענין בלאמבע 'פילינג' זמנית שהוא סתימה בנקב השן לזמן אם הוא חציצה

י"ט מרחשון תרפ"ט ליובאן.

מע"כ אחי אהובי הגאון הגדול מוהר"ר מרדכי שליט"א הגאב"ד שקלאוו.

ענף א

בדבר בלאמבע שמניחין לסתום בנקב השן על משך חדש ויותר לפעמים ואח"כ מחליפין אותה על אחרת שתשאר קבועה, שנסתפקת לענין חציצה וכתבת ג' טעמים להיתר: ואתה רוצה לידע דעתי העניה בזה.

והנה בטעם ראשון שכתבת שכיון שעל זמן שהניחו היא מקפדת שיהיה דוקא מונח לא מיקרי עתה מקפיד עליו להסירו בשביל ההקפדה שאחרי עבור הזמן, יש לפקפק מהא דסי' קצ"ח סעי' א' דאם אינה מקפדת עתה אך איכא זימנא שמקפדת חוצץ לעולם, והוא מהרא"ש בשם הראב"ד בהלכות מקואות סי' כ"ז גבי טבעת שהקפידא להסירו הוא

בסדר"ט סי' קצ"ו ס"ק ל"ט בשם סי' מעיל צדקה ומנ"י והסכים לזה. וכן מסתבר לע"ד דמה"ת יגרע בזה שטבלה מקודם הטבילה להצריך שתמתין חמשה ימים כיון שלא שמה עדין דבשלמא אם שמה כבר רק שעברו ימים הרבה קודם הראיה שלא שמה גורו שמא תשכח ששמה או שלא תדע לחלק אבל מאחר שלא שמה עדין כלל אחר הטבילה מ"ט נגזור יותר מלא טבלה. ואולי בהספיקה לשמש רק שאירע שלא שמה אפשר עוד להתמיר כיון שהטבילה הועילה למעשה ושייך לגזור אטו שמה אבל בלא הספיקה לשמש וכ"ש כשלא באה לבית אין מה לגזור יותר מראתה קודם הטבילה. ^ג

אך בנו"ב תנינא סי' קכ"ה פליג ומצריך אף בראתה תיכף אחר הטבילה להמתין ה' ימים ואולי אמנ"י בראתה קודם שבאה לבית לא פליג. והנה זה שהביא ראה מהט"ז סי' קצ"ו סק"ז אינו ראה דזה שנקט הדין להיתר בכלה שראתה קודם שנתייחדה עם התחן מטעם דלא שייך למיגור לא שמה אטו שמה כיון דלא באה עדין לכלל תשמיש ולא נקט ההיתר בכל הנשים שראו סמוך לטבילתן, אולי הוא משום דבכלה הוא מלתא דשכיחא שהחופה היתה סמוך לוסתה ואשמועינן דמ"מ לא גזרו ואולי כ"ש באשה שהוא מלתא דלא שכיחא כדאיתא בסד"ט. ויש רק להביא ראה מהט"ז לאשה שטבלה סמוך לוסתה שעתה הוא שכיח להצריך ה' ימים, וגם זה יש לדחות משום דזה גופה שתטבול סמוך לוסתה הוא לא שכיח באשה, וכן מסתבר ונדרה ראיית הגו"ב מהט"ז. ולע"ד אדרבה יש ראה מהט"ז להתיר דהא יש להסתפק בטעם הגזירה אם הוא מחמת שלא תדע לחלק ואם נתיר בלא שמה תתיר גם בשמשה. או שלזה לא חיישינן דיאמרו לה דיש חלוק בין שמה ללא שמה אך חיישינן שמא תשכח ששמה. ואם נימא כטעם א' אף בכלה שפירסה נדה סמוך לחופתה יש לגזור ועוד יותר מאשה שבאשה לא שכיח ובכלה שכיח כדלעיל. ואם נימא כטעם ב' אין לגזור כיון דלא באה לכלל תשמיש וא"כ סובר הט"ז שמתיר בכלה כטעם ב' א"כ אף באשה שראתה אחר הטבילה קודם שבאה לבית ואף בבאה לבית אבל קודם שהספיקה לשמש יש להתיר דג"כ אין שייך שמא תשכח. ואולי בכזה מודה גם הגו"ב. וא"כ נמצא שאין להפסק טהרה זמן קבוע.

אך אף אם נימא שפליג הגו"ב וסובר שבכל אופן אחר הטבילה צריכה להמתין ה' ימים מ"מ הוא רק למנות הו' נקיים אבל להפסיק בטהרה יכולה תיכף דכל אשה רשאה להפסיק בטהרה אם תרצה גם קודם השש עונות רק שהו' נקיים תתחיל

דבביאת מים נתחדש דדוקא כולו בעינן מ"מ בחציצה הוא בדין רובו ככולו ככל דיני התורה. והוי דין מעוטו המקפיד ודין רובו שאינו מקפיד משני טעמים. אבל מזה שכולו חוצץ אף באינו מקפיד משמע דאינו מטעם בטול לגוף דאם מטעם בטול לגוף אף כולו מ"ט חוצץ. ולכן מסתבר יותר שהוא דין בחציצה כטעם ב' דחדשה ההלכה דדין חציצה אינה במעוטו ולא באינו מקפיד אף ברובו ובכולו חוצץ. אבל הכרח ליכא מזה דאפשר דין כולו הוא חדוש שלא יתבטל למה שבפנים כשאינו נראה כלל. ועיין בסד"ט סי' קצ"ח סק"א שכתב מטעם בטול לגוף אף על מעוטו המקפיד וזה תמוה דכיון דודאי תסירנו איך נימא שיתבטל לגופה עכ"פ באינו מקפיד יש לומר כדבריו.

ואם נימא כטעם א' מטעם בטול לגוף או אף אם תקפיד להסירו, בזמן ידוע ואף שהוא לזמן מרובה נמי א"א לבטלו לגופה כיון שתצטרך להסירו כשיגיע הזמן ולא כדבארתי בבאור חלוק סי' זכרון יוסף. אבל אם נימא כטעם ב' דהוא דין בחציצה ודאי יש לחלק כדבארתי בחלוק סי' זכרון יוסף דבעינן שתהיה מקפדת לדבר שאפשר לה להודמן בכל עת כמו טבעת בלישה אבל כשיש משך זמן שלא תקפיד נחשב אינה מקפדת דמה"ת נימא שצריך שלא תקפיד לעולם. ולכן מאחר שמסתבר יותר כטעם זה יש לומר בבלאמבע זמנית דכיון דעתה אינה מקפדת אינו חוצץ ואולי צריך גם לסברתך שצריך שעד זמן ההוא תקפיד שיהיה דוקא מונח דאם אין לה שום צורך עתה ואחר זמן תקפיד להסירו יש לה להקפיד גם עתה כי אף עתה אין לה לרצות שיהיה על גופה דבר שתצטרך להסירו אף אחר זמן מרובה אבל כיון שיש לה עתה צורך שיהיה על גופה ורוצה שיהיה אין להחשיב לטעם ב' שמסתבר כותיה מקפדת בשביל מה שתצטרך להסיר לאחר זמן.

7 אבל בנו"ב סי' ס"ד הוכח בפ"ת ס"ק ט"ז דהטבעת של שעוה אם הוא בבית הסתרים קרוי מקפיד משום שצריכה להסירו בשעת הפסק טהרה ובשעת הלידה והחת"ס חולק רק אלידה אבל אם צריכה להסירו בשעת הפסק טהרה מודה שנחשב מקפיד, אף שג"כ יש לה זמן קבוע עד שתפסיק בטהרה ועד עת היא מקפדת אדרבה שיהיה דוקא מונח שם דלא כס' זכרון יוסף כפ"מ שבארתי. וא"כ גם בלאמבע זמנית תיחזין. אך יש לומר דהפסק טהרה מיקרי אין לה זמן קבוע דאף שיש לה וסת אפשר שתתקלקל ותיכף אחר הטבילה תראה טפת דם או כתם ותצטרך להפסיק תיכף בטהרה כדאיתא

דקליעת שערות ראייה לזה לא מובן כוונתו כלל. וגם פירוש דבריו מפנה להסירה היה כגופה ממש לא מובן כוונת הדברים וה' יאיר עיני להבין דברי רבותינו. ונמצא שרק מסברא יש לומר כהחת"ס ואין סובר זה הנו"ב.

ולפ"ז מה שהפ"ת הביא גם בשם בעל זכרון יוסף שבשביל לידה לא נחשבה מקפיד הוא מטעם החת"ס דלפנות מקום לולד לא הוי מקפיד ולא מטעם שהוא לאחר זמן דלא כהפ"ת שציין לסק"א דהא אין כאן זמן קבוע. וא"כ אפשר יודו כו"ע דלזמן קבוע לא נחשב קודם הזמן קפידא וא"כ אין חוצץ בלאמבע זמנית.

אבל אפשר גם לומר דלידה נחשב זמן קבוע משום דלא שכיח שמעוברת תראה דם וגם לא שכיח שתפיל והו' תרי עניני לא שכיח שאין חוששין בנ"א לזה וא"כ הויא אינה מקפדת עד זמן ההוא והו' סברת הפ"ת שציין לסק"א וא"כ החת"ס שהוצרך לטעם דלפנות מקום לולד אינה קפידא פליג וסובר דלאחר זמן קבוע נמי נחשב מקפיד וכן יסבור גם הנו"ב. ואף שלהחת"ס מסתבר יותר שלא פליג כיון שסובר דלפנות לא נחשב מקפיד א"כ סובר כטעם ב' ונצטרך לומר כדבארתי שלידה לא נחשב שהוא זמן קבוע כדבארתי. אבל להנו"ב אפשר שזה שפליג אחת"ס וסובר דלפנות מקום לולד נחשב מקפיד הוא משום דסובר כטעם א' מטעם בטול לגוף ולכן גם מצד פנוי מקום לא נבטל לגוף וא"כ בזמן קבוע נמי הוא חוצץ דא"א להתבטל לגוף כדלעיל. וא"כ אפשר שלהנו"ב וגם אולי להחת"ס יחשב בלאמבע זמנית מקפיד ויחצוץ ואף שיותר מסתבר שיודו לזה כדלעיל מ"מ יש לחוש קצת.

והנה יש עוד טעם לומר בזה שאינו מקפיד אינו חוצץ שהוא מחמת שמבטל אותו מקום מלהיות מקום גלוי כיון שלא איכפת לו אם הוא מכוסה ונחשב הגוף שתחתיו כמקום בלוע שלא בעי ביאת מי. ולטעם זה יש לומר כהחת"ס דלפנות מקום לולד לא הוי מקפיד וגם יש לומר כס' זכרון יוסף למה שבארתי דלזמן קבוע לא הוי מקפיד, דאף שכתבתי דלטעם א' שהוא מטעם בטול לגוף בעינן שלעולם לא תקפיד הוא משום דכיון דרוצה שבהבטול יחשב כהגוף דבר שאינו מהגוף ממש צריך שיהיה הבטול לעולם אבל לטעם זה שהוא רק לבטל אותו מקום שהוא מכוסה מחשיבות גלוי כיון שבעצם הוא ממש מכוסה רק שאם יקפיד הוא עומד לינטל ולגלות כגלוי דמי לכן אם עד זמן קבוע אין עומד לינטל אין להחשיבו כנטול עתה וממילא אינו כגלוי

למנות רק אחר הה' ימים ולכן אף שממתינות עם ההפסק טהרה עד אחר החמשה ימים מ"מ כיון שאין זה חיוב אפשר שיודמן לה לעשות ההפסק טהרה מקודם הו' עונות משום שאו יהיה לה יותר נקל להוציא הטבעת וכדומה וא"כ אף להנו"ב לא הוי זמן קבוע להסרת הטבעת ושפיר מחשיב לה הנו"ב מקפיד אבל היכא דיש זמן קבוע אפשר יודה דלא נחשב עתה מקפיד וא"כ בנ"ד לא הוי מקפיד אף לדידהו.

ענף ב

ויש להביא ראייה מהחת"ס שכתב בס' קצ"ב הובא בפ"ת ס"ק ט"ז דמה שצריכה להסירו בשעת לידה שאינו בשביל הקפדה אלא לפנות מקום להולד לא חשיב מקפיד וא"כ צריך לומר דסובר שאינו מטעם בטול לגוף דהא א"א לה לבטלו לגופה כיון דתצטרך להסירו לפנות מקום להולד, אלא סובר כטעם ב' שהוא דין בחציצה שדוקא מקפיד חוצץ ולכן הכא שאינה מקפדת ע"ז בעצם אלא שצריכה לפנות מקום להולד לא מחשיב מקפיד, וכיון שסובר כטעם ב' ודאי מסתבר כדכתבתי לדעת הזכרון יוסף שאם יש זמן קבוע להקפידא לא מיקרי מקפיד. וזה שהוצרך החת"ס לטעם דהוא רק לפנות מקום להולד, משום שלידה ג"כ אין להחשיב זמן קבוע דהא גם כשמפלת צריכה להסירו ונמצא שכשהיא מעוברת אין לה זמן קבוע לזה ואף באינה יודעת שהיא מעוברת אפשר היא מעוברת, שמה שרואה דם אין ראייה כ"כ שאינה מעוברת כמבואר בגמ' ובש"ע ס' קפ"ט ואף שעתה נשתנה הטבע קצת דפוסקות הנשים לראות תיכף בהתחלת העבור מ"מ אין זה ודאי ומפורש כן בנו"ב קמא אה"ע ס' ס"ט עיי"ש וא"כ יש לה לחוש שמא היא מעוברת ואפשר שתפיל ותצטרך להסיר הטבעת בשביל הלידה ולכן היה נחשב זה מקפיד דאין כאן זמן קבוע והוצרך החת"ס להטעם דהוא רק לפנות מקום להולד.

והנו"ב שסובר שגם הקפידא בשביל לפנות מקום להולד הוא קפידא אינו דוקא משום דסובר כטעם א' דאף לטעם ב' שהוא דין בחציצה אפשר אינו סובר סברא זו דשבביל לפנות מקום לולד לא תחשב מקפיד. דראיית החת"ס מהמג"א שכתב בס' קס"א שטבעת שאין בו אכ"ז אינו חוצץ באיש אף שמסירו לתפילין ולולב לא מובן דגם לתפילין ולולב אם צריך להסירו הוא רק מטעם חציצה דאיזה פנוי מקום צריך תפילין ולולב ואם אינו חציצה א"צ להסירו לתפילין ולולב. ומה שהביא מהמרדכי

באר הגולה
עם ציונים מהש"ך

קצח שפתי כהן

יורה דעה קצח הלכות נדה

טורי זהב

מ"א. רמב"ם ס"ס: מ"ז. מעובדל בשפתחו של רבי וכו' נדה דף ק"ו ע"ב, דאפי"ג דלא זעוין שיכנסו מים לתוך הפה, מכל מקום זעוין שיהא הפה רחוי להכניס מים, וכדכרי יורא כל הרחוי וכו' ע"ס ומנחות דף י"ח ע"ב (פמ"ג לאוין קול לח. ג. ר"ש מקואות ס"ח מסנה ה; ר"ש הלכות מקואות סימן לא): מה. הרא"ש ע"ס זבלכות נדה בקולר ר"ח, כן ראה הכ"ח עמוד ק"ה ד"ה צריכה. וכן כתב רבינו ירוחם (מנכ"ט ס"ח ר"ד, ג): מה. הרא"ש ע"ס זבלכות נדה בשער העטילה סימן ז הלכה א' מעובדל דשפתה הג"ל (אום מן וכוונת רשות שיתו ע"ש טע"ף ס"ג): ע"ס הלכה ז'.

כה וכן הדין באגד כו'. והכ"ח נעמוד ק"ה דיבור ראשון פסק בדאגד וקשקשים אפילו רפויים חוליים, דלא עיילי זה מילא שפיר: כ"ט וקשקשים כו'. היינו לוחות שעושים הרופאים על גבי מכה: ע"ש שם טבילה כו'. כתב הב"ח נעמוד ק"ה ד"ה ואם חלמה דמלשון זה משמע שאינו חוב עליה אל"א צריכה לחון לעבותה, שאם טבלה ונמצא שום דבר צניעה לא עלתה לה טבילה, וכיוצא בזה כתב מהרא"י בתרומת הדשן [סימן קפ"ד] גבי שחיטה (לעיל סימן י"ח ס"ק י"ז) [י"ח], ונהה יסודו על דקדוק (זה) [כוה] י"ח, עכ"ל. ולא נהירא, דדוקא לעיל גבי שחיטה לאמרינן [ר"ף חולין ג, א; רמב"ם שחיטה א, מד] השוטה צניעה רבות כ"ך לנדוק בין כל אחד ואחד שאם לא נעשה כן ונדק צמחונה ונמצא הסכין פגום הרי הכל ספק נבלות, ע"כ, ודייק מהרא"י ע"ס שפיר מלשון זה דאי איתא דאיסורא מטעמא אחרינא שמה יאכל מהן קודם דזיקה אחרונה לא הוה ליה למימר הכי, עיין ע"ס

חוצצים י" (י"ד) ואם הם (כ"ג) מהורקים חוצצים כ"ה וכן הדין באגד שעל המכה כ"ט וקשקשים שעל השכר: כ"ד (כ"ד) צריכה לחצוץ שיניה שלא יהא בהם דבר חוצץ ע"ש שם טבילה נמשך דבר רבוק בהם לא עלתה לה טבילה [כ"ג] ויש נזהגות שלא לאכול בשר ביום לכתן לבית המטבילה מפני שהוא נכנס בין השיניים יותר ממאכל אחר ואף על פי שבדקות וחוצצות השיניים חוששות דילמא משתייר מיניה ולא אדעתה (כ"ה) ומנהג יפה הוא: הגה (י"ז) ואין לה לאכול בין הרחילה לטבילה וואין לה לעסוק כל היום קודם הטבילה בנזק או בנרות של שעה שלא ידבק זה וכן נהגו:

(כ"ג) מהורקים חוצצים. ואין להקשות הא מיעוט שאינו מקפיד הוא, פירש הרא"ש ד נעלי הגפש שער הטבילה סימן ז הלכה ז' לפי ש"מקפדת להסירו בשעת לישה, והוה כההיא דמוטי אמר דסעיף ז' (כ"ד) צריכה לחצוץ שיניה כו'. אף על פי שאין לריך לביאח מים, דדרשין נקודשין מה. א' כל בשרו ויקרא טו, טז] י"ח, מה בשרו מאכריא אף כל מאכריא, מכל מקום זעוין שיהא רחוי לביאח מים, דכל הרחוי לבינה אין צילה מעכנת זו: (כ"ה) ומנהג יפה הוא. פשוט שאם לא נהגה כן אינה צריכה לעכב הטבילה בשביל זה. ונשנת ויוס טוב המנהג שאוכלים נשך, רק שמהר לנקר צומר אחרי כן:

השיניים חוששות דילמא משתייר מיניה ולא אדעתה (כ"ה) ומנהג יפה הוא: הגה (י"ז) ואין לה לאכול בין הרחילה לטבילה וואין לה לעסוק כל היום קודם הטבילה בנזק או בנרות של שעה שלא ידבק זה וכן נהגו:

כה אם לא הדיחה (י"ח) בית הסתרים ובית הקמטים שלה ונמצא בהם דבר חוצץ לא עלתה לה טבילה ו (כ"ג) ואם לא נמצא עליה דבר חוצץ אף על פי שלא ברקה קודם טבילה לא עלתה לה טבילה

מזכר כן להדיא, אבל הכא אפילו מימא דמזו הוא לה היינו טעמא משום שאם טבלה ונמצא שום דבר צניעה לא עלתה לה טבילה, והלכך חיישין שמה יהא דבר חוצץ צניעה, דהא אין צריכה לנדוק אחר הטבילה אם יש עליה שום דבר חוצץ, אבל בשחיטה כ"ך הסכין לנדוק אחר סוף השחיטה. וכן משמע בב"י [נעמוד ק"ה ד"ה צריכה לחון] דמזו הוא לה, וכחז דכן דקין, שהרי שנייים מנויים לימנא צניעה שוירי מאלל (וכוה מיושב מה שהקשה הב"ח ע"ס מנא ליה דחובה הוא, דכן דקין, וק"ל). וגם נעמרת זהב [לנזק סעיף מד] כתב ואם, צו"ו. ואפילו אמרה לנדוק אחר הטבילה בין השיניים חיישין שמה תשכח מלנדוק, וכהאי גוונא חיישין בדוכתי טובי. ולא דמי לשחיטה, דהתם בלאו הכי כ"ך לנדוק הסכין אחר השחיטה, מה שאין כן הכא: לא עלתה כו'. דאף על גב דלא זעוין ביאח מים לבית הסתרים, רחוי לביאח מים זעוין:

ערך לחם למהריק"ש
סוף סעיף בר (ביום כ"ג) כו'. נהגו הנשים שלא לטעום כלום בין רחילה לטבילה:

ציונים מהש"ך
עם ציונים מהש"ך

ט הרא"ש בהלכות נדה [קולר הלכות נדה]: י' שערי דורא [הלכות נדה סימן י' פ, ז דיבור ראשון]:

הגהות והערות

ג"ע, דמהכ"ח ע"ס משמע להיפך דבשירים ונזמים לין חולצין ומשמע אף לכתחילה: דף ע"ן לשון רש"י נדה מה, ז כשהסתייגה יושבת נפתח רחמה ק"ס: דהן כד"ש לא הוצא מהג זה, וכס מחרי בני עמון. ונרא"ש הוצא המנהג שלא לטעום כלום בין הרחילה והטבילה: דן נמצא לפיטו דרשו כן מהפסקין ורחן בשו צניס [ויקרא טו, יג]: דן מוקן ע"פ כרס שלמה:

ביאור הגר"א

ע"ש (ע"ג): [כ"ג] [סעיף כה] ואם לא כו'. מהא דשפתח רבי (נדה טו, ב) הג"ל [סעיף כד באר הגולה אות ז], טעמא דנמצא עצם הא לאו הכי לא, שם [בעלי הגפש שער הטבילה סימן ז הלכה א]:

פתחי תשובה

(יד) ואם הם מהורקים. [עיין באר היטב סי"ק כו']. ועיין בספר שוירי טהרה ס"ק מ"ד שכתב דמכרי ספר ג' המלך סימן קכ"ג מכוואר דאשה שאין רוכה ללוש בעצמה אין הטבעת שעל ידה חוצץ אפילו מיהדק טובא, וכהאי גוונא כתב באליה רבא באורח חיים סימן קס"א [סי"ג ז] בשם רש"י ז"ל של שלמה חולין ס"ח סימן כא] רטבעת באנשים אינו חוצץ לפי שאין מקפידין אם לא בטבעת שיש בו אבן טוב, והוא גם כן מהאי טעמא לפי שאין דרכם של אנשים לעשות מלאכות כאלו. ומכל מקום אין להקל, כיון דבשו"ע כאן [באורח חיים [סימן קמא סעיף ג] כתב סתם דטבעת מהורק חוצץ, ולא מפליג מידי, משמע שאין לחלק בזה. ולא דמי למוכרי רבב והצובעים, שכל אותו אומנות ידועים בכך, מה שאין כן הכא יש לומר דלא פלוג. מיהו אפשר בדיעבר ושמישה יש להקל בנרון זה, ע"ש]: [טז] וכן הדין באגד. עיין בשו"ת שיבת ציון סימן מ"ב באשה אשר לה כאב עינים רחילי, וצוה עליה רופא נומחה שלא יבואו מים כלל על עיניה אפילו מתרין לעינייה פן תאבד מאור עיניה, אין תנהג האשה הייא בחפיפה וטבילה. ודעת השואל להמציא לה תחבולה לעשות לה אגד רפוי על עיניה בעת טבילה. ואף שכתב הב"ח נעמד קצו דיה תרין [כ"ג] בשם [נהגות] שערי דורא [הלכות נדה סימן י' דיה חותין] דגבי שירים ונזמים יש לגזור לכתחלה רפוי אטו אין רפוי, וכן כתב הרמ"א לעיל סעיף א' בהגה"ה, ודוק בשירים ונזמים שהם עליה תמיד כו'. והרב המחבר נר"ו אין דעתו מסכמת להך תקנה, דאדרבה אפילו מאן דסובר בשירים ונזמים דלא גורין אטו אינו רפוי, היינו דשם ליכא תועלת והנאה לאשה אם טובלת במהורקין, מה שאין כן בנרון דידן שעיקר פעולת האגד להגין שלא יבואו מים על העיניים, יש לחוש שחיהק מפני הפחד. אך יש לה תקנה אחרת, שתתן ידיה על עיניה, ותחריד הידים תחלה שתהיינה טופות על מנת להטפיה, וכמו שכתוב לקמן סעיף כ"ח, אך הנחת ידים לא תהיה מהאשה עצמה, דאם תחוק את הידים למעלה נעשו קמטים ותחכה הבשר שבתוך הפרק במקום חיבורו היד והזרוע, וכמו שכתוב לקמן סעיף ל"ה דהטבילה צריכה להיות כמו שהיא הולכת, רק אשה אחרת תרד עם האשה לתוך המקה והעמוד לאחוריה כירחוק קצת תגע גופה בגוף האשה הטובלת, ותדיר ידיה במים ותחכה עיני האשה הזאת ברפין קצת ותטבול. ולענין החפיפה, העלה להקל אשר די לה שתרחק ותתוף כל גופה וראשה חוץ מהעיניים, וסגי לה בעיון לראות במראה או בכדיקה על ידי אשה אחרת שלא יהיה לפלוף וגם שלא תהיה ריסי עיניה דבוקות, ע"ש.

ועיין בתשובת מהר"ם וסקינד (מ) דרוטענבורג סימן י"ח: [ט"ז] בית הסתרים. עיין בחשובת נדע כיהודה (מהורא קמא) חלק יורה דעה סימן ס"ד על דבר וצריכה להסירה בעת שתפסקו בטהרה לנקותה, וכן בימי לידה, ואולי מעכב גם הבדיקה תמיד בשבעה נקיים וצריכה להסירה, ואם כן הוא רב שמקפיד וחוצץ, אמנם אף שאמרו בית הסתרים צריך להיות רחוי לביאח מים, ודוק בבית הסתרים אמרו כן, אבל במקום הנקרא בלוע אין צריך אפילו רחוי לביאח מים, ולכן אם אשה זאת אומרת שהוא כל כך בעומק עד שאין השמש מגיע שם אפילו בשעת גמר ביאה, או מקרי בלוע ואין צריך להיות רחוי לביאח מים ואינה צריכה להסירה בשעת טבילה, עיין שם שהעלה כן להלכה ולא למעשה עד שיסכימו עמו עוד שני רבנים. ונבחרות בהם סופר (יו"ד) סימן קצ"ב

יורה דעה קצח הלכות נדה

מחצית השקף

קצט

האחרונה לא היו להו להר"ף והרמב"ם לומר שאם לא כו', דהא לאו מהאי טעמא צריך לבדוק בין כל אחת ואחת, רק קא משמע לן עור דין אחר דאם לא נעשה כן ובדק באחרונה ונמצא הסכין פגום הוי הכל ספק נבלה, ואם כן לא הוי להו למימר שאם כו' בשי"ן, רק ואם כו' בוא"ו. אלא ודאי דלא חיישינן שמא יאכל מהם קודם בדיקת האחרונה, ואין כאן טעם אחר, רק משום שמא ימצא אחר כך את הסכין פגום יהיו הכל ספק נבלות, ואחי שפיר שכתב שאם בשי"ן שהוא נתינת טעם, ואם כן כיון שאין כאן טעם אחר רק דשמא ימצא הסכין פגום אחר שחיטה אחרונה אם הוא רוצה להכניס עצמו כספק איסור רשאי. אבל הכא דודאי ליכא טעמא אחרונה בהא רצויכה לחצוץ שיניה רק משום שמא תמצא לאחר הטבילה שום דבר דבוק בהן ותצטרך לחזור ולטבול, ואפילו הכי יש סברא לומר רחוב הוא לה שאפילו אם אומרת שאינה רוצה לחצוץ שיניה ואם תמצא לאחר הטבילה שום דבר דבוק בהם חטבל שנית אין שומעין לה, והיינו משום דיש לחוש שמא יהיה שום דבר דבוק אחר הטבילה והיא לא ידעה ולא תבדוק בשיניה אם שום דבר דבוק בהם, כיון דאין אשה צריכה לבדוק אחר הטבילה אם יש עליה איזה דבר חוצץ, ומאחר שזה הוא הספק, אין מלשון שאם בשי"ן שום הוכחה, דבין אם היא דצריכה לחצוץ שיניה הוא רק עצה טובה ובין אם הוא חובה אחי שפיר לשון שאם בשי"ן לתת טעם אדלעיל מיניה, דהא אין טעם אחר בדבר רק זה כלבו. ולפי זה מסתבר לומר דחובה הוא, מהאי טעמא דחיישינן שמא תשכח מלבדוק אחר הטבילה אם [יש] שום דבר בשיניה. אלו הם תמצית דברי הש"ך, כי הש"ך קיצר בדבר: וכתב דכן בדיון כו', כצ"ל: וכוה מיושב כו' דכן בדיון כו', ר"ל, דסכיורא ליה להב"י כן מסברא דנפשיה דכן בדיון, שהרי שיניה מצויים להמצא ביניהם שיורי מאכל: ואם כו', ר"ל, משמעות הלשון זה ודאי חובה הוא ולא עצה טובה:

פתחי תשובה

חולק על ראשית דברי הנודע ביהודה מה שכתב דקרוי מקפיד משום שצריכה להסירו בשעת הפסק טהרה וכן בימי לידה, וכתב דההסרה שבעת לידה לא מקרי מקפיד, שאין אותה ההסרה מטעם ההקפדה לא על הטבעות ולא על לכולן גופה, אלא לפנות מקום לולד. וראיה לזה מטבעת של איש שאין בו אבן שאין חוצץ, כמו שכתב מגן אברהם [ואי"ח] סימן קס"א [סי' יא], אף דמסירו בשעת הנחת תפילין ונטילה לולב באי"ח סימן הרנ"ט סוף ו' בהגוף. וכן אם היחה צריכה להסירו בשעת פרישת טהרה זה ודאי קרוי מקפיד. וגם מה שכתב הנודע ביהודה אם האשה זאת אומרת שהוא כל כך בעומק כו', הוסיף הוא ז"ל בסימן קצ"ג דאין אדם מסופק בכך, ואפשר הו' ספק חסרון ידיעה, דאשה בקיאה יכולה לבדוק, מכל מקום כיון דהוי סכנה וחולשה רבה להוציא הוי ליה מיעוטא ואינו מקפיד כו', ויש להקל, [ועיין בנדע ביהודה תניינא חלק יורה דעה סימן קל"ה שרב אחד רצה לחלק בבית הסתרים גופא, דבמקום שהמים יכולים לבוא בעצמם כמו הפה אם הוא פתוח וכן נקבי החוטם והאוננים, אלא שהכתוב גילה לנו שאין צורך לביאת מים, אלו צריכים על כל פנים ראוי לביאת מים. אבל אותו מקום של אשה, אפילו בית החיצון, כיון שאין אדם תרזיק ויכוניה לא יכנס המים רק קצת בהחלחלת המקום, ולכן כל שהוא לפניו? ממקום שהתינוקת יושבת ונראית, אין צריכה אפילו ראוי לביאת מים. והוא ז"ל דחה ראיותיו (גם מדברי הרמ"א בסעיף מ"ג בהגה"ה מבואר דלא כוותיה). ועיין שם שהעלה לענין בדיקת הנקיים, אם הוא באופן שפי הרתם מכוון נגד חלל הטבעת וכל פה המקור מכוון גם כן כנגד חלל הטבעת, אם כן בשעת הפסק טהרה תתן צמר גפן תוך מטלית של פשתן נקי באופן שיהא עב קצת על כל פנים כמו רוחב חלל הטבעת, והכניס הער הזה עמוק דרך חלל הטבעת עד נגד פי המקור, ויהא אצלה מקורם בין השמשות עד אחר צאת הבוככים, וגם כיום א' תעשה כן, וכשאר ששת ימים תבדוק כפי האפשר לה, ע"ש. ועיין בתשובת זכרון יוסף חלק יורה דעה סימן י' שנשאל גם כן על השאלה הנ"ל, וכוון לדברי הנודע ביהודה הנ"ל דאין חוצץ בשעת טבילה אחרי שהטבעת אינו בבית החיצון רק למעלה סמוך לחוד, הוי בלוע ואין צורך אפילו ראוי לביאת מים. והמצא עור שני היתרים, חדא, דהא לא בריורא לן דלא עיילי מיא תחת הטבעת, דאפשר שאינו מהודק כל כך, והוי כפי האפשר דרבנן לקולא, כיון דלא הוי רק מיעוט המקפיד, והביא בשם שו"ת שכותב יעקב חלק א' סימן ס"ט שכתב כן בפירושו דלענין מיעוט המקפיד אמרינן ספק דרבנן לקולא [וצ"ע כעת. דהא באיתחוק איסורא לא אמרינן ספק דרבנן, כדלעיל סוף סימן ק"י בריני

אוצר מפרשים

יו (שם) ואם הם מהודקים חוצצים. עיין ט"ז [סי' ג] הטעם בשם הראב"ד שמקפדת להסירה בשעת לישנה. ועיין בסודרי טהרה [שם סי' מ] בשם ספר גן המלך [שם] דאין להחמיר אלא כמי שיש לו מלאכה גורעת, שאם ישאר הטבעת בידו יטנפו מאותו עסק, אבל מי שמלאכתו נקיה ואין לו מלאכה, שאין לחוש להסירה, אע"ג דמהדקי טובא הן מעוטא שאינו מקפיד, ואם כן באשה שאין דרכה ללוש בעצמה, שאין הטבעת חוצץ אפילו מיהודק, כמו שכתב אליה רבה [סימן קס"א סי' ז] בשם רש"ל [יש של שלמה חולק מ"ח סימן כאן דטבעת דאנשים אינו חוצץ לפי שאין מקפדין, אלא בטבעת עם אבן טוב. ומסיק דמכל מקום אין להקל דהשו"ע לא מפליג מיד, משמע שאין לחלק ולא פלוג, ומכל מקום בשמשה כריעבר יש להקל כזה, ע"ש. וכתב הב"ח [ש"ת ההדושת סימן מא] דאין חילוק בין נזמי האוחז לנזמי האוחז או הטבעת שחולין בהן הקמיעות, רלעולם רפויין אין חוצצין: [עיי' באה"ח יח [פי' סי' כ] [שקפדת להסירו בשעת לישנה]. ובמגן אברהם [סי' ז] ואליה רבה

בשעת וסא אכל קרטין וגקודות דרכו להוציא אמתה. והלא חוקת הגוף ככל הנשים שלא להוציא שלא בשעת וסא כלל ועל כרחק אמה צריך לומר שבשעה זו נחחדש מקרה בגוף ויאלה מחזקה אס כן מאן מוכח שאינו מוציא דס נדה באופן זה שלא בשעת וסא.

סימן סד

טבעת בעומק הפרוזדור אם חוצץ בטבילה

תשובה לכבוד הרב המאור הגדול מוהר"ר שאול אב"ד ור"מ דק"ק פ"פ דאדר.

על דבר האשה אשר הוסיף טבעת של שטוח חוץ עומק הפרוזדור לצורך רפואה. ודאי קרי מקפיד שהרי הוא מחלכלך תמיד צימי נדחה ונריכה להסירה צעת שחפסק צטורה לנקותו וכן צימי לידה ואולי מעכב גם הצדיקה תמיד צו"נ ונריכה להסירה וא"כ הוה דבר שמקפידין וחוצץ. אמנם אף שאמרו בית הסתרים צריך להיות ראוי לציאת מים דוקא צצית הסתרים אמרו כן אבל במקום הנקרא בלוע לא צריך אפילו ראוי לציאת מים (*). ואף שהתוס' ס"ל דצה"ס צעי מן החורה ראוי לציאת מים כמבואר בצדיקה צקידושין דף כ"ה וצטובה דף ו' ע"ב מ"מ צהא דבלוע לא צעי אפילו ראוי לציאת מים לא נחלקו. ואף שהוא מלחא דמשחמע ומסחבר ואין צריך ראיה אמינא להציא ראיה שהרי כתב הריטב"א בפ"ק דקידושין דף כ"ה צסס רצומיו שמה שצצית הסתרים צריך ראוי לציאת מים היינו מדרבנן צעלמא הואיל ולענין טומאה דינו כגלוי ע"ש. וא"כ בלוע שלא מקרי גלוי לענין שוס טומאה אפילו לטומאת משא א"כ ראוי לציאת מים. ובמס' נדה דף מ"ב ע"ב פליגי אציי ורבא אוחו מקום צאשה אי בלוע הוה או בית הסתרים וצודאי דהלכתא כרבא דצה"ס הוה וכן פסק הרמב"ם צפ"א מטומאת מת. אמנם עד כאן לא נחלקו אלא צצית החיצון אכל בעומק הרחם למעלה מצצית החיצון לכ"ע בלוע הוה. ועיין שס צתוס' דף מ"ב ע"ב ד"ה אמאי טומאה בלועה היא. וכן כתב הרמב"ן צצידושיו שס וכתב דהיינו עד צין השיניים ומשמע צמס' נדה דף מ"א ע"ב דהיינו עד מקום שהמשש דש וכן מבואר צרמב"ם צפרק ה' מהלכות א"כ הלכה צ'.

ומעתה לפי שכלי זו עיקר רפואתה שחכמים טבעת זה בעומק מאוד לעכב נפילת הרחם וצריכין אנו לחקור אשה זו אס אומרת שהיא כל כך בעומק עד שהוא עמוק צמקום שאין השמש דש ומגיע שס אפילו בשעת גמר ציאה אז שוב מקרי בלוע וא"כ לציאת מים ולא איכפת לן צצציה וא"כ להסירה בשעת טבילה.

ואני אומר גברא רבה אמר מילחא דמסתברא ודילדא חימיה כומיה חלד אע"ג דאית ליה פרכא דהתם גבי מזרע אין חוקת טומאת נגע הראשון חוקה אלימחא. כי מה שייכות לנגע השני עם נגע הראשון ואטו טומאת נגע השני מחמת הראשון צא אס השני טמא אפילו לא היה צו נגע הראשון מעולם היה טמא מחמת השני ואפילו אס השני טמא מ"מ נגע הראשון צודאי כבר נחפשא ולכן אין זו חוקה אלימחא ויש כח צחוקת הגוף לדחואו. אבל חוקת טומאה של נדה מחמת שכבר הוחזקה נדה טומאה זו יש לה שייכות עם ספק ראיות המחחדשים צו' נקיים שהנקיים על ראיות ראשונות צאים ואס המה נקיים אזי טברה מוצה ואס אינם נקיים אז היא טמאה מחמת וינה הראשונה לא מחמת ראיה שרואה עתה. שהרי הגטע צעמך לדין חורה אין על ראיה אחת אפשרות להצריכה צו' שממנ"פ אס ראיה זו צימי וצנה דיה צמספר יוס כנגד יוס ואס צימי נדה טמאה שצעה אבל א"כ נקיים אלא שכל זמן שלא ספרה נקיים תמיד וינה הראשונה עליה וא"כ חוקת טומאה הראשונה שייכא צספק זה והוי חוקה אלימחא ואין כח צחוקת הגוף לדחואו.

וא"ת אס כן אין מציא שס צפרק המדיר ראיה דחוקת הגוף מועיל לר' יהושע נגד חוקת פנויה מדמעהר צנגע הרי חוקת פנויה אלים יותר דספק זה של המומין מישך שייך צחוקת פנויה שאס אמה אומר למיזל צחר חוקת הגוף ולומר שמוס זה נחחדש אחר הקדושין אמה עוקר חוקת פנויה. י"ל דחוקת פנויה ג"כ לאו חוקה אלימחא היא דחוקת פנויה שיהיה חוקה אלימחא היינו אס הספק אס נחקדשה אס לא נחקדשה אבל זו נחקדשה צודאי אלא שאמה אומר שהמות יבטל הקדושין למהוי קדושי טעות וכיון שצודאי נתן לה קדושין לא הוי חוקת פנויה אלים כל כך כדמפורש צתוס' צכחצות דף כ"ג ע"א צד"ה חרווייהו צפנויה ע"ש ולכן יש כח צחוקת הגוף לדחואו.

ועוד אני חמה על הגאון אין אפשר לומר דשייך לומר אף צעת שעדיין לא טבלה לנדחה אשה צחוקת טברה עומדת משוס חוקת הגוף א"כ נסתרו דברי התוס' צצצית דף כ"ט ע"א צד"ה וכיון שראו סתרו שהקשו שאין זה קרוי חוקת טברה ולדברי הגאון שייך למימר חוקת טברה כיון שכבר פסק הוסת. עיין שס מפורש צצצית התוס' דלא שייך למימר צחוקת טברה כ"א אחר טבילה. ואפילו רש"י לא קרי ליה התם חוקת טברה אלא שכבר ספרה קצת נקיים אבל אשה זו שעליה נשאל לא החילה למנות כלל.

ועוד אפילו יהצנא ליה סצרת הגאון מהור"ר חיים כהן מ"מ וכי חוקת הגוף שאינו מוציא דס נדה שלא

(* א"ה, ע"ע בקונטרס אחרון סי' ה' ו'.

אבל אם הוא במקום שהשמש דש הן בתחילת ביאה והן בסוף ביאה הוי חצינה. כ"ו נראה לע"ד להלכה אבל למעשה נריך שיסקים עמי רוס מעלתו וגם חותנו הגאון נ"י. ואז אם הוא למעלה ממקום שהשמש דש אני מטטרף עמהם להחיר לטבול צעוד הטבעת בתוכה *).

והנה דברי הריטב"א. ה"ל שמה שבה"ס נריך להיות ראוי לביאת מים הוא רק מדרבנן הוצא במשנה למלך פ"א ממקואות. אבל האחרונים צ"ד לא ראו דברי הריטב"א ה"ל ולכן נדחקו צ"ד סי' קצ"ח וקצ"ט בכמה דברים שהקיל הש"ע צבה"ס לענין חצינה מנשאר הגוף ולדעת הריטב"א הדבר פשוט שכיון שהוא דרבנן הקילו.

סימן סה

במש"כ הש"ך סי' ר"א סע"ג דנפלו ג' לוגין לאחד מהן ואין ידוע איזה הוא דבדיעבד עלתה לה טבילה

תשובה לכבוד הרב המופלא החכם השלם כ"ש מוה' ליב ראשווין אב"ד דגליל טאבור.

ע"ד אשר חמה על דברי הש"ע צ"ד סימן ר"א סעיף ע"ג שפקק לא יטבול לכתחילה וכחז הש"ך אבל צדיעבד עלתה לו טבילה. וכחז מעלתו דא"כ אף בסעיף ס"ח וסעיף ע"ב נכסיר צדיעבד וכל כה"ג הוה להו להאחרונים לפרש ולא לסתום. ע"כ דבריו.

ואני מתפלל מה זו ספיקא וכי אנו צריכין צוה לדמות דבר לדבר הלא הוא הדין בעצמו שזכר בסעיף ע"ג שהרי הדין הנזכר בסעיף ס"ח היו שניהם פחמים מן מ' סאה ונפלו לאחד מהם כו' ע"כ צירדו גשמים א"כ ונחמלאו שאם עדיין חקרים אין אנו צריכים לפסול מטעם שאובין שהרי חקרים הם אלא שנחמלאו. והוא במכוון הדין הנזכר בסעיף ע"ג וכן בסעיף ע"ב שנפלו א"כ ג"כ ונודע לאיזה נפלו ע"כ צנתמלאו שוב שניהם מיירי וכנ"ל וזה פשוט. ומה שחמה על הר"ש שכתב במשנה ג' פ"ב דמקואות צשני מקואות חקרים ונפלו ג' לוגין לאחד מהן שוב ירדו גשמים ונחמלאו וכחז הר"ש היינו מחני' דלעיל ורבנן מטהרים ור' יוסי מטמא ונריך לטבול שנית ומודה דאם עשה טהרות טהרות כדאמרינן לעיל דלטמא טהורה. ותמה מעלתו מנין לו לרבינו שמשון דרבנן נחלקו צוה ואולי גם רבנן מודו צטומאה חמורה ופקק דרבנן צטבילה חמור טפי. עד כאן דברי מעלתו.

והנה הנין מן החרכים ורואה לדמות דבר זה למשנה צ' שם שמתלק צין טומאה קלה לטומאה חמורה.

(* עיין נו"ב תנינא יור"ד סימן קל"ה. (הגריש"ן)

אבל אין הגדון דומה דשם הטומאה חמורה והספק צמקוה חמור שהרי הספק צמקוה חסר ונמלא שאין הגדון דומה. וכיון שאין ראה ממילא יש אפילו סחירה. והרי היא גופה קשיא צמשנה א' שם הטמא שירד לטבול ספק טבול כו' אפילו טבול ספק יש צו מ' סאה וכו' שני מקואות אחד יש צו מ' סאה ואחד אין צו טבול צאחד מהם כו'. הרי שמתשצ כמה ענייני ספיקות ולמה לא חישב ג"כ אפילו צשניהם יש צהן מ' סאה ואחד מהם נפלו צו ג' לוגין שאובין וטבול צאחד מהן כו' שהרי לדעת מעלתו צוה ג"כ ספיקו טמא א"ו הא ליחא אלא צהא ספיקו טהור. וא"ל דהך משנה א' מיירי צטומאה קלה ור' יוסי הוא דמטמא צמשנה ג' ולכן אם גם המקוה רק פסול מדרבנן ספיקו טהור. זה אינו דאין אפשר דסחם תנא כר' יוסי והרי צמשנה צ' שנאו לר' יוסי צלשון יחיד והת"ק צלשון סחם אלא ודאי הא ליחא וגם צוה ספיקו טהור.

ואין לדמות ולומר לעולם שגם צוה ספיקו טמא אפילו לחכמים והא דלא שנאו צמשנה ראשונה היינו משום ששם שנינו ספיקו טמא והיינו לכל הדברים שאפילו נגע א"כ צטהרות הטהרות טמאים וכמו ששנינו א"כ צמשנה צ' מקוה שנמדד ונמלא חסר כו' אבל אם הספק צמקוה משום ג' לוגין שאובים עכ"פ אפילו אם נחמיר צו טבילה לא עלתה לו צדיעבד ונריך לטבול שנית מ"מ הטהרות שנוגע אחר הטבילה הראשונה טהורות שצדצר זה א"א להחמיר שהרי אפילו ר' יוסי מטהר הטהרות כמבואר צחוספתא שהביא הר"ש שם וז"ל שני מקואות שאין בהם מ' סאה ונפלו שלשת לוגין לחוך אחד מהם ואינו יודע לחוך איזה מהם נפלו וא"כ ירדו גשמים ונחמלאו ר' יוסי אומר אומרים לו שלא יטבול צאחד מהם ואם טבול צאחד מהם ועשה טהרות טהרות מפני שזה ספק מים שאובים למקוה. הנה פירוש דברי החוספתא זו יחבאר א"כ וכעת נדבר צדברי הרמב"ם שלמה השמיט חוספתא זו ולא הביאה צפרק יו"ד ממקואות והביא רק דברי המשנה וז"ל שם הלכה צ' היה שניהם פחמים מארבעים סאה ונפלו לאחד מהן ואינו יודע לאיזה מהם כל אחד משניהם פסולים שאין לו צמה יחלה כו' ולמה לא הביא דברי החוספתא שאם טבול צאחד מהם ועשה טהרות שהם טהרות שהרי אפילו ר' יוסי מטהר צוה ק"ו שחכמים מטהרים אלא ע"כ עד כאן לא הוצרכו צחוספתא לשנות דבר זה אלא ר' יוסי שהוא סובר צמשנה צ' כל דבר שהוא צחוקת טמא כו'. אבל הרמב"ם שפקק שם כר"מ כמוזכר צדבריו שם הלכה וי"ו א"כ ממילא גם צוה שהוא ספק דרבנן ג"כ טבילתו טבילה ולא הוצרך

שאלות

חתיים סופר חיד

ותשובות

יואמי ואלוי כוון למה שכתבתי אני ועדיין ל"ע ומ"מ מה שכתבתי נראה לי ככונן צע"הי וא"כ צנרון דירן נמי כיון שהנהיגו איסור לצעול על דם טוהר והעוצר על זה עובר על כל הטוהר חרות אמן עלי ספק א"כ העצילה היא מדינא וצעי' זכרה באמת והכי נהוג הנלע"ד כחצתי: — משה"ק סופר מפס"ד.

החומס ככל חותמי זכרות: פ"צ נגהי ליום כ"ו מרחשון תקע"א לפ"ק: משה"ק סופר מפס"ד:רמ:

תשובה קצב

שלום וכל טוב להרב המופלא חלומי הותיק מלא עמיק כבוד מהר' ליטמאן כ"י אצ"ד דק"ק קאלרא יע"א.

תשובה קצב

שלום וכ"ע לה"ה חלומי הרב המופלא חרוץ וסגור כמורה מנחם צעק כ"י אצ"ד דק"ק קרומוניו יע"א:

הגייעני כועס ומכבדו כפשו היפה בשאלתו באשה שיש לה חולה (פארפאהל) ועשו לה הרופאים טענת כמפורסם והוא למעלה בזית הרחם באופן שבעלה אינו מרגיש בטענת חשמים ולו הרופאים שלא להקיר מגופה ופעמיים הקירה אותה בטענת טבילה וגרס לה מאכאזים ולרות והי' סכנה בצדק ושאלה אם יש הישר לעבול עם הטענת שגגופה:

בדבר זה כבר הלכו צו ניוטות עיין תשו' זכרון יוסף מי"ד קי' יו"ד ועיין מה שזכרתי דיק על פלפוליו בספר קדרי טהרה

קי' קלי"ח ס"ק כ"ג ד"ה ומדי עברי כו' ע"ש ויען אין צ"המר בלא חידוש יחזי אכן במס' קידושין כ"ה ע"א ילפי' מוידיו לא שטף במים זבית הקתרים לא מעמא ומה שצרו מאבדאי דרשי' דאינו חולץ ופליגי במשמעותו דשי' ותוס' לרש"י ילפי' טומאה זבית הקתרים מדכתיב אשר יגע צו הזב וירדו לא שטף במים כאלו כתיב אשר יגע צו הזב בידיו ולא שטף גופו במים נמלא אנגייעת קאי ולא אטבילה וכן הזינו חוס' מלשון דשי' במק' גרה מ"ג ריש ע"א וכ"כ מהר"ט וכן קידושין ס"ג וכ"כ רמב"ן צפי' החומס דוידיו כמו בידיו ואמנם חלילת זבית הקתרים נפקא מכל שצרו במים מה שצרו מאבדאי כי פשיטא לי' מסברת מוז' דצער מאבדאי משמע ולא זבית הקתרים דלא צעי ביאת מים: —

אך החוס' שם ק"ל דנגיעת זבית הקתרים דלא מעמא מאשר יגע משמע דבר נגיעה אין דלאו צר נגיעה לא ולא מידיו אחי' וירדיו מילמא אחדימי הוא וקאי אלא שטף לומר ונה ידיו מאבדאי אף שטיפת מים מאבדאי לאפוקי צי"הקם לא צעי שטיפת מים והא דקאמר מה שצרו בגלוי לאו דמשמעותו שצרו כך הוא אלא אידיו מייך דע"כ האי שצרו אבדאי קאמר דהרי כתיב ידיו וא"כ כל שצרו אחי' לרצוי' אפי' שצרו קתר נמי וקתרי אהרדי אפי' ראו' לביאת מים צעי' מן התורה ולזה נמכוון מו"מ ס"פ דמקואות ע"ש והקשה מהר"ט הא האי כל שצרו אילטידין לשיעור מקוה שכל גופו עולה בהם ולקמן אי"ה נראה ישוב לזה:

אמנם דצ"א וריטב"א נחי' כחצו באמת דלא כהתוספות ולא דרשי' מידיו מכל זבית הקתרים דרצנן דמן התורה אפי' ביאת מים אינו לריך והקשה מורי צפ' המקנה לקידושין א"כ מ"ע גזרו כולי האי מיעוטא ומקפיד אינו לא מדרבנן והי' גזירה לגזירה ומ"ע הלריך רבי טבילה שנית לשפתחו ומסוס צין השי"ס והש"ך והע"ז וכל האחרונים תמהו מאד על ש"ע שהיקל בזמנה קולות צבי"הקת וצא"רי מקומו' אפי' מיעוטא ומקפיד דרצנן החמירו ומ"ע זבית הקתרים שהקילו עש"ך קי' קל"ח ס"ק ל"ב וע"ז סימן קל"ט ס"ק י"א ועיין קדרי טהרה:

ואמנם לפע"ד עיין חוס' סוכה ו' ע"ג פליגי לרש"י שם וצנריו צין ד' ע"ג וזביות ע"ה ס"ל להל"מ דמיעוטא הוא דק שצערו אצל צנרופו אפי' מיעוטא חולץ מן התורה והתוס' ס"ל דהל"מ אכל גופו קאי והוקשה להם א"כ קרא למה לי אחילה מיסוק לי' מהל"מ ומירלו קרא דצצרו אחלילת זבית הקתרים קאי עי' דצעי' ראו' לביאת מים כוונתם מידיו אימעט זבית הקתרים ומצצרו נחרבה שיהי' לריך עכ"פ ראו' לביאת מים ולפ"ז אי לא כתיב כל נמי ידעי' ראו' לביאת מים וקרא שצרו ואימת כל לשיעורי מקוה ומיטב ק' מהר"ט הכ"ל:

מ"מ נמלא חלי' זה צזה לרש"י דמיעוט המקפיד הוא דוקא שצערו אצל צנרופו אפי' מיעוט המקפיד חולץ מן התורה א"כ לית לן קרא לביאת הקתרים דצעי' ראו' לביאת מים כי אדרבה שצרו מועט וכל אילטריך לשיעורא והיה דצצרו זבית הקתרים מדרבנן ולא חקאי הא הוה מיעוטא והוה גזירה לגזירה דז"ח דמיעוטא צנרופו הוא דאורייתא דוקא שצער הוה דרצנן ולתוס' דס"ל הל"מ דמיעוטא אכל גופו קאי ס"ל שצרו אחלילת זבית הקתרים קאי וצעי' ראו' לביאת מים מ"הת ורש"י דהוה מיעוטא מ"מ נפקא מיני' להשלים לרוב לשאר הגוף כמ"ס רמב"ם פ"ג דמקואות לעיני שער ע"ש:

במצא לפ"ז צמיעוט המקפיד בכל הגוף איכא ספק דאורייתא ויש להחמיר אצל צי"הקת לצד הוה דרצנן ממי' אי נאטוס מיעוט או משום זבית הקתרים לכן הקילו הראשונים:
והנה כל הפוסקים פסקו בפשיטות דוקא זבית הקתרים צעי' ראו' לביאת מים אצל מקוה שצרו לא צעי אפילו ראו' לביאת מים מידיו דהוה אטומאה בלעדי דלא מעמא. ובתשובת זכרון יוסף קי' יו"ד הקשה כיון דילפי' חלילה מוטומאה א"כ למה לי כלל תרי קאי לא לכחוד רק לענין טומאה זבית הקתרים אינו מעמא

למכתבך האחרון ע"י אנשי פקע הניעני על ככונן והנני כושי' על שחנתך אודת אשה שיש לה חולי (פארפאהל) ונעשה לה טענת על שמה צעומק זית רחמה ולא תוכל להקירה עוד בשום אופן ואומרת שמסתכנון אם חסירהו לשעה קלה א"כ מה מעשה צדיקה הנקיים ובעצילת מלוה:

לכאורה יראה דמעטם חלילה הי' ראו' להקל משום דהוה מיעוטו ואינו מקפיד משני טעמי' חדא דכחז הר"ש סוף מ"מ מקואות דחן של צדל הוא אינו מקפיד משום דסכנה להקירו א"כ ה"כ הוה סכנה להקירו והכא עדיף שהשם סם צכוונה ויחא לה בהכי והיינו דביתא וגידולה ואינה מלפה להקירה לעולם ועיין לשון רש"י צינמו' ע"ה סוף ע"ה כמ"ס מרדכי גבי שערות (קאלטנט) וחו' מעטם אחר מומ"ס הר"ש עור דבכל הצריחות מלינו שהקילו בחלילה שזבית הקתרים והטעם שאין מקפיד' סם לעולם אלא שמחלקי' צין פרו' לשואה וצקוף פ"ח סם ביאר הטעם דשואה מקפדת ביותר שלא תתגנה על בעלה וממזן סם מהא דעלם שצין השינים ע"ש וכן פסק רמב"ם פ"ג ממקואות ה' ג' ע"ש מ"מ מצדד דהיינו זמנה שמתגנה על בעלה רולית שיוסף בטענת התשמיש א"כ חולץ נמי בטבילה אצל הכא אדרבא היא ובעלה יודעים וצדיק וקובל המקפי' הי' דרצנן בעלמא כמבואר בסוכה וי"ו ע"ה וצדכתי טובא וכל הפוסקי' ועוד הא כ' במשני למלך צעם הריטב"א פ"ק קידושין דבית הקתרים שיהי' ראו' לביאת מים הוא מדרבנן בעלמא דמן התורה ומצן שצרו כתיב מה שצרו מאבדאי וכי' א"כ מיעוטו ומקפיד זבית הקתרים הי' חרי דרצנן א"כ צנקל נוכל לקמוד אקפדת רש' מחרי טעמי' הכ"ל למחשבי' מיעוטו ואינו מקפיד שאפי' מדרבנן אינו חולץ: —

אמנם ראינו צבי' קי' ס"ד שכ' דהי' מיעוטו ומקפיד משום שלרבה להקירה בטענת ספירת נקיים ולידה ולכן העלה אם הוא למעלה ממקום שהשמש דש הי' מקום בלועה ולא מקום זבית הקתרים ואינו חולץ אלו דרצנו ז"ל ודפס"ח הנה מ"ע שגריכה להקירה בטענת ספירת נקיים צדאי הקפדה הוא רל גרע מטבעת צדי אשה שחולץ מפני שמקירה בטענת ליטה וטענת שיש צו אכן צדי האיש שמקירה בטענת מלאכה אצל ההקרה בטענת לידתה לא ידעתי אם תגרום חלילה שאין אותה ההקרה מועטם הקפדה לא על הטבעת ולא על כללוד גופה אלא לפנות מקום לולד ואפשר שמעלמו נופל כצד נבל יולדים נחמת יליאת הולד ואין זה מקרי הקפדה לחליכה מדע לך שכן הוא שהרי טבעת של איש שאין צו אכן אינו חולץ כמ"ס צי"ש פכ"ה ופסק כן צמ"ג סימן קס"ה וקשה והלא מקירו בטענת נחמת חפילין ונטילת לולב וע"כ משום שההקרה היא אינו משום קפידא אלא משום לפנות מקום ללולב ולחפילין ומכ"ס הכא שמפדה להקירה דהוה כמו גופה ממש וכמ"ס המרדכי גבי קליעת שערות (קאלטניט) דכל שמפדה להקיר הי' כמו גופה ומימי ראו' מעובר דיצמות ע"ה ומ"ש שמקפדת להקירו לצדיקה הנקיים ל"ע א"כ כדמקוה שהוא למעלה ממקום שהשמש דש לא הי' לריך מו' לחלק צין טומאת זבית הקתרים לצין טומאה בלועה דהרי באותו המקום אין מקום צדיקה הנקיים אלא שהוא כ"כ משום הקפדת הלידה ולפע"ד משום הא אין לורך:

מ"ש לייסב ק' האחרוני' בטעם שהקילו בזמנה קולות צמלילות זבית הקתרים מפני שראוי לביאת מים הוא מדרבנן כהריטב"א האמת שכ"כ הריטב"א וכונו שכתבתי לעיל וראוי ללרבו לקולות אחרות אצל דעת החוס' בקידושין סם וצמחות י"ח ופי' דעירובין שהוא מן התורה מריבוי רכל שצרו ע"ש:

בחזור לנדון דידן אם אפשר לה להקירה בטענת פרישת טהרה אפי' על לך דמוק ורחוק מאד חסיר הטבעת לצדוק עלמה כראוי ואז ממילא חולץ נמי בטענת טבילה ואמנם אם א"כ בשום אופן ע"כ לריכיס להקל לה לצדוק עלמה צעומק שאפשר לה לקמוד על כמה קולות וכו' העלה צספר קדרי טהרה צמיון קל"ו וסם דמה כל דבדי זכרון יוסף צענין זה ואיננו צמחילתי כעת מ"מ מיון שהקלנו עלי' לענין צדיקה ממילא שוב אינו חולץ בטענת טבילה כמ"ס לעיל ולא גרע מלוחת חוטם יבשה שצנורה החוטם שהמיר מהרמ"ע מפאני מוצא צבאר היטב ואין להאריך יותר הכ"ד א"כ

